

Foto DPD

Uvodnik

Andrej Bratuž

Sončne in senčne strani v našem zamejstvu

V zamejskem prostoru se zadnje čase dogaja marsikaj zanimivega: pomembnejše obletnice ustanov in organizacij, množične pevske prireditve, izid novih knjig, vsakovrstne razstave itd. Med obletnicami je bila zelo odmevna stoletnica Trgovskega doma v Gorici. Njena proslavitev je zahtevala temeljito pripravo in je vzbujala veliko pričakovanj. Zdaj je manifestacija mimo. Več o njej v posebnem poročilu. Omenimo naj samo besede, ki jih je v svojem nagovoru izrekel goriški župan Vittorio Brancati: "Slovinci v Gorici so bogastvo za prihodnost celotnega mesta". Kljub ugotovitvi, da je manifestacija v glavnem lepo uspela, da se je na njej zbralo zelo veliko ljudi, tudi veliko mladih, je treba vendarle reči, da smo si želeli in pričakovali še večjo množico, da so nas motili mimo vozeč avtobusi, pred katerimi so se morali ljudje umikati, in da zaradi šibkega ozvočenja niso mogli vsi slediti govorom. Praznično vzdušje, ki so ga ustvarjali združeni pevski zbori in godba na pihala, marsikomu ni moglo pregnati grenkega občutka, da moramo stati na cesti in na pločnikih ter samo od zunaj gledati stoletno stavbo, v kateri bi lahko spet imeli svoje prostore, ko bi ne bilo težko razumljivih ovir. Iz govora Filiberta Benedetiča je jasno izhajalo, kako bogate kulturne dejavnosti so zmogli slovenski ljudje že na začetku 20. stoletja, in to v srcu goriškega mesta. Trgovski dom je živa priča prizadevanj in podjetnosti goriških Slovencev. Če bi bilo v njem prostora tudi za druge krajeve kulture, bi bil to nov korak proti medsebojnemu poznavanju in razumevanju.

/ stran 2

“
... in vendar je naša javnost še sposobna reagirati, še smo sposobni spraviti skupaj množico in dati duška svojemu protestu...
”

Minilo je komaj nekaj dni po objavi pisma zaskrbljenih staršev zaradi gledaliških predstav, namenjenih mladim, in zadeva je že mimo, pospravljena, prebavljena in arhivirana... praktično brez reakcij, odgovorov, brez poskusa obrazložitve nekega pojava (saj vulgarnosti na naših odrih škodujejo bolj gledališču samemu kot pa raztresenim obiskovalcem, ki jih je vedno manj, ne samo zaradi pritlehnega besedišča, pač pa zato, ker gledališče nima več kaj sporočati ne mladim ne starim... ne z uprizorjenimi deli ne z načinom njih interpretiranja in podajanja). Morda je kdo naveličano rekel, da je to pač stvar gledališčinikov, avtorjev, režiserjev, igralcev, upraviteljev gledališča, končno tudi vzgojiteljev. Od nikoder nič, nobenega odmeva. Zakaj pa potem pišemo, zakaj naša uredništva objavljajo novice, pisma, komentarje, ko pa ostaja vse brez odmeva in brez posledic? Tu smo vsi krivi, ker puščamo, da gredo stvari mimo nas, ne da bi kaj konkretnega storili: odgovorne ljudi bi morali direktno vprašati, kakšen je smisel njihovega dela, kaj oni sami menijo o svoji vulgarnosti, ki jo tako radodarno in samovšečno delijo z odrov, pred katere - nič hudega sluteč - pošiljajo starši svoje otroke in zraven tega še plačajo v upanju, da bodo otroci deležni lepote in kulture ali vsaj zdrave zabave. Vulgarnost seveda ni omejena na naše odre, saj nezadržno prodira do nas preko televizijskih zaslonov in tam smo brez moči in pasivno prenašamo vse, kar nam tako vdira v hišo v besedi in sliki. Ker je torej oder odsev

navadnega življenja in je manj prisoten v mladostnikovem življenju, so posledice takega gledališča morda manj zaznavne. Beseda ni konj, bi kdo pomirjujoče dodal. O tem bi lahko kaj napisal kdo od naših psihologov, ki vendarle spremljajo življenje mladih... Po drugi strani pa je tudi res, da hodimo v gledališče manj pogosto, kot pa gledamo TV, da hodimo v gledališče psihološko pripravljene, da kaj pomembnega slišimo in doživimo, da podoživljamo sporočilo avtorja, režiserjevo razumevanje teksta in njegovo interpretacijo ter igralčevo besedno spretnost in moč izražanja čustev in dogajanj... Prepogostoma odhajamo razočarani, a ne znamo ali si ne upamo dati duška svojemu nezadovoljstvu z delom in uprizoritvijo. Bolj bi nas moralo seveda skrbeti pomanjkanje sporočilnosti naših gledaliških predstav, toda to je novo poglavje. Pa vendar je naša javnost še sposobna reagirati, še smo sposobni spraviti skupaj množico in dati duška svojemu protestu. Spodbudno je bilo videti pred Trgovskim domom v Gorici množico, ki si je v soboto vzela čas, da je jasno izrazila svoja pričakovanja in zahteve. Pred domom, v katerega kljub zakonu nimamo vstopa, smo sto let po njegovi postavitvi na kulturnem način izrazili svoj protest in zahtevo. Približno tisoč Slovencev je to jasno povedalo in bilo deležno tudi jasne javne solidarnosti, za kar smo mestnim in pokrajinskim oblastem hvaležni. V tem duhu bi morali biti sposobni, da se lotimo tudi drugih problemov, ki zadevajo naše skupno življenje.

Pogovor

Prof. Giovanni Panjek je novi dekan Ekonomske fakultete v Trstu

3

Konkatedrala v Novi Gorici

Nuncij msgr. Abril y Castello' ob razglasitvi konkatedrale: "Kristijan nikoli ne more živeti sam!"

5

Razstava

V Centru Bratuž v Gorici razstavlja do konca leta goriški slikar in kipar Roberto Nanut

8

V Ukrajini je vse bolj napeto, težnje po avtonomijah vse močnejše

Goljufije na volitvah so vzrok razdora

Ukrajinski parlament razpravlja o nezaupnici Janukoviču. Ukrajinski parlament je po poročanju Slovenske tiskovne agencije minuli torek, 30. novembra, začel zasedanje, na katerem naj bi se poslanci izrekli o nezaupnici premieru in spornemu zmagovalcu predsedniških volitev 21. novembra Viktorju Janukoviču, za katerega se ve, da je samo dolga roka novega ruskega carja Vladimirja Putina. Opozicija, ki jo vodi njen kandidat na volitvah, Viktor Juščenko, za katerega velja, da je evropsko in liberalno usmerjen, zahteva odstop Janukoviča. Medtem se je znova sestala tudi ukrajinsko vrhovno sodišče, potem ko je minuli ponedeljek začelo preučevati pritožbo opozicije, ki zaradi domnevnih poneverb na volitvah izpodbija zmago Janukoviča na volitvah, so poročale tiskovne agencije.

Kot je povedala predstavnica sodišča Liana Šapošnikova, bi lahko zaslišanja na sodišču trajala več dni. Opozicija je sicer v ponedeljek spremenila obtožbo in zdaj zahteva razveljavitev drugega kroga volitev na vsem ukrajinskem ozemlju, ne le v ruskovorečih regijah Doneck in Luhansk. Zahteva tudi, da za pred-

sednika razglasijo zmagovalca prvega kroga volitev, 31. oktobra, Juščenka. Vrhovno sodišče je edino pristojno za razveljavitev drugega kroga voli-

ted, ki so ga po mnenju opozicije in mednarodnih opazovalcev zaznamovale poneverbe. "Oblikovali smo parlamentarno večino, ki bo izglasovala nezaupnico Janukoviču, in odhajajoči predsednik Leonid Kučma jo bo moral podpisati," je ob začetku zasedanja parlamenta izjavila opozicijska

poslanica Julija Timošenko. Premier Janukovič je na posebni tiskovni konferenci minuli torek izjavil, da bi, če bo vrhovno sodišče razveljavilo volitve, morale potekati nove volitve, a brez njega in Juščenka.

"Če bo vrhovno sodišče v skladu s pritožbo opozicije spoznalo, da so bile volitve v regijah Doneck in Luhansk poneverjene, sem pripravljen državljane teh regij pozvati, naj gredo znova volit," je povedal. Če bodo volitve razveljavljene, "predlagam izvedbo novih volitev Ukrajini, a brez moje sodelovanja in brez sodelovanja Viktorja Juščenka", da bi se izognili delitvi države, je dodal Janukovič.

Ukrajinski premier je še povedal, da bo, če bodo potrdili njegovo zmago na volitvah, Juščenka predlagal za predsednika vlade. Pri tem je pripomnil, da bi Juščenko v skladu z ustavno reformo, ki je v teku, postal glavni vodja v državi. Sporna ustavna reforma, ki so jo nedavno kritizirale ZDA in EU, predvideva krepit

ev moči premiera in parlamenta na škodo predsednika, navaja AFP. Ruski zunanji minister Sergej Lavrov je minuli torek na poti v Bangkok povedal, da ni nihče zainteresiran za delitev Ukrajine, dejstvo pa je, da so težnje po odcepitvi nekaterih predelov države in po večji avtonomiji živo prisotne.

Odprtje razstave o Alcideju De Gasperiju

Obisk senatorja Andreottija v Trstu

Minulega 21. novembra je bil na obisku v Trstu znani bivši italijanski državnik 85-letni Giulio Andreotti, ki je bil za svoje dolgoletno delovanje imenovan za dosmrtnega senatorja. Menimo, da ga ni treba posebej predstavljati, saj se je skoro petdeset let aktivno udeleževal na političnem področju kot parlamentarec, minister in predsednik vlade ter istočasno opravljal vodilne funkcije v stranki Krščanske demokracije. K tej je namreč pristopil takoj po vojni in je v prvi De Gasperijevi vladi bil imenovan za podtajnika, ko še ni bil star 25 let. Na tem mestu je bil od leta 1947 do 1953. Od takrat naprej se je neprekinjeno ukvarjal z javnim političnim delovanjem. V svojem dolgem življenju je marsikaj doživel, nazadnje hrupen sodni proces pod obtožbo sodelovanja z mafijo na osnovi izjav nekega znanega mafijskega skesanca. Prav pred kratkim je vrhovno državno sodišče ovrгло vse obtožbe in obsodbe in ga popolnoma oprostilo.

Za njegov napovedani obisk v Trstu je razumljivo vladalo precejšnje zanimanje. Najprej je odprl dokumentarno razstavo, posvečeno delovanju znanega povojnega italijanskega državnika Alcideja De Gasperija, ki

je umrl avgusta 1954, to se pravi tik pred rešitvijo tržaškega vprašanja, s katerim se je ukvarjal ves povojni čas kot ministriški predsednik. Razstavo je organiziralo vsedržno združenje, po njem poimenovano in katerega predsednik je prav senator Andreotti. Sledilo je predavanje v organizaciji istega združenja v dvorani Tržaškega Lloyda, ki je pritegnilo številno občinstvo in prav tako številne krajevne politične in upravne predstavnike. Andreotti je v svojem prikazu postavil predvsem politični in moralni lik De Gasperija, katerega je med drugim spremljal na pariški mirovni konferenci v začetku leta 1947. Odkrito je povedal, da v vojni poražena Italija ni takrat imela nobenega prijatelja in da o tem obdobju pripravlja objavo svojih osebnih spominov. Italijanska diplomacija si je sicer močno prizadevala, da bi karseda v največji meri ohranila predvojne meje. Tako je De Gasperiju uspelo obdržati mejo na Brennerju in s tem Južni Tirol, in sicer z neposrednim dogovorom z avstrijskim predsednikom Gruberjem leta 1946, tako da zadevno vprašanje ni prišlo na dnevni red mirovnih pogajanj v Parizu. To je bilo mogoče doseči tudi zaradi tega, ker so zahodni zavezniki imeli Av-

strijo za prvo žrtev Hitlerjevega ekspanzionizma.

Drugače pa so se dogodki razvijali na pariški mirovni konferenci v zvezi z novo razmejitvijo med Italijo in Titovo Jugoslavijo, ki se je med vojno bojevala na strani zahodnih zaveznikov, ki so jo kot tako morali upoštevati. Povojna Italija je zato morala "plačati račun za priključitev Ljubljanske pokrajine ter za podporo hrvaškimi ustašem", je med drugim poudaril senator Andreotti. Izguba Istre je bila zato neizbežna. Uspelo je rešiti le Trst na temelju razdelitve Svobodnega tržaškega ozemlja. V zvezi s tem je senator omenil vlogo oziroma zasluge tako imenovanega urada za obmejna področja pri predsedstvu vlade. Dejal je tudi, da so bile "nevelikodušno napisane grede stvari o delovanju tega urada." Očitno je mislil na poročanje časopisov, da je omenjeni urad v tistem obdobju pošiljal v Trst orožje in finančna sredstva. Vsekakor je značilno, da arhiv omenjenega urada še ni v celoti dostopen zgodovinarjem in drugim raziskovalcem.

Ob tej priložnosti se nam zdi primerno povedati, da je Italija leta 1946 predlagala kot novo razmejitev med Italijo in Jugoslavijo nekoliko popravljeno rapalsko mejo. Po tem predlogu bi namreč ostali v Italiji Soška dolina, Tolminska, Vipavska dolina, Kras do Senožeč ter skoro vsa Istra do Učke in Plomina.

Alojz Tul

Berlusconijska davčna reforma

Strah ima velike oči!

Predsedniku vlade Silviu Berlusconijski se je končno posrečilo odpraviti huda nesoglasja v samem vrhu Doma svoboščin, kar je že načeloma sam obstoj vladajočega desnosredinskega zavezništva v državi. Tako se je konec prejšnjega tedna skoraj iznenada pojavil na televizijskih ekranih sam predsednik vlade, da je lahko sporočil gledalcem in torej široki javnosti, kako je njegova vlada soglasno sklenila, da bo začela izvajati davčno reformo, kot je bila svečano obljubila, ko se je leta 2001 predstavila volilnemu zboru. Šlo naj bi torej za začetek izvajanja ene temeljnih postavk volilnega programa Doma svoboščin. Berlusconi je napovedal, da se bo reforma začela izvajati v januarju leta 2005, vlada pa je medtem že odobrila ustrezen zakonski odlok, ki med drugim predvideva potrebno finančno odobril tudi potrebne popravke v finančnem zakonu za prihodnje leto. Ni treba posebej omeniti, da Berlusconi in njegovi zavezniki niso ob tej priložnosti varčevali s hvaljenjem svojih zadnjih uspehov in da se tako obnašajo še dalje.

Zanimivo pa je, da tako sindikalne organizacije kot Zveza industrijcev ostro grajajo in odločno odklanjajo ukrep desnosredinske vlade. Tako je Luca Cordero di Montezemolo, ki je

predsednik Zveze industrijcev, o napovedani davčni reformi dejal: "Zamočvirili smo se v volilne taktike na krajši rok, tako da se ne smemo lotiti niti tistih malo vprašanih, ki imajo prioritetni položaj v nadaljnjem razvoju države. To pa je hudo narobe, saj prihodnost ni last ne desnice ne levice. Sam bi enako govoril katerikoli vladi. Zreti bi namreč morali v prihodnost, česar pa žal ne opazim nikjer". Sindikalne zveze so takoj potrdile že napovedano splošno stavko, ki je bila v torek, 30. novembra. Tajnik CISL Savino Pezzotta je dejal, da "se je vlada izneverila vsem obljubam in obvezam". Tajnik CGIL Guglielmo Epifani je izjavil, da "davčni manevar nagrajuje le 1% ljudi". Tajnik UIL Luigi Angeletti pa je dejal, da je finančni zakon "neuravnovešen in da ne podpira delavcev".

Gospodarski izvedenci domala soglasno ugotavljajo, da zadnji ukrepi Berlusconijske vlade ne bodo imeli skoraj nobenega vpliva na finančno stanje v državi, ki jo pesti velikanska zadolženost, saj ta znaša nič manj kot 106% Bruto domačega proizvoda (BDP). Od davčne reforme, ki jo napoveduje Berlusconijska vlada, pa bi potrošnikom kvečjemu ostalo le pičlih 0,4% BDP, kar dejansko ne more vplivati na sanacijo državnih financ in torej na gospodarsko rast.

Kar zadeva davčno reformo, ki jo je napovedal Berlusconi, naj povemo, da predvideva tri stopnje obdavčljivosti. Do 26 tisoč evrov letnih osebnih dohodkov bo davkoplačevalec odšel državni blagajni 23% davka, do 33.500 evrov letnih dohodkov 33% davka, nad 33.500 evrov pa 39% davka. Kdor ima nad 100.000 evrov letnih osebnih dohodkov, bo plačal 39% davka in tako imenovani solidarnostni prispevek v višini 4%, skupno torej 43% davka. Mandat Berlusconijske vlade in njene parlamentarne večine se naglo bliža koncu, o obljubljeni davčni reformi pa doslej ni bilo ne duha ne sluha. Vemo pa, da je desnosredinska parlamentarna večina znala spraviti pod streho zakonske ukrepe, ki so neposredno zadevali koristi samega predsednika vlade Berlusconijskega, česar niso prezrli niti mnogi njegovi politični prijatelji in somišljeniki. To so naravnost s prstom pokazali na zadnjih evropskih, upravnih in nadomestnih volitvah, ko je zlasti stranka predsednika vlade izgubila znatno število glasov v primerjavi z državnozborskimi volitvami leta 2001. Najbrž niso daleč od resnice tisti, ki pravijo, da je davčna reforma, ki jo je napovedal Berlusconi, predvsem predvolilna poteza, porojena od bojazni pred še večjim osipom glasov, kot so ga pokazali izidi prej omenjenih volitev. "Strah ima namreč velike oči!", pravi naš pregovor.

Drago Legiša

S 1. strani Sončne in senčne...

Ne smemo pozabiti, da je goriška manifestacija obeležila predvsem stoletnico Trgovskega doma, ne pomeni pa dejanskega premika v reševanju zapletenih vprašanj, ki so z njim v zvezi.

Kar smo zapisali o goriškem Trgovskem domu, velja seveda tu-

di za tržaški Narodni dom, v katerem bi povsem upravičeno slovenskim kulturnim ustanovam in organizacijam pripadalo veliko več, kot je prostor v pritličju, kjer zdaj deluje slovenski informativni center. Med pozitivne premike sodijo nekatere pobude krajevnih uprav. Pisali smo že, da sta Goriška občina in Goriška pokrajina ob raznih priložnostih poskrbeli za plakate v slovenskem jeziku ali kar dvojezične. Posebno razveseljiva je pobuda Videmske pokrajine v prid manjšinskih jezikom. Na plaka-

tu, namenjenem slovenskemu jeziku, je v slovenščini napisano: *Varuj svoj jezik, Pomagaj rasti domači kulturi in Slovenec, bodi, kar si.* V italijanskem besedilu je med drugim rečeno, da Videmska pokrajina spodbuja rabo krajevnih jezikov, ker je vsak jezik naše dežele bogastvo, ki ga je treba varovati, in zaklad, ki ga je treba ovrednotiti. Ob koncu naj zapišemo, da je pri uresničevanju omenjenih pobud in pri reševanju aktualnih manjšinskih vprašanj veliko odvisno od nas samih, od naše pripravljenosti in odločnosti.

Povejmo na glas

Ko ljubezen postane nasilje

Pravzaprav ne: ljubezen nikoli ne postane nasilje, ker nasilje ne more postati. Ljubezen ne more nikoli in nikdar postati nasilje. In vendar se v njenem imenu nasilja godi toliko, prav tistega vsakodnevnega, ko fant ne prenese, da ga je dekle zapustilo in narobe, ko mož ne prenese ženinoga odhoda in narobe, ko se z eno besedo daljša ali krajša zveza med dvema človekoma razdere, in tisti, ki je ostal sam ali ostala sama, dvigne roko nad prej ljubelega človeka. Če smo resnicoljubni, je neprimerno večkrat moški tisti, ki izgubi razsodnost, kot je to ženska, v vseh primerih pa se je zgodilo nasilje in to v imenu ljubezni. Na srečo šaljiva je zgodba, ki se je zgodila celo v Gorici, ko devetnajstletni fant iz Neaplja ni mogel prenesti, da ga je dekle istih let zapustilo. In jo je potem nadlegoval, dokler se ni ona zatekla k sorodnikom v Gorico, pa je on pridrvel iz Neaplja, jo v našem mestu prestrigel, odvel v hotel in jo tam oklofotal. Nasilje to pot ni zadobil hujših posledic, a vseeno je bilo nasilje, in to, kot vedno v takšnih primerih, v imenu ljubezni. Kaj torej vse se v tako imenovani ljubezni dogaja in kako je mogoče, da ljubezen nenadoma postane svoje največje možno nasprotje? Da se razumemo, ljubezensko čustvo je veliko in izjemno pomembno doživetje, partner postane moja sreča, moja dopolnitev in moja izpolnitev, lahko bi rekli del mene, tako da si ne morem več predstavljati sebe brez tega svojega nepogrešljivega dela, brez partnerja, ki je v nekem smislu dobesedno že jaz

sam. In ko ta partner umanjka, je bolečina vsaj tako velikanska, kot je bila prej sreča, moja dopolnitev je kruto ukinjena, ostal sem nepopoln in sam. Res, bolečine ob koncu ljubezni ne smemo nikoli podcenjevati, razumeti moramo vsakega fanta, dekle, moškega, žensko, kadar jih te vrste udarec doleti. Saj iz te bolečine izvirajo nasilja. Razbolela oseba hoče svojo dopolnitev nazaj, nazaj kot svojo last, in če se to ne zgodi, so možna maščevanja in dejanja tragične prilastitve. V vseh teh primerih razbesnjena oseba ne upošteva partnerja kot svobodnega človeka in je seveda neskončno daleč od prave ljubezni, ki ji gre za srečo drugega človeka in ne za posedovanje. Zato prava ljubezen ni nikoli nasilna, tako imenovana realna ljubezen pa je. In v tem dejstvu je širša nevarnost. Nasilje realne ljubezni se namreč ne kaže zgolj v osebnih odnosih, se kaže tudi v odnosu naroda do drugega naroda ter se sklicuje, da mu drug narod tako ali drugače pripada. Na isti način se kaže v odnosu države do druge države, civilizacije do druge civilizacije, vere do druge vere - in v tem primeru izbruhnejo vojne.

Rešitev je seveda v pravi ljubezni, ki pa se je očitno ne dá priučiti, sicer bi je bilo zagotovo dosti več. Odločilno je, da zanjo vemo in da bomo v trenutku prizadetosti nemara deležni njene milosti, po kateri "krivca" ne bomo pričeli sovražiti, ampak nas bo obsla srečna spokojnost, ki bo sočloveku dala svobodo, nam pa notranji mir.

Janez Povše

Izjava Jožef Školjč

"Vladanje LDS je bilo dobro!"

Na nedavnih državnozbornih volitvah je Liberalna demokracija Slovenije doživela neuspeh. Zakaj je po vašem prišlo do preobrata?

Za to obstaja več razlogov. Po dvanajstih letih vladanja je zelo težko zopet dobiti mandat volilcev, lahko bi torej rekli, da gre tu za neke vrste zasičenost. Opozicija je znala uveljaviti svoj jezik, češ da so spremembe potrebne, da bo ljudem bistveno boljše. Obljubljali so jim tudi stvari, ki jih bodo težko uresničili, recimo boljše plače in pokojnine. Slovenija je danes relativno mirna in stabilna država in nihče se več ne boji sprememb. Seveda so bile z naše strani storjene tudi napake, rezultat pa je na dlani.

Upad podpore LDS je bil viden že od odhoda Janeza Drnovška na mesto predsednika države. Je torej v stranki potrebna kaka kadrovska sprememba?

Liberalna demokracija Slovenije je z gospodom Drnovškom vodila vladno deset let, dve leti pa z gospodom Ropom. Ko ocenjujemo to dobo, jo vrednotimo pozitivno in enovito, saj je Tone Rop vladno prevzel od Janeza Drnovška.

Liberalna demokracija Slovenije se je torej odločila za opozicijo. Vedno se pravi, da bo opozicija konstruktivna. Kako mislite delovati v tej smeri?

Odgovornost za odločitve zagotovo nosi večina. Predvidevam, da bo lahko Liberalna demokracija Slovenije podpirala vse tiste rešitve, s katerimi se bo strinjala. Ne verjamem pa, da bo lahko uveljavila svoja stališča glede določenih stvari in na tak način prepričala republikansko večino. Zato je naša država v veliki meri odvisna od tega, koliko bo v vladni koaliciji odprtosti tudi za druge predloge in za konstruktivne rešitve.

Primož Sturman

Pogovor Giovanni Panjek

"Še prej kot prepričanje je optimizem dolžnost!"

Pred več kot letom dni je prof. Giovanni Panjek postal dekan Ekonomske fakultete na tržaški univerzi. Novi položaj prof. Panjeka je seveda prestižen, sicer sovpadajo z obdobjem, ko mora univerzitetna struktura vpeljati še nejasne novosti, ki jih predvideva nova reforma oz. "protireforma" univerze. Pogovor je ob enem stekel tudi o najaktualnejših vprašanjih, ki zadevajo tržaško stvarnost.

Na začetku Vaše univerzitetne kariere ste sodelovali v očetovem podjetju. Zakaj ste se nato odločili za poučevanje?

Takoj po končanem univerzitetnem študiju so mi predlagali, da bi začel sodelovati z univerzo. V tistih časih si začel univerzitetno kariero kot prostovoljni asistent, toda za tako delo nisi bil plačan, a tudi nisi bil vezan na urnike. Zaradi tega sem lahko več let delal bodisi v podjetju bodisi na univerzi.

Ali vam je bila izkušnja v podjetništvu koristna pri poučevanju?

Glede na to, da sem se na univerzi ukvarjal z zgodovino ekonomije, delovna izkušnja v podjetju mi ni nudila neposredne koristi, razen neke večje občutljivosti za ekonomsko stvarnost. Drugače pa bi bilo, če bi se posvetil poučevanju tistih predmetov, ki zadevajo podjetništvo. Posredno pa mi je bilo delo v podjetju v veliko oporo: čutil sem, da nisem prepuščen milosti in nemilosti nadrejenega profesorja, kateremu veljavni italijanski univerzitetni sistem za kooptacijo poverja kot "univerzitetnemu učitelju" absolutno oblast nad kariero njegovih sodelavcev. Osebnostem imel vedno možnost, da pustim univerzo, ne da bi se znašel brez dela na cesti; in to me je navdajalo z občutkom večje neodvisnosti.

Vaša kariera v akademskih krogih je naglo napredovala. Sočasno s poučevanjem ste sprejeli članstvo tudi v italijanskih in mednarodnih znanstvenih inštitutih. Kako ocenjujete razvoj in današnji položaj tujih univerzitetnih sistemov v primerjavi z italijanskim?

Ne, moja kariera ni naglo napredovala: nasprotno, počasi; to pa gre pripisati dejstvu, da bi bil moral obema svojima dejavnostma posvetiti poln delovni urnik, ti sta se namreč medsebojno ovirali. Kar pa zadeva primerjavo raznih univerzitetnih sistemov, moram poudariti, da se italijanski trenutno nahaja v prehodni fazi in še ni jasno, kako se bo izteklo. Zato je vsaka primerjava preuranjena.

V čem vidite prednosti oziroma negativne strani nedavne univerzitetne reforme?

Edino ugodnost predstavlja krajši rok za doseg diplome na tistih fakultetah (in te so v večini), na katerih so uvedli triletni diplomski študij. Cena za ta dosežek pa je seveda nižji kulturni nivo, ki ga univerza nudi študentu v primerjavi s štiriletnim študijem.

Ali bi bilo koristno, ko bi univerzitetni sistem podpirali v znatnejši meri zasebni sponzorji, ali pa mora po vašem mnenju univerza v

celoti ostati državna domena?

Moje mnenje je, da bi morala univerza ostati javna, toda zaradi krepkega kršenja finančnih sredstev bo težko preživeti brez zasebnih sponzorjev. Tako preti nevarnost, da bo raziskovalno delo (ne smemo pozabiti, da univerza opravlja dve enakovredni funkciji: didaktično in raziskovalno) usmerjeno v tiste načrte, od katerih bodo sponzorji pričakovali najhitrejšo ekonomsko korist. Tudi glede didaktične dejavnosti obstaja nevarnost, da bomo imeli univerze A-kategorije in B-kategorije, in to bo odvisno, v kolikšni meri bo uspelo pridobiti privatne prispevke in koliko docentov bodo utegnili zaposliti.

Pred več kot letom dni ste bili imenovani za dekana ekonomske fakultete tržaške univerze. Kakšen je obračun vašega enoletnega dela?

Žal obračun pogojuje težave, katere sem že prej omenil, in so bodisi organizacijskega bodisi finančnega značaja. Že več kot leto dni čakamo, da nas seznanijo z vsebino sprememb, ki jih sedanja vlada hoče uvesti z univerzitetno reformo (t.i. "protireforma"). Posledica tega je velik imobilizem fakultet, kajti za katerokoli spremembo didaktične ponudbe - po kateri je večkrat čutili veliko nujno - obstaja tveganje, da jo čez kak mesec prekličijo z odlokom, ki bi nam vsilil popolnoma drugačne rešitve.

Tržaško gospodarstvo doživlja že nekaj desetletij hudo stisko. Kje so po vašem mnenju vzroki, da ni znalo naše mesto ohraniti nekdanje gospodarske razsežnosti?

Tržaško gospodarstvo je doživelo zadnji razcvet, ko je bil Trst mesto ob meji ter je izkoristilo razvojne razlike dveh različnih gospodarskih sistemov: kapitalističnega in kolektivističnega (v jugoslovanski varianti). Ko je ta razlika izginila, je v glavnem prenehala vloga trgovinskega posredništva Trsta.

Zgodovina ne sloni na pogojnikih. Vprašali bi Vas vsekakor, kako bi se tržaško gospodarstvo razvilo, ko bi po prvi svetovni vojni Tržičani imeli kako drugo prestolnico in ne Rima?

Če po prvi svetovni vojni Trst ne bi bil pod Rimom oziroma ne bi pripadal Italiji in bi Avstro-ogrska monarhija še živele, bi mesto verjetno naglo napredovalo. To, kar je za Slovenijo še bolj važno, je, da bi po mojem mnenju Trst postopoma postal vse bolj slovenski, ker v prvem obdobju XX. stoletja je slovensko (in vseslovensko) gospodarstvo naglo napredovalo, medtem ko je italijansko vse bolj šepalo.

Glede prihodnosti našega mesta ste se večkrat izrazili

za optimista. Kako bo po vašem mnenju naše mesto koristilo nedavno širitev Evropske unije proti vzhodu? Ali ima po vašem mnenju Trst vse dejavnike in kadrovske usposobljene podjetnike, da bi lahko izkoristili to priložnost?

Že prej kot prepričanje je optimizem dolžnost. Hitrost modernega sistema prevoza in medosebnih komunikacij (pomislimo samo na elektronsko pošto) je znatno zmanjšala pomen zemljepisne lege Trsta

regi bi bolje odgovoril sociolog ali psiholog. Splošno gledano in z določeno opreznostjo bi rekel, da poprečni Tržičan si raje želi mirno in stalno službo kot pa tveganje za uresničitev večjih ambicij. Ta težnja po ekonomski gotovosti se je opirala tudi na dejstvo, da so pri razvoju Trsta imele veliko vlogo javne investicije. Status uradništva (v javnih upravnih, zavarovalnicah, bankah) je veljal in še vedno velja za privilegiran položaj. Ko imamo na razpolago to, kar potrebujemo, in še nekaj odvečnega, da si lahko kaj malega privoščimo, raje skrbimo, da ohranimo to, kar imamo, kot da bi kaj tvegali za dosego višjih ciljev. Ni naključje, da v 18. in 19. stoletju so bili tržaški podjetniki v glavnem prišleki, ti niso imeli kaj zgubiti, imeli pa so veliko željo po družbeni in ekonomski uveljavitvi.

Večkrat sem že omenil, da to, kar velja za tržaške Italijane, ne velja v taki meri za Slovence. Uradniški sloj v slovenskih družinah ni bil tako prisoten (tudi "po zaslugi" politike za časa fašizma) in zato so si morali Slovenci poiskati vire za preživetje na drugih področjih: kmetijstvo, trgovina na drobno, obrtništvo, gostinstvo, delavstvo (ki nudi možnost izučitve v poklicu, kar je večkrat prvi korak za neodvisno delo). Tako so v slovenskem ambientu bolje poznali negotovost in tveganje podjetništva kot v italijanskem. Psihološka zapuščina tega sistema sooblikuje in pogjuje delno še danes miselnost novih slovenskih generacij in kljub temu da ni točnih anket, sem prepričan, da je v Trstu stopnja podjetništva višja med Slovenci kot med Italijani.

Kakšen, menite, bo kratkoročni in dolgoročni razvoj slovensko-zamejskega gospodarstva?

Iz prej navedenih razlogov in zaradi večje sposobnosti prilagajanja novim razmeram menim, da ima slovensko-zamejsko gospodarstvo dobre razvojne možnosti. Drugo vprašanje pa je, koliko bo to gospodarstvo želelo ostati slovensko.

V kratkem bo izšel tretji del knjige Storia economica e sociale di Trieste (Ekonomska in družbena zgodovina Trsta; Založba Lint). Publikacijo ste uredili v sodelovanju s kolegom Loredano Panariti in Robertom Finzajem. Knjiga je skupek številnih prispevkov izvedencev različnih področij. V čem je bil najtežji koordinacijski korak pri izpeljavi načrta? Ali menite, da knjiga decela odgovarja vašim začetnim načrtom?

Publikacija dobro ustreza primarnemu cilju, in sicer imeti gospodarsko in družbeno zgodovino Trsta, kolikor mogoče, popolno in brez nacionalističnih pogojevanj, ki so jo pogosto kalila. Trud tolikih strokovnjakov, različnih po starosti, narodnosti, kulturni in znanstveni izobrazbi, ne more nuditi homogenega rezultata v vseh njenih delih, a to je bilo predvideno že od vsega začetka. Žal pa v tem trenutku zaradi podjetniških težav založnika ni še gotovo, ali bomo nadaljevali delo z izdajo tretje knjige (od prve svetovne vojne dalje). Upajmo, da se bo vse izteklo v najlepšem redu.

Igor Gregori

Prejeli smo

Komunisti niso bili rodoljubi

Objavljamo odgovor Vladimirja Krpana na pismo Pavla Ferluga, ki je bilo objavljeno v Novem glasu št. 42, dne 18. novembra 2004, v rubriki Prejeli smo.

Z izkrivljenimi pogledi na NOB, na vlogo komunistov v njej, na zgodovino Primorske in slovenskega naroda v celoti, ki jih je z veliko mero nestrpnosti zapisal g. Pavel Ferluga iz Komna v pisnih bralcev Primorskih novic 16. novembra 2004, ne nameravam polemizirati. Tudi na osebne žalitve, ki že mejijo na kaznivo dejanje, ne mislim odgovarjati. Le na njegov očitek, da ne poznam zgodovine bi rad dejal, da takšne "zgodovine", kot jo pomeni ponuja javnosti g. Ferluga, resnično ne poznam. Prepričan sem tudi, da takšne sprevržene zgodovine ne sprejema velika večina Slovencev.

Kar se tiče "zagovorov" vsebine nagrobnih govorov g. Cukjatija

v Gonarsu in Gorici, naj opozorim g. Ferluga, da je služba DZ Republike Slovenije poslala Primorskemu dnevniku, ki je objavil našo kritiko nastopa g. Cukjatija na omenjenih komemoracijah sledeče sporočilo (5.11.04): "Predsednik DZ Franc Cukjati, dr. medicine, v svojih govorih pri grobnici taborišča Gonars in pri spomeniku padlim partizanom na pokopališču v Gorici, nikakor ni imel namena kakorkoli podcenjevati pomena partizanskega upora proti fašizmu. Če so člani Zveze združenih borcev besede predsednika Državnega zbora razumeli kot žalitve, se jim iskreno opravičuje."

Mislím, da je predsednik DZ RS s to potezo dokazal, da se zaveda delikatnosti svojih tovrstnih nastopov in da se želi izogniti morebitnim nespornostim na račun mrtvih rodoljubov in borcev za svobodo.

V imenu udeležencev komemoracije v Gonarsu in Gorici Vladimir Krpan, predsednik

Na dnu...

VČERAJ PROSLAVA, DANES PREDAVANJE, JUTRI PREDSTAVITEV, POJUTRIŠNJEM OTVORITEV...

...V ZAMEJSTVU SMO TAKO VITALNI, DA BO KMALU VEČ PRIREDITEV KOT SLOVENCEV!

GRUDINA

Prišel se je adventni čas

Z adventnim časom v katoliški Cerкви začenjamo novo cerkveno leto in neposredno pripravo na praznik Gospodovega rojstva. Cerkveno leto ni le spominjanje preteklih Božjih del v zgodovinski odločitvi in pot skozi galerijo svetnikov, ampak je tudi aktualizacija Božjih sporočil za sedanji trenutek.

Čas duhovne priprave na Božič začnemo s praznovanjem prve adventne nedelje, ki je bila letos 28. novembra, in ga zaključimo v tednu po četrti adventni nedelji na sveti večer, 24. decembra. Za razliko od postnega časa, ki ga obhajamo kot pripravo na Veliko noč in traja štirideset dni, adventni čas ni omejen na točno število dni. To je čas vsega pričakovanja, ki nas odpira za obilnejše delovanje milosti. Latinska beseda adventus pomeni prihod. Poznamo dva Gospodova prihoda. Prvikrat je

Gospod prišel na svet kot človek po Materi Mariji, njegov drugi prihod pa kristjani pričakujemo na sodni dan. Med obema prihodoma obstaja še

en Gospodov prihod - to je nevidno, vedno znova uredničuje se Gospodovo prihajanje v srca ljudi po milosti in ga lahko razumemo in doje-

mamo samo v veri. Adventni čas ima dvojen značaj: je čas priprave na slovesno praznovanje Gospodovega rojstva na božični dan, 25. decembra, ko se spominjamo prvega prihoda Božjega Sina med ljudi, hkrati pa je to čas, ko nas spominjanje usmerja k pričakovanju drugega Kristusovega prihoda ob koncu časov.

V cerkvah in po domovih bomo pripravili adventne vence s štirimi svečami. Prvi teden bomo prižgali eno svečo, potem pa vsak naslednji teden še po eno. V molitvi in zbranosti bomo pripravljali svoja srca, da bi se Gospod mogel roditi v njih. Namen tega časa je predvsem spreobrnjenje srca in spodbuda h krepostnemu življenju. Adventna priprava utrjuje vero in nas opogumlja v stiskah in preizkušnjah, da bi bili v trenutku smrti pripravljani na srečanje z Gospodom.

Informativna kampanja za vzdrževanje duhovnikov

Gre za zavestno in odgovorno pripadnost cerkveni skupnosti

Vzdrževanje 38.000 italijanskih škofijskih duhovnikov je od leta 1984 dalje zaupano skupnosti vernih tudi prek darov, ki jih lahko namenijo Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov. Ta oblika prispevanja danes še ni zelo poznana, saj je darovalec okrog 150.000. Za mnenje o darovih za vzdrževanje duhovnikov smo prosili prof. Luco Diotallevija, sociologa na Univerzi v Rimu 3.

Kaj menite o razvoju prispevkov za vzdrževanje duhovnikov v Italiji?

S sociološkega, pa tudi s pastoralnega vidika so darovi "osem od tisoč" in "prispevki za duhovnike" dve zelo različni stvari; zato zahteva tako vprašanje tudi dvojen odgovor. Podpisi "osem od tisoč" imajo opravka z identiteto, "prispevki za duhovnike" pa z odgovornostjo. Prvi izražajo globoko in obenem preprosto čustvo. Za podpis je dovolj že se zavedati, da Cerкви, na neki način, lahko zaupamo oz. da se konec koncev čutimo "katoličani".

Druga stvar je biti pripravljeni biti tudi odgovorni za Cerkev, predvsem če me za take odgovornosti prosijo t.i. velika Cerkev, ki je ne poznam pobliže,

in ne moja mala Cerkev. Italijani so po tradiciji pripravljene plačevati za "verske usluge", in tudi dosti, toda za tiste, ki jih oni sami "uporabljajo", za tiste, ki jih sami in zavestno vložijo v lastni "verski menu". Na osnovi povedanega se ne smemo čuditi zelo visokemu odstotku tistih, ki podpisujejo za katoliško Cerkev, in na drugi strani zelo nizkemu odstotku tistih, ki darujejo za vzdrževanje duhovnikov. Naša je prej "Cerkev identitete" kot pa "Cerkev odgovornosti"; bolj kot za globoko in zavestno pripadnost gre pri nas za vsoto (lastnih cerkvic). Podatki o "podpisih" in "prispevkih" jasno govorijo o vsem tem.

Zato tudi se ne smemo čuditi, če se bodo v prihodnje "podpisi" za Cerkev znatno zmanjšali (ni moč vedno "drveti", poleg tega se zdi, da v italijanskem javnem mnenju prihaja do preobrata glede vere in ne samo: če je bilo v 70. in 80. letih občutiti, da so se ljudje oddaljili, so v 80. in 90. izražali neko simpatijo, toda ta faza, kot prejšnja, ne more trajati večno. Menimo, da bodo "prispevki" v bližnji prihodnosti dokaj natančno govorili o tem, kako baza katoliških vernikov sprejema vabilo Italijanske škofovske konference (CEI),

naj spremeni usmerjenost, začeni od osrednje vloge, ki naj jo ima župnija. Če se bodo torej "prispevki" povečali, za kar obstajajo primerni pogoji, bo to pokazatelj dejstva, da Cerkev v Italiji napreduje po poti, ki jo nakazujejo Smernice in Pastoralna nota o župniji.

Obstajajo razlike v mnenjih duhovščine in laikov glede vzdrževanja duhovnikov?

Da, in verjetno so tudi malo smešne. Številni duhovniki se sramujejo javno in neposredno razpravljati o svojih dohodkih, ker mislijo, da laiki zavračajo financiranje Cerkve. Mnogi laiki, ki tudi spoštujejo duhovnike, absolutno niso proti temu, da ima Cerkev primerna sredstva - tudi finančna - za opravljanje svojega poslanstva, še vedno mislijo, da duhovnike plačuje Vatikan ali kdo drug. Kateri je lahko pravi vzrok, zaradi katerega imajo duhovniki odpor do odprtega soočanja o lastnem vzdrževanju, če pomislimo, da od 50 do 60% odraslih Italijanov vsako leto daruje denar za Cerkev? Dovolj bi bilo, da bi majhno kvoto tega toka namenili "prispevkom za duhovnike", pa bi rešili problem vzdrževanja duhovščine, ne da bi črpali od prihodkov iz sklada "podpisov za osem od ti-

soč".

Kako spregovoriti o prispevkih v gospodarskem življenju župnije?

Najbolje tako, da se resno upošteva vzdrževanje duhovnikov vsake župnije, pa tudi tako, da se zaupa župnijskemu svetu in gospodarskemu župnijskemu svetu vloga, da spravi v tek - med drugim skromen - gospodarski pretok, ki naj krije tisto kvoto prihodkov za duhovnike, ki ne izhaja iz odstotka, ki ga ima duhovščina sama pravico odtegniti od rednih prispevkov vernikov. Če potem še obstajajo iskreni dvomi, jih z lahkoto rešijo besedila Italijanske škofovske konference, kot npr. "I valori del sovvenire" in "Nota pastorale sulla parrocchia". Če pa obstajajo predsodki, lenobnost ali druge motnje..., ni kaj ukreniti.

Katere so po vašem mnenju vrednote in zasluge prispevkov?

Najprej ti, da se tako pokaže "utelešeni" značaj cerkvene občestvenosti, katere skupnosti so žive in imajo tudi neko gospodarsko razsežnost; prizna se odgovornost in torej tudi glas, prisotnost vseh vernikov v (tudi) gospodarskem življenju župnije; spodbuja se k povečani prozornosti le-te; duhovnik postane tudi bolj podoben kateremukoli članu skupnosti in se ne zdi več kot neki prefekt, poslan od "Države", da zaseda in vodi neko ozemlje in je za to tudi plačan od "Države".

Duhovni kotiček
p. Mirko Pelicon

V Cerкви je prostor tudi za najhujše grešnike

V vsaki hiši moramo izvesti generalno čiščenje: pomijemo tla itd. Počiščeno stanovanje je lepo, vendar ni tako prijetno čistiti. Tudi ljudje ne "čistijo" sebe z veseljem. Nujno je navajati že otroka, da se umiva. Vendar umazanija, o kateri sedaj pišemo, je površinska, zanjo je dovolj nekaj mila.

Antični narodi so imeli za nečiste tudi nevidne bolezni, kot je npr. gobavost. Kristus ozdravlja mnoge bolezni, očiščuje ljudi njihovih madežev. Gre za globlje simbolno sporočilo, kar pomeni, da gre za moralno ozdravljenje. Tudi zlo ali bolezen razumemo kot neko obliko onesnaženosti, nečistoti. Dejstvo, da Jezus ozdravlja gobave, ki so jih imeli za neozdravljive, poudarja optimizem na moralnem področju, saj zadeva ozdravljenje. Danes gobavost je ozdravljiva, vendar kot vsaka bolezen, če je zanemarjena, lahko postane neozdravljiva, vendar Kristus more ozdraviti tudi izgubljene primere, kar pomeni, da se grešnik lahko izboljša in spreobrne, tudi ko je v najbolj kritičnem stanju.

Kristus je dal moč očiščenja in odpusčanja grehov Cerкви. Moramo pa razumeti, kako to poteka. Srednjeveška krivoverstva so prepričano trdila, da bi morala Cerkev biti brezmadežno čista, če bi hotela očišče-

tudi druge ljudi prek zakramenta odpusčanja. Grešni duhovniki ne bi smeli torej v Kristusovem imenu nikomur odpusčati, saj bi najprej oni potrebovali odpusčanja. Takšna trditev je zelo plemenita, žal pa je neuresničljiva. Kdo

lahko o sebi reče, da je brez greha? Samo farizej! Vsi ostali molijo: "Usmili se mene, grešnika!" (Lk 18,13). V drugih besedah krivoverstvo pravi: da smeš v bolnišnico, moraš biti zdrav. Potemtakem ne bi potrebovali bolnišnice, še manj cerkva, ker bi morali ozdraviti, še preden bi vanje vstopili. Cerkev kot bolnišnica za moralne bolezni bi postala nedostopna, v kolikor bi moral človek biti že ozdravljen, da bi vstopil vanjo. Od zmeraj grešniki imajo svoje državljanske pravice v Cerкви, da lahko ozdravijo, samo se morajo pustiti zdraviti, ni pa nobene magije za tem. Nekdo mi je nekoč povedal, da je bil neki cerkveni objekt zgrajen na podlagi nečistih poslov... Beh, Cerkev, kljub grešnosti je zdrav organizem in zmore prebiti tudi morebitne škandale, ne umre zaradi tega, še manj pa ošibi v svojem poslanstvu. Grehov v Cerкви ne odpusčamo z neko magično formulo niti v moči človeških sposobnosti, ampak v moči Kristusova, ki je v nas. Kdo me lahko očisti grehov? Najprej jaz sam. Kakor sem svobodno privolil grehu, z Božjo pomočjo lahko privolim dobremu, tako da slabo popravim. Grešna navada ošibi voljo. Resda, če bi bil v Cerкви sam, ne bi mogel tako zlahka spremeniti drže v svojem življenju. Toda Cerkev je skupnost, ki poslušajo Božjo besedo in prek otipljivih znamenj Kristusove prisotnosti, kot so zakramenti, posreduje duhovno notranjo moč za spreobrnjenje. Seveda je pomembna poslušnost, ne trma ali "skleroza srca". Prijateljstvo lahko pomaga pri razvoju duhovne zrelosti. Dam primer mladega fanta, ki je prijatelj rekla, da ima namen iti v cerkev k polurnemu čiščenju. Prijatelj mu odgovori, čeprav iz verne družine, da je takšno versko držo že dolgo nazaj premostil. Mlad fant mu odgovori: "Tudi jaz sem tvojo držo že davno premostil." In prijatelj se je zamislil... Leto kasneje sta skupaj hodila k molitvi brez sramu! V Cerкви je prostor za vse, tudi za trmaste, za najhujše grešnike, z upanjem, da se njihovo srce omeha. Zato pa je potrebna zavest o grehu, ki je razlog, da nekdo lahko ozdravi. Potrebno je hoteti!

Evangelij
Viljem Žerjod

2. ADVENTNA NEDELJA

Iz 11,1-10; Ps 72; Rim 15,4-9; Mt 3,1-12

V adventu ne pričakujemo ponovnega Jezusovega rojstva. Rodil se je le enkrat. Tudi enkrat in za vse ljudi je umrl. Enkrat, in za vedno, je od mrtvih vstal.

Pričakujemo pa njegov drugi prihod v slavi. To bo obenem sodba in dopolnitev vsega, ko bo Očetu izročil kraljevanje, da bo Bog vse v vsem (1 Kor 15,24.25.28).

Potrebno pa je, da se Kristus vedno znova rojeva v naših srcih duhovno, mistično. Spreobrniti se moramo, da ne ostanemo predani moči naše krivde in naših grehov (Iz 64,6; Rim 3,4; 7,17 nss). Samo Kristus je namreč svet, nedolžen, brez zla (Heb 7,26). V zemeljskem življenju se je izkazal kot poln modrosti, razumnosti, poln duha sveta in moči, spoznanja in strahu Gospodovega. Ni poslušal opravljanja drugih in ni sodil po videzu. Zavzel se je za pravičnost siromakov,

za poštenje ljudi brez socialne veljave. Njegova beseda je ostrejša kakor vsak dvorezen meč (Iz 11,2-4; Heb 4,12-13). Tepel je namreč s šibo svojih ust. Pokončal je krivičnega z dihom svojih ust (Iz 11,4). Udariti koga po ustih je veljalo za skrajno žalitev in sramoto. Tako je Kristus ostro zavrnil služabnika velikega duhovnika, ki ga je udaril po licu, rekoč: "Če sem napačno rekel, izpričaj, da napačno, če pa prav, zakaj me tolčeš?" (Jn 18,23). Tudi apostol Pavel rezko zavrne udarec na usta, da brani svojo čast pred velikim duhovnikom: "Tebe bo Bog udaril, ti pobeljeni zid!" (Apd 23,2-5).

Ker živimo sredi sveta, sredi ljudi, ki niso vsi verni in pošteni, tedaj smo kristjani izzvani, da odgovarjamo krotko in potrpežljivo (1 Pt 2,11-25). A naivni ne smemo biti, češ da se bo zgodovina sama po sebi izravnala v rajsko ljubezen. Kajti lev in gad bosta ostala vedno sovražna človeku. Novo nebo in nova zemlja (2 Pt 3,13; Raz 21,1) bosta nastala šele ob koncu tega veka. Kdaj bo to, ne vemo.

Božja beseda kliče vedno znova k spreob-

rnjenju. Kajti iz človeka prihajajo vse hudobije (Mr 7,15-23). Zato je potrebno najprej očistiti srce (Mr 7,6). Ker je edini, ki ni poznal greha, Jezus Kristus, ga skušamo ponesnati. S psalmistom pojemo tudi mi in blagrujemo Boga, ki sodi pravično in rešuje uboge, nesrečne, slabotne, reveže (Ps 72,1-17).

Ker je Bog Bog potrpežljivosti in tolažbe, vabi, naj se spreobračamo k ljubezni. Sad spreobrnjenja je soglasje misli, v skladu z Jezusom Kristusom. Je edinstvo in občestvo. Je eno srce, ena usta, ki skupno slavijo Boga in Očeta našega Gospoda Jezusa Kristusa. Sprejemamo namreč drugega, različnega od nas, kakor je tudi Kristus sprejel nas. Saj je postal služabnik Judov in vseh ljudi zaradi usmiljenja (Rim 15,4-9), zastoj.

V adventu si bolj živo predstavljamo Janeza Krstnika, njegovo goreče oznanjevanje prihoda Božjega kraljstva. Poslušamo ga v puščavi tega sveta. Govori nam kot izreden asket in ves predan prihajajočemu Božjemu kraljestvu, Jezusu Kristusu.

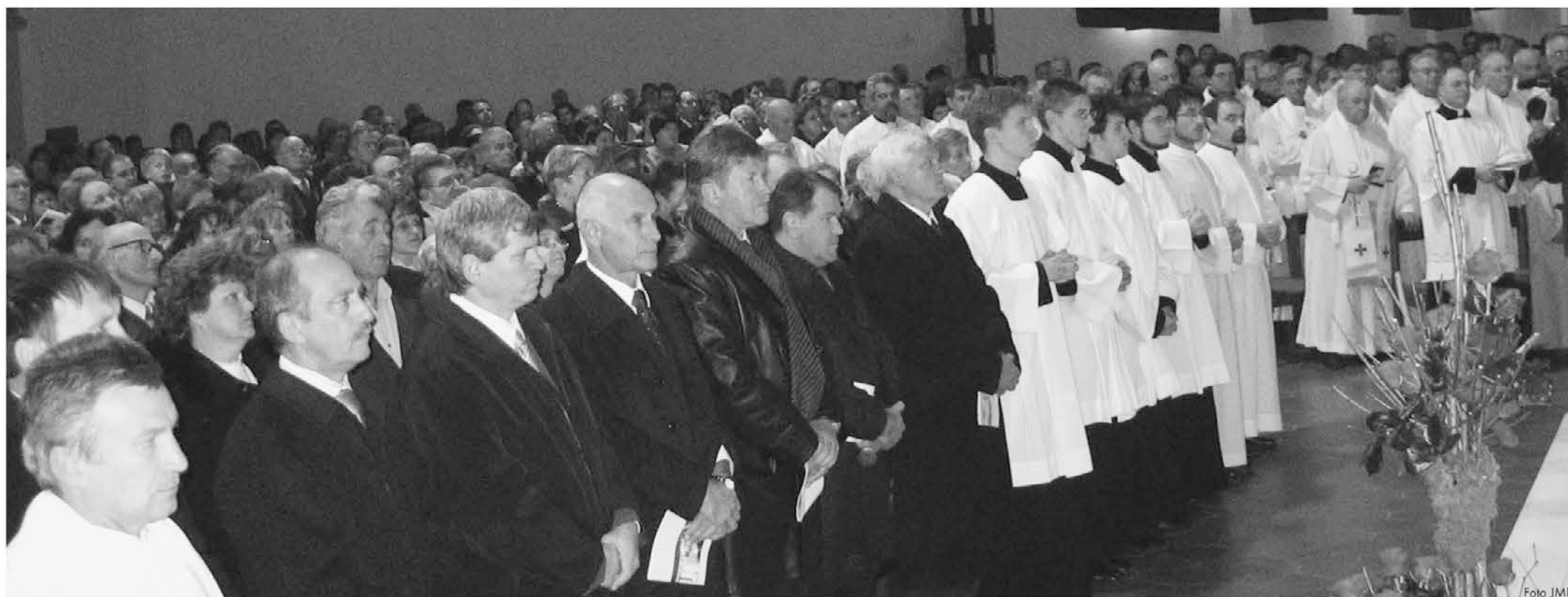
Poslušamo ga danes prav tako, kot so ga

nekoč poslušali ljudje iz Jeruzalema in iz vse Judeje in iz vse pokrajine ob Jordanu. Dajali so se mu krstiti v vodo in so priznavali ter obžalovali svoje grehe.

Janez uporablja ostre besede za farizeje in saduceje, ki so bili trdovratni materialisti. Toda tudi nje ima za vredne spreobrnjenja. A njihova vera mora postati zaupanje v edino stvariteljsko moč živega Boga, ki more iz kamnov obuditi Abrahamu otroke. More celo od mrtvih obujati (Mt 3,1-9; Heb 11,19; Rim 4,17).

Janez Krstnik oznanja tudi sodbo in ogenj, ki naj vse prečisti. To se zdaj dogaja s krstom v Duhu. Kar je plev in hudega, bo razpadlo v ognju, ki ne ugasne (Mt 3,10-12). Tak ogenj je zanel tudi Francšek Ksaver (goduje 3.12.), zavetnik misijonov. Na drugačen, bolj mil način je oznanjal Jezusa sv. Miklavž (6.12.); spet na drugačen način sv. Ambrož (7.12.), ki je pomagal Avguštinu, da se je spreobrnill od grehov k Bogu.

Vse pa prekašajo vera in milina ter brezmadežno življenje preblašene Device Marije (8.12.). Njej se posebej izročamo.

Slovesna razglasitev župnijske cerkve Kristusa Odrešenika v Novi Gorici za konkatedralo

Msgr. Abril y Castelló: "Kristijan nikoli ne more živeti sam, individualnega krščanstva ni!"

"Praznik Kristusa Kralja je za vse, ki se zbirajo v cerkvi Kristusa Odrešenika, župnijski praznik. Poleg godu Kristusa Odrešenika obhajajo tudi obletnico postavitve njenega temeljnega kamna (1980) in posvetitve (1982). Razglasitev te cerkve za konkatedralo pa dodaja mestu, Primorski, zlasti njenemu severnemu delu, slovenskemu in sosednjemu prostoru še drugo vsebino - na simbolični in povezovalni ravni. Primorci, zlasti verniki teh krajev, doživljamo novo konkatedralo kot visoko priznanje za krščansko življenje od pokristjanjevanja do danes. Kljub vsem pomanjkljivostim! Za Primorsko pa je izredna čast, da dobiva katedrala (stolnica) v Kopru še konkatedralo (sostolnico) v Novi Gorici, prvo na Slovenskem..."

S konkatedralo v Novi Gorici sprejemamo katoličani severnega dela Primorske še večjo odgovornost za sožitje v tem delu Primorske v miru in pravičnosti, spravi in varovanju življenja, v odprtosti do sosedov in sodelovanju z vsemi za vsestransko rast.

Toliko bolj zaradi ugodne lege, zaradi ljudi, ki so živeli v teh krajih pred nami in so nam zapustili, kljub nekaterim tragičnim izkušnjam, zgled navezanosti na te kraje, kakor zaradi utečenega dialoga v kulturni in jezikovni raznolikosti, edinosti v krščanskem izročilu in najvišjih idealih," so med drugim zapisali duhovniki novogoriškega okrožja ob slovesnosti razglasitve cerkve Kristusa Odrešenika v Novi Gorici za konkatedralo. To praktično pomeni, da je ta cerkev postala sedaj druga najpomembnejša cerkev v koprski škofiji.

Da so se ljudje in duhovniki koprške škofije veselili tega dogodka, so pokazali tudi z veliko udeležbo pri slovesnosti, ki je bila v nedeljo, 21. novembra. Slovesno bogoslužje je v nabitno polni cerkvi vodil apostolski nuncij v Sloveniji nadškof Santos Abril y Castelló. Z njim so somaševali koprski škof msgr. Metod Pirihi, marijanski škof dr. Franc Kramber-

ger, upravitelj ljubljanske nadškofije škof Andrej Glavan, goriški nadškof Dino de Antoni, koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak, tržaškega škofa je zastopal vikar za Slovence msgr. Franc Vončina, ter 63 duhovnikov, med njimi so bili dekanji ter župniki stolnih župnij v Sloveniji in iz Gorice. Slovesnost je neposredno prenašal Radio Ognjišče, prisotnih je bilo veliko medijskih hiš.

Pri maši so sodelovali združeni pevski zbori župnij novogoriške dekanije pod vodstvom Petra Piriha. Na orgle jih je spremljala Terezija Paljk, med obhajilom pa je zapel tudi mladinski pevski zbor iz župnije Kristusa Odrešenika. Ljudskemu petju je dirigiral g. Lojze Kobal, ki je tudi zapel psalm po prvem berilu.

Koprski škof msgr. Metod Pirihi je prisotne pozdravil, še posebej nuncija, cerkvene dostojanstvenike, med njimi tudi slovenske duhovnike iz Gorice, predstavnike oblasti, župana obeh mest in med drugim tudi dejal: "Ta cerkev in mesto Nova Gorica nista le središče župnije Kristusa Odrešenika, temveč tudi versko, kulturno, gospodarsko in politično središče za severni del naše škofije. Nova Gorica je novo mesto, je mlada, zato polna življenja, polna duha, polna moči in polna načrtov. Svoj pomen ima v škofiji ter v slovenskem in obmejnem prostoru. Sveti sedež je upošteval naše razloge in povzdignil cerkev Kristusa Odrešenika v konkatedralo. Hvaležno sprejemamo ta dar svetega očeta. Bratje in sestre! Nov naziv, ki ga je pridobila ta cerkev, naj vas spodbuja, da boste stopali na pot novega, pomlajenega, res prepričevalnega krščanskega življenja."

Po msgr. Pirihiu je prisotne pozdravil predstavnik župnije, nakar je apostolski nuncij povabil, naj se prebere Odlok kongregacije za škofa v Kopru glede povzdignjena v konkate-

dralo. Odlok je prebral **koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak**.

Apostolski nuncij je potem škofa msgr. Metoda Piriha pospremil na škofovski sedež, ki je od danes postavljen v cerkvi, z besedami: "Dragi brat! Sedaj te bom pospremil na škofovski sedež, s katerega boš predsedoval v Kristusovem imenu bogoslužju, oznanjal Božjo besedo in vodil molitev Božjega ljudstva."

Navzoči škofje so potem škofu Pirihiu dali pozdrav miru, kot so škofu čestitali tudi drugi, med njimi župana Mirko

Metoda Piriha, koprškega ordinarija, in prišel v Novo Gorico, da bi bil v tem trenutku z vami. Dovolite mi torej, da vas vse, ki ste se zbrali na zunanji slovesnosti povišanja te cerkve v konkatedralo, pozdravim in se z apostolom Pavlom zahvalim Bogu Očetu in Kristusu Kralju za ta dan. Sveti sedež rad ugodi prošnjam lokalnih pastirjev, vendar so za povišanje neke župnijske cerkve v konkatedralo postavljeni tudi določeni pogoji: konkatedrala mora najprej biti versko središče širšega področja. In to cerkev Kristusa Odrešenika je

dela svoje škofije - tako za pogovor, kakor tudi za druge potrebe.

Danes je Nova Gorica res cerkveno središče severnega dela škofije in cerkev Kristusa Odrešenika zadošča vsem predpisom, da je postala konkatedrala. Rad bi se zahvalil župniku, msgr. Gašperju Rudolfu, ki je od leta 1976 pa do danes srce in duša tega pastoralnega središča. Od tod so prišli marsikateri dobri sklepi in ideje za pastoralno delo v škofiji in celotni slovenski Cerkvi. Slovenska škofovska konferenca je leta 2003 podprla predlog koprškega škofa in letošnjo pomlad smo v koprski stolnici slovesno prebrali odlok Kongregacije za škofo o povzdignjenju cerkve Kristusa Odrešenika v konkatedralo. Prav je, da torej tudi tu proslavimo to povišanje, ki ga morate sprejeti kot priznanje za vero in pripadnost Cerkvi. Bratje in sestre, kaj pomeni to dejstvo, da imate sedaj Novogoričani v svojem mestu konkatedralo?

To pomeni, da bo prisotnost vaših škofov v tej cerkvi odslej pogostejša in pomembnejša. Celotna škofija bo torej včasih - ko bosta tukaj prisotna vaša škofa - vodena tudi od tu. Če sta do sedaj prihajala med vas enkrat mesečno po svoji presoji in odločitvi, ju od sedaj k temu veže dolžnost. Ko boste čez mesec dni obhajali božično liturgijo s svojim škofom, boste začutili medsebojno povezanost in se boste še globlje zavedali pripadnosti svoji škofiji in Cerkvi.

Škof je vez med župnijami, je vez med verniki škofije in prvi odgovoren za oznanjevanje evangelija. S povišanjem cerkve Kristusa Odrešenika naj se tudi ostale tri novogoriške župnije in največja dekanija v škofiji veseli, ker to je pridobitev za vse. Na ta način bo vaš škof, ki vam je že blizu kot oče,

prijatelj in pastir, v prihodnje še bližji.

Danes, ko obhajamo zadnjo nedeljo v liturgičnem kalendarju in tako rekoč zaključujemo cerkveno leto, so naše misli že usmerjene na advent - čas priprave na Gospodov prihod. Naj bo današnja slovesnost priložnost, da začnete tudi novo življenje. Naj bo to priložnost, da se zavedate, da kristjan nikoli ne more živeti sam; individualnega krščanstva ni. Ali smo med seboj povezani, ali pa nismo kristjani! Kristus je glava telesu, mi vsi smo pa udje, kot pravi apostol Pavel v drugem berilu. Najsi bodo gospostva s takšnimi ali drugačnimi prestoli - vse je ustvarjeno po njem in zanj. Tudi na tem kraju so se menjala gospostva - Cerkev pa je ostala - trdna. Mnogi so jo hoteli spodnesti, uničiti, toda Kristus kraljuje. In nikoli je nihče ne bo mogel uničiti, če bomo kristjani živeli po evangeliju in bomo med seboj povezani v občestvo.

Trudite se torej, predragi Novogoričani, da ohranite dediščino vaših očetov in da bo konkatedrala v tem mestu zares središče, iz katerega se bo širila dobrota in evangeljska ljubezen vsem prebivalcem tega področja. Vsem pa naj stoji ob strani Svetogorska Mati Božja, Mati nas vseh. Amen." Med bogoslužjem je imel krajše tople besede tudi goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, koprski škof msgr. Metod Pirihi pa je po obhajilu z župnikom msgr. Rudolfom Gašperjem blagoslovil tudi spominsko ploščo, po maši pa je bila prijetna družabnost, kot se za velik praznik spodobi! Ob koncu samo še droben pripis k lepi slovesnosti, na kateri je dobesedno zevala odsotnost slovenskih in seveda italijanskih vernikov iz Gorice in iz goriške nadškofije. Na pastoralnem področju bo torej med škofijama treba še veliko narediti, tudi med sosednjimi župnijami, da ne bodo lepe besede apostolskega nuncija le prazne besede in predvsem zato, da ne bo naše krščanstvo prazno.

Jurij Paljk

Kratke

Miklavževanje v Doberdobu

SKD Hrast prireja tradicionalno miklavževanje v soboto, 4. decembra, ob 19. uri v župnijski dvorani v Doberdobu. Pričakovanje dobrohotnega svetnika bo uvedla otroška dramska igrlica Noč, ko je posijalo sonce. Po pestri odski predstavitvi se bo v župnijsko dvorano spustil sam sv. Miklavž, ki bo obdaril vse otroke. V postavitvi na odskih deskah sodelujejo najmlajši iz domače vasi in okolice. Z dramskim nastopom se bo soočilo kar 29 otrok, ki obiskujejo osnovno in nižjo srednjo šolo. Igrlica predstavlja prizore iz tipičnega družinskega življenja, v katerem je kreganje med bratci in sestricami vedno prisotno. "Težavno sobivanje" otrok pod isto streho pa neke noči zmoti... No, če želite zvedeti kaj več, se v soboto zvečer zglasite v župnijski dvorani polnoštevilo. Sv. Miklavž vas pričakuje!

Spominska plošča bratoma Rusjan

Vljudno vabljeni na slovesno odkritje spominske plošče goriškima pionirjema letalstva, bratoma Edvardu in Josipu Rusjanu. Spominsko tablo bodo postavili na pročelje hiše v ul. Cappella št. 8 v Gorici, v kateri sta od leta 1909 do leta 1911 živela in gradila svoja prva letala. Slovesnost bo 4. decembra ob 11.30. Prisotna bosta tudi župana Brancati in Brulc.

Attori Per Caso: "Na vrsti je Gorica"

V petek, 3. decembra, bo ob 20.30 v Verdijevem gledališču nastopila gledališka skupina "Attori Per Caso", ki je znana po tem, da jo sestavljajo mladi prizadeti igralci iz Gorice in Medee ter mlajši upokojenci, ki že več let nastopajo skupno z njimi. Predstavili bodo štiri prizore iz niza "Na vrsti je Gorica", v katerih uprizarjajo štiri pomembne zgodovinske trenutke našega mesta: delo in smrt p. Franciška z Jeremiščica, pripravo na poroko, staro kavarno in vojno. S svojim delom so pridni igralci že nastopili v KC Bratuž in pred kratkim za šole v Kulturnem domu. Prizore je režiral Vito Dalo' in so res vredni ogleda, ker jih vsi, tako prizadeti kot upokojenci, odigrajo doživeto in navdušeno. HD

Združeni-Uniti o Malnišču

Svetniška skupina Združeni iz Sovodenj pozitivno ocenjuje učinek pisma glede nevarnosti odlagaljšča pri Malnišču, ki ga je 30.11. posredovala raznim javnim organom, zato da bi se stvar le premaknila z mrtve točke. Seveda pri tem ne zanikamo prizadevanj, ki so jih tudi drugi javni organi - občinska in pokrajinska uprava - usmerili v reševanje tega problema, ki zadeva zavarovanje zdravja sovodenjskih občanov in okolja. Pozitivno ocenjujemo dejstvo, da se bo deželni odbornik za civilno zaščito Moretton srečal s sovodenjskim županom in s pokrajinskim odbornikom Sturzijem ter pričakujemo, da bo sovodenjski občinski svet o tem primerno in čimprej seznanjen.

Stara garda nagrajena

Dne 20. novembra se je končal 14. Mednarodni festival ljubiteljskih gledaliških skupin "Castello di Gorizia", na katerem so sodelovale najboljše italijanske gledališke skupine. Edina slovenska predstava na festivalu je bila Stara garda v izvedbi dramskega odseka PD Štandrež. Žirija je Staro gardo Alda Nicolaia nagradila s posebnim priznanjem za odlično izvedbo zahtevnega besedila.

Na pokrajini posvet o deželnem statutu

Goriška Marjetica je 26. novembra organizirala v dvorani pokrajinskega sveta v Gorici posvet o deželnem statutu. Poleg pokrajinskega in občinskega tajnika stranke so s predavanji nastopili Bruno Longo, deželna svetovalec Franco Brussa in Mirko Špacapan ter deželni odbornik za mednarodne odnose in krajevne ustanove Franco Iacop. Špacapan je poudaril, da mora dežela F-JK prav s prisotnostjo slovenske narodne manjšine in drugih jezikovnih skupnosti na svojem ozemlju ter seveda z njihovo primerno valorizacijo, poleg tega pa tudi naslanjajoč se na lastno zemljepisno lego, še nadalje doseči status avtonomne in posebne dežele. Slovenska manjšina je še vedno tisti adut, na katerega se deželni zakonodajalci lahko nanašajo pri predlogu novega deželnega statuta, ki mora priti v parlament z jasnimi predlogi glede svoje večjezičnosti in večkulturnosti.

Odprtje novih prostorov v štandreškem vrtcu

Dobrodošla, prepotrebna pridobitev

Z rajanjem ob treh razigranih pesmih o prijateljstvu, o tematsko zelo prikladnem zidanju hišice in še o čem so v petek, 26. novembra, slovenski in italijanski otroci v obeh jezikih enakovredno veselo uvedli krajšo slovesnost ob odprtju novih prostorov vrtca v Štandrežu, v katerem si zgladno, v slogi, sodelovanju in sožitju delijo učilnice malčki obeh tu živčih narodnostnih skupnosti. To pomembno dejstvo so podčrtali predstavniki šolskih oblasti, didaktična ravnateljica za slovenske šole v Gorici Mirka Brajnik, odbornik za šolstvo Maurizio Salomoni, ki ga je spremljal občinski funkcionar Lorenzuti, in podravnateljica šole Zara Francesca Vuaran, ki so se udeležili pomenljivega dogodka. Na prijetni svečanosti so bili tudi predsednik Štandreškega rajonskega sveta Marjan Breščak, predstavnica staršev Maja Peterin, do-

mači župnik g. Karel Bolčina in seveda učiteljice in osebje vrtca. Brajninkova se je zahvalila občinski upravi, da je v kratkem času - dela so se začela v letošnjem poletju - izvedla obnovo nekdanjega stanovanja hišnice in ga preuredila v učilnico za slovensko sekcijo in igralnico, ki jo bodo uporabljali slovenski in italijanski otroci. Podčrtala je vztrajno prizadevanje staršev in njihov večkratni poseg na občini, da se je vse pozitivno izteklo, saj so bili novi prostori res prepotrebni, ker se število obiskovalcev vrtca večja iz leta v leto in je bila

Foto DP

doslej ena slovenska sekcija utešnjena v nedoumljivo majhni učilnici. Letos pa bo končno 32 slovenskih in 25 italijanskih malčkov boljše zadihalo v dodatnih učilnicah. Tem mislim se je pridružila podravnateljica Vuaran, ki je naglasila zavidljivo bogastvo štandreškega vrtca, izhajajoče iz medsebojnega dopolnjevanja ob prepletanju dveh kultur. Odbornik Salomoni je, po

slovenskem pozdravu, izrazil zadovoljstvo nad uspešno zaključnim projektom, ki so ga na občini tudi s posredovanjem Štandreškega rajonskega sveta spremljali z navdušenjem tudi zato, ker bo ta razširitev vrtca pripomogla k še boljšemu sodelovanju dveh vaških stvarnosti. Še preden je Salomoni prerezal trak in g. Bolčina blagoslovil prostore, v katerih se bodo otroci tudi ob Božji pomoči dobro počutili in osvajali znanje, se je v imenu učnega osebja učiteljica Anica Graunar zahvalila staršem za dragoceno posredovanje

na občini in trgovcem ter podjetnikom iz Štandreža, mesnici Faganel, podjetjema Tabaj in Mucci, ki so gmotno prispevali za nabavo opreme in igrač, ter gospe Roberti Plet, ki je s prispevkom omogočila nakup katedra. Medtem pa so se malčki že oblikovali ob misli na polno "kanglico" lizik, ki jim jih je prinesel dušni pastir Bolčina.

IK

V Štandrežu ob koncu prejšnjega tedna

Slovesno praznovanje župnijskega zavetnika

Z raznimi pobudami je štandreška župnijska skupnost občuteno in slovesno praznovala farnega zavetnika sv. Andreja. V nedeljo, 28. novembra, je bila svečana maša, ki jo je daroval dr. Primož Krečič, duhovni voditelj v ljubljanskem bogoslovju, ki je nagovoril številne vernike, naj se odločajo za duhovne vrednote in dajejo prednost luči in soncu pred meglo in temo. Med obredom je mašnik tudi blagoslovil adventne venčke, ki so jih pripravili štandreški otroci. Verski obred so obogatili domači pevci in tudi ljubljanski bogoslovci, ki so sodelovali tudi pri popoldanskih večerih. Na predvečer pa je bil v štandreški cerkvi koncert cerkvenih pesmi, ki jih je izvajal štandreški mešani pevski zbor pod vodstvom Davida Bandellija. Zbor je nastopil z adventnimi in staroslovenskimi skladbami. Večer je zaokrožil organist Aleksander Pribik, ki je dovršeno izvedel nekaj orgelskih del. Po sv. maši je bila na trgu pred cerkvijo podelitev priznanja Klas v organizaciji štandreške

ga rajonskega sveta. Priznanje je prejela najstarejša domačinka Ivanka Nanut. V utemeljitvi je predsednik krajevne skupnosti Marjan Breščak poudaril, da so priznanje podelili Ivanki Nanut, ker je na dolgi življenjski poti kljub hudim preizkušnjam ohranila pozitiven odnos do domače skupnosti. Slovesne sv. maše in podelitve priznanja se je udeležil tudi goriški župan Vittorio Brancati, ki je pred cerkvijo tudi nagovoril prisotne in poudaril važno vlogo, ki jo opravljajo organizacije in posamezniki za ohranjanje vaše skupnosti, z vsemi kulturnimi in drugimi značilnostmi.

V okviru praznovanja župnijskega zavetnika so bile v Štandrežu še druge prireditve. V župnijski dvorani sta bili razstava in pokašnja domačih slaščic, ki so jih pripravile spretnne kuharice. Na sam dan farnega zavetnika, v torek, 30. novembra, so se verniki ponovno zbrali v domači cerkvi in se s hvaležno daritvijo sv. maše poklonili sv. Andreju.

Foto DP

Inštitut za srednjeevropska srečanja
Religije in ideologije

V dneih od 25. do 27. novembra je v dvorani hotela Entourage v Gorici (nekdanja palača Strassoldo) potekalo mednarodno zborovanje, letos že osemindeseto, ki ga je priredil Inštitut za srednjeevropska srečanja (ICM). Tema letošnjega zborovanja je nadaljevanje tematike prejšnjih treh let o kulturi na področju srednjeevropske Evrope z realnim socializmom in globalizacijo. Tako smo leta 2001 lahko poslušali predavanja o literaturi in esejistiki, leta 2002 o politični zgodovini in zgodovini-pisju in leta 2003 o kinematografiji, vse to po letu 1989.

Letos se je začel nov cikel z naslovom Religije in ideologije v državah srednjeevropske Evrope. Letošnja tema je bila posvečena verskemu dejavniku, in sicer njegovi zgodovinski in družbeni razsežnosti. Poleg italijanskih predavateljev (Rim, Padova, Trst, Benetke) so nastopili izvedenci z Dunaja, iz Budimpešte, Cluj, Weimarja, Lvova, Ljubljane, Bratislave in Rzeszowa.

Zborovanje je uvedel predsednik goriškega inštituta Marco Grusovin. Predavanja so bila v italijansčini, nemščini in angleščini. Poskrbljeno je bilo za simultano prevajanje. Poleg splošnih vprašanj so obravnavali stanje in značilnosti verskega življenja na Poljskem, v Romuniji, Vzhodni Nemčiji, Ukrajini, Sloveniji, na Hrvaškem (eno od dveh je bilo posvečeno usodi kardinala Alojzija Stepinca) in na Slovaškem.

Foto JMP

Tretji dan je bila na sporedu okrogla miza, ki jo je vodil Fulvio Salimbeni in na kateri so pregledali dosežke zgodovinsko verskih raziskav v obravnavanih deželah.

O katolištvu v Sloveniji med laičnimi ideologijami, socialnim čutom in pobožnostjo je govoril Igor Škamperle (na sliki) z ljubljanske univerze. Podal je jasen pregled od naselitve in Brižinskih spomenikov dalje, poudaril pomen reformacije in drugih pomembnih obdobij ter prikazal razvoj v novejšem času in značilnosti slovenske vernosti. V zvezi s trenji in sovraštvom v medvojnem času in s tragičnimi dogodki po njem je dejal, da po bojevi in drugega zla na obeh straneh niso zakrivali nacionalizmi, ampak ideologije. Tematika letošnjega zborovanja je bila zanimiva, predavanja po večini pregledna in argumentirana. Objavljena bodo v zborniku.

Andrej Bratuž

Odgovor na pismo Je to kultura, namenjena našim otrokom?

Ker sem bila v zgroženo pismo Alberta Devetaka in Adriane Malič zaradi članka v Novem glasu o predstavi Creeps za srednješolce neposredno sama vpletena, se mi zdi prav, da, tudi kot član odbora Kulturnega centra Lojze Bratuž, povedanemu dodam nekaj svojih pripomb.

Najprej premisla: preden se lahko trezno razpravlja o vsebini neke predstave, pa čeprav je ta še tako negativna, si jo je treba ogledati in preveriti v prvi osebi, ne pa se započiti v vse njene negativne plati po pripovedovanju sina, ki si je zapomnil le njeno najslabšo stran. Spraviti namreč v isti koš imenitno, večkrat nagrajeno Tau-

ferjevo obdelavo Beckettovega dela Čakajoč Godota v izvedbi SNG Nova Gorica in Creeps gledališča s Ptuja je nekaj nedopustnega!

Kot je bilo že v članku rečeno, je predstava Creeps - Spake zadnji trenutek nadomestila napovedano Aberškovo delo Za umret v izvedbi AMO iz Nove Gorice, ki prikazuje težave, sanje, nerazumevanja, tudi zablode in skesano vračanje v objem družine današnje do staršev in odraslih ljudi zelo kritične odraščajoče mladine. Predstava Creeps je vskočila v program, ker je bila označena kot primerna za mlade. Za najstniško publiko, od 11. do 14. leta, je namreč vse prej kot lahko, -kot

zmotno mislita ogorčena roditelja - najti primerne odrske postavitve. Izredno malo je gledališke ponudbe za to najbolj težko zadovoljivo starostno dobo. Žal, zaradi časovne stiske si organizatorji niso mogli predhodno ogledati predstave, ki je bila res preporna pouličnih izrazov - agotovo ne v italijansčini, kot je bilo napisano v pismu! Režiser bi se jim lahko izognil, a z njimi je pač hotel poudariti verističen prikaz realnosti, v kateri živina današnje mladine, ki je dobesedno bombardirana s takim nizkotnim besediščem od vsepovsod. Ne pozabimo, da je gledališče že od antike dalje ostro kritično ogledalo družbe. Predstava, katere avtor je osemindesetletni germanist, filozof, sociolog in dramatik Lutz Hubner, gotovo

ni hotela poveljevat prilehnege slenga in prikazane situacije, pač pa izzivalno opozarjati nanje in na vse nizkotne zanke, ki jih nastavlja današnja televizija in družba nasploh, da zablja vanje po slavi in uspehu hrepeneče ljudi. Vulgarno besedišče, lasanje, kreganje in podobno gotovo ne pripadajo Kulturi, a kulturno in etično je, da na te nekulturne limanice opominjamo naše otroke, da se ne bodo kdaj še sami ujeli nanje.

Naj dodam še, da so organizatorji Abonmaja za mlade vedno pripravljeni prisluhniti mnenju in nasvetom otroke na tudi profesorjem ob sestavljanju te gledališke ponudbe - za KCLB finančno zelo obremenjujoče -, ki želi navajati otroke na obisk gledališča, kritični pristop do gledališkega, razmišljanje in konstruktivno preresetavanje prikazane.

Iva Koršič

SREČANJA Z GLASBO Simfonični orkester Zveze primorskih glasbenih šol

Obetaven sestav, ki združuje cvet mladih primorskih glasbenikov

Veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je bil v soboto, 27. novembra, še en kakovosten koncert, ki je številnim poslušalcem ponudil pravi glasbeni užitek. Na letošnjem drugem srečanju z glasbo iz t.i. "zelenega abonmaja" v koncertni sezoni Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, Kulturnega centra Lojze Bratuž in Zveze cerkvenih pevskih zborov je nastopil sam cvet mladih primorskih glasbenikov, združenih v Simfonični orkester Zveze primorskih glasbenih šol. Omenjena Zveza je v zadnjih dveh desetletjih globoko posegla v glasbeno dogajanje Primorske z različnimi pobudami, ki so dvignile strokovnost učnega kadra in s tem tudi raven glasbene kulture. Med pobudniki orkestra, v katerem nastopajo tudi golenici SCGV Emil Komel, je bil tudi prof. Jurij Križnič, izkušen violinist ter uspešen in priljubljen glasbeni pedagog tako na novogoriški kot na naši goriški glasbeni šoli; še vedno je vodja godalnega oddelka Zveze. Ker je simfonični orkester zajetno in zahtevno "telo", ga strokovno spremljajo Darjo Pobega, Marko Kodelja in vrsta drugih mentorjev. Sestav, ki šteje nad 70 članov, je zaživel leta 2002. Doslej je že nastopil v Postojni, Novi Gorici, Portorožu, Tr-

Foto DPD

stu in Sežani. Pod spretno in zanesljivo taktirko Marinke Kucek Juric se predstavlja z repertoarjem, ki odgovarja izvajalskim zmogljivostim mladih glasbenikov in se ga od znanih skladb iz svetovne zakladnice do skladb slovenskih avtorjev. Tokrat so mladi orkestraši uvedli večer z romantično uverturo k operi Ljubzenski napoj Gaetana Donizettija, nadaljevali pa s Simfoničnim intermezom Pietra Mascagnija, očeta ita-

lijanske veristične opere. S stavkom Allegro con spirito iz koncerta za trobento in orkester avstrijskega skladatelja Johanna N. Hummla se je prav dobro odrezal mladi trobentaš Gregor Turk, prva violinistka Mojca Gal pa je krepko zablestela s suvereno in temperamentno izvedbo Čiganskih napevov španskega skladatelja in enega največjih violinističnih virtuozov vseh časov, Pabla Sarasateja. V drugem delu večera

so mladi in obetavni glasbeniki prepričljivo zaigrali zvočnosti poln Valse lente goriškega poliedričnega umetnika Saše Šantla, nato pa štiri znane - in vedno učinkovite - stavke iz Prve orkestrske suite Bizetove opere Carmen. Program so sklenili z Brahmsovim Madžarskim plesom št. 1, vztrajno in toplo ploskanje občinstva pa nagradili še z dvema dodatoma.

DD

Prejeli smo / Doberdob

Tiskovno sporočilo

Svetniška skupina liste Skupaj za bodočnost - Občina Doberdob se je nameravala sestati v četrtek, 25.11.2004, da bi nadaljevala razpravo o opombah in ugovorih na splošni regulacijski načrt Občine - Varianta št. 5. V sredo, 24.11.2004, so svetniki prejeli vabilo na sejo občinskega sveta za ponedeljek, 29.11.2004. Načelnik svetniške skupine Dario Bertinazzi je po posvetu s sosvetniki ugotovil, da je edini možni datum za predsejo v četrtek zaradi neodložljivih obveznosti nekaterih svetnikov v ostalih dneh (petek-sobota-nedelja). Zato je nemudoma v četrtek zjutraj ob 7.30 pisno obvestil občinski urad, da bo svetniška skupina imela sestanek ob 21. uri v občinskih prostorih. Da ne bi prišlo do nesporazumov, kot se je že zgodilo, se je občinski svetnik Igor Juren

opoldne podal na občino, da bi izvedel, kateri prostor je dodeljen za sestanek. Ker odgovora ni bilo, je zahteval čimprejšnji pisni odgovor. Ker do 16.30 še vedno ni bilo odgovora, je v imenu svetniške skupine omenjeni svetnik po faksu poslal ponovno zahtevo, naj se pisno razjasni. Navedel je še, da bo v nasprotnem primeru svetniška skupina razumela, da je prostor na županstvu zagotovljen.

Načelnik svetniške skupine je ob 17. uri imel sestanek komisije za občinsko knjižnico, na katerem je bil prisoten tudi gospod župan. Mimogrede ga je vprašal, ali je pisno odgovoril na prošnjo skupine. Nerazumno ga je gospod župan verbalno napadel, kaj svetniška skupina toliko razbija, da je sejna dvorana oddana in da do drugih prostorov svetniška skupina nima pravice zaradi prisotnosti tajnih dokumentov. Pri tem se je skliceval na zakon o zasebnosti (privacy). Na zahtevo, naj mu gospod župan pokaže zakon in ustrezne člene, mu je v odgovor Civilnim zakonikom udaril po mizi in grobo izjavil, naj si ga sam poišče in preštudira. Po tem izpadu je načelnik svetniške skupine prisotne pozdravil in zapustil sejo. Ob 21. uri se je svetniška skupina zbrala in poskusila stopiti v občinsko stavbo. Podžupan, ki je sicer bil v občinski stavbi, je vstop prepeljal in zagrozil z orožniki. Neuradno smo izvedeli, da je v občinski sejni dvorani potekal ta čas sestanek lokalne politične skupine.

Doberdob, 25. novembra 2004

Druga Otroška urica v Feiglovi knjižnici

Sapramiška v izvedbi mladih dijakinij

Druga pravljica se je v Mladinsko sobo Feiglove knjižnice prikradla predčasno in neobičajno 16. novembra, to pa zato, ker so jo tokrat izoblikovale tri brhke dijakinje 4. letnika Pedagoškega liceja A. M. Slomšek iz Trsta pod mentorstvom prof. Martine Legiša. Petra Gruden, Tadeja Savi in Nikol Križman so pač izkoristile priložnost, da so lahko našim najmlajšim podarile ljubko lutkovno igrice, zelo znano in priljubljeno pravljico zgodbo Svetlane Makarovič o Sapramiški, ki si je nalomila zob in ji ga je doktor Detel spet zacelil, strahec ji je pa podaril čarobne, "polnočne" lešnike, tako da je postala naj srečnejša miška na svetu. Igrica je nastala v lanskem šolskem letu, ko so dijakinje obiskovale lutkovno delavnico pod vodstvom Edija Majarona, profesorja na Peda-

goški fakulteti v Ljubljani, ki jim je posredoval nekaj svojega znanja o lutkarstvu. Kar so pridobile v delavnici, so prepričljivo uporabile v pripovedovanju pravljice, ki so jo glasbeno v živo spremljale s petjem in z brenkanjem na kitaro. Svoje likovne sposobnosti so lepo izkazale v izdelavi izvirne podlage - poslikanega platna s hišico, gozdom, nebom..., iz reže katerega so se iznajdljivo pojavljali poleg Sapramiške še vsi ostali pravljичni junaki, prikupne ročne lutke. Karih 45 malčkov in celo trimesečna Janina v naročju mame, učiteljice Marte, je zvedavo spremljalo dovršeno pripoved mladih lutkaric-pripovedovalk. V decembru si bodo pravljичne urice privoščile zimski oddih, k našim cicibančkom se bodo spet razigrano vrnile meseca januarja.

IK

ODER 90 v sodelovanju s
KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ
obvešča vse otroke, da

MIKLAVŽ PRIHAJA

REŽIJA: Marko Černic

Kulturni center Lojze Bratuž
Gorica, nedelja, 5. decembra 2004, ob 16. uri
Miklavžev urad je odprt od ponedeljka do petka
od 8.30 do 12.30, tel. 0481 531445

Specializirana veletrgovina
... z oličnimi mesečnimi
ponudbami.
Velika izbira
biološke hrane.
Pričakujemo vas
v Mošu pri Gorici.
OB PONEDELJKIH
ODPRTO DOPOLDNE.

Moš (Gorica)

Obvestila

V soboto, 4. t.m., bo ob 19.30 v goriški cerkvi Srca Jezusovega maševal p. Marko Rupnik. Sledila bo lectio divina.

Otroci v Rupi bodo pričakali sv. Miklavža v nedeljo, 5. t.m., ob 17. uri. Otroci bodo nastopili s petjem in igrico Pod medvedom in dežnikom. Vabljeni!

Širši odbor ZSKP se bo sestel v četrtek, 9. decembra, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

SD Sončnica vabi na božično pripravo, ki bo 11. t.m. ob 20. uri v Močnikovem domu. Vodil jo bo g. Vinko Paljk.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško organizira silvestrovanje 29. decembra v restavraciji Kompas v Vrtojbi. Program bodo popestrili Majda in Božo, igralca iz Štandreža, in glasbenik Silvo. Informacije in vpisovanje do 22. decembra na sedežu v Gorici v Križni ulici 3 ob sredo od 10. do 11. ure, pri poverjenikih ali na tel. 0481 882024. Akontacija ob vpisu 10,00 evrov na osebo.

Plakati apostolstva molitve za župnijo štandreške in devinske dekanije so na razpolago pri sv. Ivanu v Gorici od srede do sobote od 10. do 12. ure in od 17. do 18. ure, tel. 0481 33814.

Cestitke

Župnijsko občestvo, župnik in otroška dramska skupina iz Števerjana čestitajo mami Kristini, očku Fulviu in bratcu Ivanu ob rojstvu Petre in kličejo nanjo vse Božje žegne.

Darovi

Za Pastirčka: Ivanka Zavadlav 25,00 evrov.

Za Novi glas: župnijski urad Ajdovščina 2,00; N.N. Nemčija 15,00 evrov.

Za misijon p. Kosa: 70-letniki iz sovodenske občine 10,00; N.N. s Peči 100,00; Srečko Pavletič 50,00

evrov.

Za cerkev na Peči: N.N. 20,00; N.N. za cvetje 15,00 evrov.

Za cerkev v Rupi: druž. Devetak v spomin na Damijana ob 33. obl. smrti 50,00; Felicita Čotar 50,00; za cvetje: Anna Forchiassin v spomin na sina Markota 20,00; Tanja Kovic 50,00; Nada Pahor ob rojstnem dnevu 50,00 evrov.

Za cerkev na Vrhu: Zora iz Tržiča za obnovitvena dela 10,00 evrov.

Za obnovitev cerkve v Gabrijah: Ortenzija v spomin na moža Angela 50,00; Stana Žerjal 50,00; sorodniki in prijatelji v spomin na Angela Puriča 60,00 evrov.

V spomin na drago Nevo Princic daruje druž. Kosič A.M. 50,00 evrov za slov. Karitas in 50,00 za slov. misijonarje.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 3. decembra do 9. decembra 2004)

Radjska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Kamnjo 97,4, 91, 103,6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 3. decembra (v studiu Andrej Baucon): Iz diskoteke 103 z Andrejem: šopek domačih viž in napevov. - Iz zborovskega arhiva. - Iz krščanskega sveta. - Glasbeni desert, zanimivosti in obvestila.

Ponedeljek, 6. decembra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem. - Zanimivosti in obvestila.

Torek, 7. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 8. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Erazmični izbor melodij.

Četrtek, 9. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

ZDRUŽENJE
CERKVENIH
PEVSKIH
ZBOROV
GORICA

REVUJA
OTROŠKIH IN
MLADINSKIH
ZBOROV

GORICA, 8. IN
12. DECEMBRA
2004,
OB 15. URI

KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ

Prejeli smo / Sovodnje

Nekorektno!

Kot občan občine Sovodnje ob Soči Vam na žalost moram sporočiti, da kljub pisni prošnji župana ostavko, odbornik za šolstvo in kulturo kot tudi podžupan dr. Devetak Leopoldo (Združena levica) me kategorično nočeta sprejeti. To se je zgodilo že v prejšnji mandatni dobi in se žal nadaljuje v tej. V kolikor goji predsodke o moji osebnosti,

to je njegova svobodna izbira, toda se mi zdi nekorektno oz. nezakonito, da se to dogaja. On kot odbornik itd., demokratično izvoljen od občanov, bi moral biti na razpolago vsem in bi ne smel izbirati, koga bo sprejel in koga ne!

Če bo nadaljeval s takim ravnanjem, je bolje, da ponudi ostavko, ker ista situacija se lahko pojavi z drugimi ljudmi, kar je proti naši demokratični tradiciji! S spoštovanjem

Ladi Devetak
Vrh sv. Mihaela
Sovodnje ob Soči

AGRIKOR s.a.s.

KORSIC MITJA & C.

VRTNARJENJE, SADITEV IN OSKRBA VINOGRADOV

Jazbine 11 - Števerjan

Tel. 0481 390247 - Fax 0481 393021

V Kulturnem centru Bratuž v Gorici Nanutove večne teme...

Antološka razstava Roberta Nanuta v centru Bratuž v Gorici, odprta bo do konca leta, je odlični prikaz dela kiparja, slikarja in arhitekta, obenem pa tudi pravo odkritje umetnika v našem okolju, saj ga večina ljubiteljev umetnosti ni dobro poznala. Poznali smo njegova posamezna dela, predvsem kipe, nekateri so vedeli, da gre za izjemnega umetnika, večini pa je veličina njegovih del ostajala prikrita, tudi zato, ker je Nanut malo razstavljal pri nas, pojavljali se je občasno, na skupinskih razstavah.

Čeprav skuša biti razstava v centru Bratuž lep pregled življenjskega opusa tega pomembnega umetnika, ki se je v kamnoseški delavnici starega očeta in očeta dobesedno napil topline navidez mrzlega kamna in marmorja, je vseeno samo izsek iz Nanutovega bogatega umetniškega opusa. Večina njegovih kipov je nam-

reč v zasebni lasti, razstresenih povsod po svetu, v javnih in zasebnih zbirkah domala na vseh kontinentih sveta.

Dejstvo, da je razstava goriškega umetnika največja, kar jih je v Gorici Roberto Nanut kdajkoli imel, govori, da je skromne, tihe narave in je zato zasluga predsednice centra Bratuž Franke Žgavec, da je sploh do razstave prišlo, saj je znala vendarle celotno predstaviti doma, ker si to zasluži. Da gre za celosten in zaokrožen pregled njegovega umetniškega dela, je obiskovalcu razstave takoj jasno, kot mu je tudi jasno, da gre za izjemnega likovnega umetnika, ki se zna izražati tako na platnu, papirju, v grafiki, kot tudi in predvsem v marmorju, kamnu, žgani glini, pleksiglasu, lesu in domala v vseh snoveh, ki kiparju omogočajo izdelavo skulptur.

Lepota ženskega telesa, akti, obraz, materinstvo kot nadalje-

Foto JMP

vanje in lepota življenja, konj kot najpopolnejši odraz žive lepote, usklajenosti in moči, večne teme vsakega odličnega ki-

parja, to so tudi teme in upodobitve našega izvrstnega umetnika.

Ne prezrite razstave!

V Kulturnem domu v Gorici ...in Žerjalova svežina

pričljivi, sveži in sredozemsko uglaseni izbiri palete barv. Kritičnik Joško Vetrh, ki ga je v Kulturnem domu predstavil, je zapisal, da se je mladi Ivan Žerjal, zrasel je v znani slikarski družini, saj sta oče Franko in stric Edi naša znana slikarja, zgodaj naučil umirjenega in discipliniranega dela, kot se pri likovnem ustvarjanju sam nerad podaja na taka likovna iskanja, ki bi se spogledovala z modnimi in najbolj kričečimi trendi sodobne umetnosti.

Po naše je prav to odlika lepe predstavitve Ivana Žerjala, ki je za razstavo pripravil zaokroženo celoto svojih platen in drugih likovnih iskanj, tiste, ki pa doslej niso sledili njegovim občasnim pojavom v javnosti s posameznimi deli na raznih skupinskih razstavah, likovnih kolonijah in tednih, pa je naš umetnik gotovo presenetil z zrelostjo

in obsežnim likovnim opusom, ki že govori o tem, da je Ivan Žerjal našel svoj likovni izraz, in tudi o tem, da kaže dobro likovno znanje, predvsem pa že samosvojo likovno pripoved, na kateri bo v prihodnje gotovo zgradil obsežen likovni opus. To pišemo predvsem zato, ker je svežina njegovega likovnega dela tista, ki očara, a bo pozornejšemu očesu gotovo ostalo tudi neprikrito dejstvo, da je za vsakim razstavljenim platom tudi trdna misel, dovršena likovna kompozicija in notranja ubranost. Daleč od zamolklih barvnih polj se umetnik družil s sredozemskim dražestnim barvnim nadihom, prešerno mu zapojeta srce in čopič, misel pa ostaja za trdno likovno kompozicijo, ki prepriča.

Več kot le obetavno, oglejte si razstavo!

JUP

Foto JMP

prav gotovo je svežina tista, ki najbolj očara obiskovalca prve večje samostojne razstave Ivana Žerjala v Kulturnem domu v Gorici, in to svežina na več ravneh. Razstava, ki

bo odprta do 9. t.m., namreč kaže mladega goriškega slikarja, ki je napravil zaokroženo likovno celoto, v kateri je svež tako po likovni formi kot po likovnem izrazu in tudi po zares pre-

Te dni je na knjižne police prišla knjiga Angele Vode (1892-1985) z naslovom Skriti spomini; uredila jo je publicistka Alenka Puhar, založila pa založba Nova revija. Paničen strah, da bi kdo, ki je bil sokriv trpljenja Angele Vode, posegal v besedi- lo, ki je nastajalo med letoma 1960 in 1970, je botroval, da smo se z njenim pričevanjem seznanili šele potem, ko je Alenka Puhar pridobila zupanje Angelinega nečaka Janeza Spindlerja.

"Angela Vode je v svojem življenju opravila nekaj pionirskih vlog; kot učiteljica prizadetih otrok, kot organizatorica gibanja za pravice žensk in kot ena prvih komunistk. Prva vloga ni bila kočljiva, druga precej bolj, zaradi tretje pa se je njeno življenje zapletlo. Ker je bila izključena iz Komunistične partije (1939), predvsem zaradi svojeglavosti in moralnosti, saj ni prenesla pakta med nacisti in komunisti, si je

Nova revija Skriti spomini

nakopala hude zamere partijskih kolegov in kolegic," razlaga Alenka Puhar na zavihu knjige, ki razgalja zelo osebno videnje razmer med vojnama, med 2. svetovno vojno in po njej.

Avtorica je polovico svojega življenja preživela na robu družbe, vmes so se ji zgodili trije zapori - spomladi leta 1943 jo je aretirala in za nekaj tednov v Ljubljani zaprla italijanska policija, konec leta 1944 jo je aretirala nemška policija ter jo za sedem mesecev internirala v Ravensbrück na severu Nemčije, na Nagodetovem procesu leta 1947 je bila obsojena na dvajset let zapor, odsedela jih je šest let. Januarja 1953 so jo, enainšestdesetletno, odpustili iz zapor. Bolna, nevarno slabokrvna in shujšana do kosti se je naselila

pri sestri - zaživeti je morala v bedi in brezpravju. Za pet let so ji bile odvzete državljsanske pravice, ki niso dale nikoli pokojnine ne zaposlitve, niti zdravstvenega zavarovanja niti socialne pomoči ... Ko pridobi dovoljenje, da ji nečak sme pokloniti pisalni stroj, se resneje loti prevajanja (tako v njenem prevodu Slovenci lahko beremo Včerajšnji svet Stefana Zweiga ter Dante ni vedel ničesar Alberta Londresa) ter pisanja spominov.

Pričevanje Angele Vode je zavzeto družbi in politiki, v njem zasledimo le malo osebnih stvari, tako presenetljivo malo izvemo o njenem otroštvu, družini. Vodetova je izjemno kritična, izpovedati si želi svojo intimno resnico. Resnico o svojem življenju, o družbi, ki jo je kritično opazo-

B. Pahor, A. Puhar in L. Sirc (foto IG)

vala, ocenjevala in poskušala spremeniti, o režimu, ki ga je po vojni uvedla komunistična partija ...V izolaciji je opisala sence, ki so ji ležale na srcu. Z objavo Skritega spomina postaja pionirka še enega področja: to je prvo pričevanje o socialističnih ženskih zaporih v Sloveniji.

Knjigo uvede pesnitev Alek-

Kratke

Orkester I solisti filarmonici italiani v Kulturnem centru Lojze Bratuž

V torek, 7. decembra 2004, bo ob 20.30 v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici gostoval znani komorni orkester I solisti filarmonici italiani. Orkester spada med najpomembnejše komorne sestave na mednarodni ravni. Skupino sestavljajo izključno prve violine najpomembnejših italijanskih orkestrrov, zmagovalci mednarodnih tekmovanj in instrumentalisti, ki so se izkazali v znanih komornih skupinah (Virtuosi di Roma, Sestetto Chigiano).

Na sporedu so koncerti za violino in oboo BWV 1060 in koncert za tri violine BWV 1064 Johana Sebastiana Bacha ter štiri koncerti beneškega mojstra Antonija Vivaldija.

Večer, ki je božično in novoletno voščilo za vse prijatelje in znance ter ljubitelje klasične glasbe, prirejajo Društvo Musica senza Frontiere, ki je organizator mednarodnega godalnega tekmovanja Alpe Jadran "Alfredo in Vanda Marcosig", pod pokroviteljstvom dežele Furlanije-Juljske krajine, goriške pokrajine in goriške občine v sodelovanju s Kulturnim centrom Lojze Bratuž.

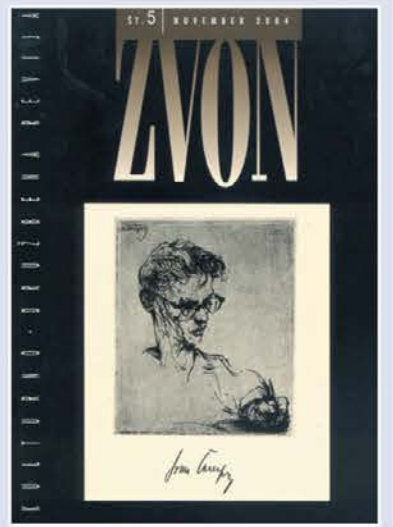
Vstop prost. Vljudno vabljeni!

Izšla je peta številka revije Zvon

Stepena sladka smetana je naslov uvodnika Zlate Krašovec, v katerem se novinarka upravičeno zgraža nad "neprofesionalnostjo" nekaterih kolegov, ki novic ne podajajo objektivno, temveč v propagandne namene.

Ne vidi niti smisla v stavkanju slovenskih novinarjev, kajti tako ali drugače ne stavejo vsi, tako da ljudje pridejo vseeno do novic in se v večini primerov sploh ne zavedajo stavke. Zanimiv je tudi pogovor urednika Andreja Arka z Jankom Modrom o Ivanu Čampi ob 90-letnici književnikovega rojstva, čigar poezije so tudi objavljene. Preko besed prijatelja Modra ga kar dobro spoznamo. František Benhart v

potopisu In pridemo kdaj spet semkaj nazaj z julijske poti po Sloveniji opisuje zanimiva spoznanja med potovanjem. V reviji ne manjkajo eseji, poezije, pričevanja in pogledi na knjige. Med temi je vredno prebrati oceni Iztoka Illica in romana Kozmusa o Rebulovi novi knjigi Nokturno za Primorsko. Rebula sam objavlja tudi v tej številki Zvona drugi del svojega Dnevnika iz leta 1991.

Za naš jezik

Starost ali mladost?

Tujci se nam včasih čudijo, da sprašujemo majhnega otroka, koliko je star, saj je vendar otrok mlad! To je pač naša posebnost: očitno smo mnenja, da se od rojstva naprej staramo, kar je tudi res!

V slovenščini pomeni beseda **starost** resnično starost, pa tudi **življenjsko obdobje** (v italijanščini *eta*). Včasih trdimo, da je kdo umrl v starosti 22 let (all'eta' di 22 anni) in pri tem ni nič narobe.

Narobe pa je, če trdimo, da obstaja Univerza za tretjo starost, saj ni razumljivo, kaj naj bi točno pomenilo, ker je to prevod iz italijanščine: *Universita' per la terza eta'*. Slovensko bomo rekli: **Univerza za tretje življenjsko obdobje**. Jasno, da so tu mišljena tri življenjska obdobja: mladost, zrelost in, tretje, starost.

fijo Hildegard Hahn pred vojaškim tribunalom v Ljubljani, ki ji je dosodil smrt. Njena zavržena postava sredi odra socialistične represije je bila tudi emblem razstave Temna stran meseca. Hildegard Hahn je ena redkih živih prič dogajanja v Angelini knjigi, skupaj sta bili zaprti in ostali prijateljici do Angeline smrti.

Angela Vode je umrla v triindevdesetem letu starosti; za to dejanje se je, pokončna in samosvoja, odločila popolnoma sama - poslovala se je od svojih bližnjih in preprosto neha-

la jesti. Na dan *človekovih pravic*, 10. decembra, bo v Cankarjevem domu literarni večer, posvečen političnim zapornikom Angele Vode in Vitomilu Zupanu ter njenemu ustvarjanju. Kot gosta bosta nastopila Janko Moder in Dane Zajc.

Barbara Rogelj

Spominska proslava ob 100-letnici Trgovskega doma v Gorici

Dom naše večkulturne stvarnosti

Marsikdo v množici, zbrani pred palačo na goriškem Verdijevem korzu s hišno številko 52, je imel prejšnjo soboto, 27. novembra popoldne, občutek, da se Gorici in Goriški piše nova, lepša zgodovina. Kdo drug si verjetno tudi upravičeno - dela manj utvar. Dejstvo pa je, da je ob stoletnici Trgovskega doma prišlo v mestnem središču do praznika slovenske besede in pesmi, do proslave, pri kateri je bilo javno povedano, da je bila slovenska (kulturna, gospodarska, politična itd.) prisotnost pred sto leti živa in razvejana, da je fašizem vse to hotel izbrisati, da je naša prisotnost živa tudi danes in da smo Slovenci veliko bogastvo za vso Goriško. Številne prisotne zastopnike oblasti in množico je na shodu, ki ga je organizirala slovenska občinska konzulta v sodelovanju s krovno organizacijo SSO in SKGZ ter kulturnima zvezama ZSKP in ZSKD (nastopila sta namreč tudi združeni pevski zbor in godba na pihala Kras iz Doberdoba), najprej pozdravil predsednik konzulte Igor

Foto DP

Komel; poudaril je, naj bi Trgovski dom postal "trdna postojanka sožitja med Slovenci, Italijani in Furlani v širšem goriškem okolišju", zakaj ne tudi "Hiša združene Evrope pod pokroviteljstvom EU". Obenem, je še povedal Komel, želi

manifestacija izraziti naše skupno nezadovoljstvo zaradi zastojev pri izvajanju zaščitnega zakona. Goriški župan Vittorio Brancati je poudaril, da je potrebno spet ovrednotiti večletni in večkulturno dušo Gorice, ki je sposobna tvornega sodelovanja in plodnega dialoga, saj so "Slovenci veliko bogastvo mesta". To ni ideološka izbira, je še dejal župan, ampak "perspektiva za razvoj mesta, ki nima alternativ". Zato naj Trgovski dom postane simbol goriških kultur. Pristrčno je v italijansčini in furlanščini spregovoril zgodovinar Sergio Tavano, ki je podčrtal, da na Goriškem živi ena sama kultura v več jezikih, kar je znak "zelo visoke omike". Filibert Benedetič je povedal, da je otvoritev Fabianjeve palače decembra 1904 "odražala polnopljučni utrip

slovenske kulturne samobiti v omikani stvarnosti goriške južnosredinske oaze srednjeevropskega prostora. (...) Govorimo kulturo, za katero in od katere živi duh civilizacije iznad mejnih pregrad etatične prevlade in narodne nestrpnosti ob nasilju oblastnih mogočnikov, ki so zamračili svet v preteklem stoletju sovraštva. Govorimo kulturo za prihajajoče mlade v duhu nove Evrope, ki je tu zaživela v majske radosti zgodovinskega leta 2004, ko so modri ljudje na tukajšnjem stičišču narodov, v simbolnem prostoru na čezmejnem trgu prijateljstva, mirnega sožitja, absolutnega spoštovanja identitete drugega ob hkratni popolni odprtosti za medsebojno spoznavanje, uglasili spev korenin v ključu zvezde jutranjice, da bi zavnel kot koral skupnega, kot koral novega,

kot mogočni koral vseevropskega doma narodov." V narodnostno mešanem okolju je slovenska komponenta skozi čas odigrala pomembno vlogo z bogato organizirano in kapilarno razvejano kulturno ter gospodarsko dejavnostjo vse do fašističnega uničevalnega pohoda. "Nikogaršnja zemlja je tu postala simbol ločevanj." V

širitvenem procesu EU pa "prevladuje prepričanje, da bo ta nikogaršnja zemlja in osrčju naše obmejne civilizacije končno zaživela in se preporodila v okviru nove civilne družbe znotraj večkulturnega skupnega prostora s političnimi mejami prepredenega evropskega sveta." Zato "estradni nastop pred to palačo vliva v nas željo, da naj tu zaživi nov vzorni dom duhovnega parlamenta multikulturne stvarnosti goriške čezmejne civilizacije, ponovno zraščene iz zagonetne usode nekdanjega slovenskega kulturnega in gospodarskega hrama Trgovskega doma.

Ta parlament naj predstavlja zvest predstavniških institucionalnih teles državne oblasti, v prvi vrsti dežele Furlanije-Julijske krajine. Gre za opravljanje prvovrstne vloge javne koristi, za dejansko uresničitev zakonsko sprejetih in neuresničenih predpostavk, za ovrednotenje subjektov naše civilne družbe. Naj ta dom tedaj postane moralna entiteta, sestavljena iz utemeljevalcev kulturne identitete samobitnih korenin na stičišču narodov, ki so odraz glasu materinega jezikovnega izraza, duše in domovine človeške biti."

Foto DPD

radiatorski vlažilnik in čistilnik

AIRMAG

- vlažnost zraka se poveča na 40 do 60 % Rv
- zrak vlaži s hlapi, ne s paro
- v 24 urah izhlapi do 3 litre vode
- deluje brez električnega toka
- ugodno vpliva na počutje
- klinično preizkušen na Golniku
- dolžina vlažilnika: 50 in 80 cm
- cena vlažilnika: 5.300,00 in 6.200,00 SIT

Izdeluje: TIMAG d.o.o., Kebetova 8/b, Ljubljana, tel/faks 01/505 21 46, airmag@siol.net, www.airmag.si
Prodajajo trgovine: MERKUR in SANOLABOR po vsej Sloveniji

AIRMAG

PRIJETNO STANOVANJE ZA PRIJETNO ŽIVLJENJE

Za zdravo in ugodno počutje človek potrebuje primerno svetlobo, toploto in zračno vlago. V svojem domu si svetlobo in toploto s pomočjo tehnike prilagajamo sami, težave pa so z zračno vlago. V zimskem času je zrak izredno suh in tudi prašen, v poletnem času, pri oblačnem vremenu in nizkem tlaku, pa vlažen - moker. Za naše ugodje in zdravje je primerna navlaženost zraka med 40 in 60% relativne vlage (Rv), ki jo merimo s higrometri.

Zrak se navlaži le z izhlapevanjem vode. To pomeni, da mora biti voda, ki izhlapeva, hladna, kajti iz tople vode izhaja le para, ki se useda na okna, zid in pohištvo kot vodna kapljica in šele iz nje črpa suh zrak hlape, kar pa ne zadostuje za doseganje idealne relativne vlage v prostoru. Torej tako kot si svetlobo in toploto prilagajamo svojemu počutju in ugodju, si moramo, predvsem pozimi, ko naše prostore ogrevamo z radiatorji, prilagoditi zračno vlago. Radiatorji namreč osušijo zrak tudi do 20% Rv.

Vlažilniki zraka, ki oddajajo v prostor do 7L vode, spremenjene v paro, prav gotovo niso primerni za naša stanovanja. Izkušnje so pokazale, da zadostuje za 50m³ zraka, to je približno za sobo velikosti 20m² pri višini stropa 2,5m, in temperaturi prostora 22°C, 1-2 litra vode, spremenjene v hlape, dnevno. Seveda pa moramo pri tem upoštevati tudi zračenje in odpiranje vrat, ko nam navlažen zrak pobegne v druge suhe prostore ali atmosfero.

Zrak, osušen pri prehodu skozi radiator, kroži po prostoru in

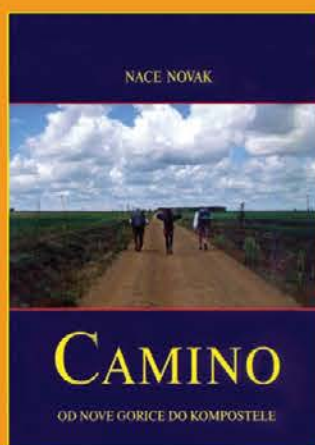
črpa vlago iz vsega, kar je v prostoru, iz rastlin, lesa pa tudi iz ljudi. Sluznica grla, ust in nosu je pri tem zaradi izdihavanja še dodatno osušena. Zaradi suhih ust si preko dneva večkrat privoščimo požirek ali več tekočine, ki usta in grlo osveži. V nočnem času, posebno še v ogrevanih spalnicah, pa je suhost sluznice tako velika, da nas prebudi iz najslajšega spanca. Če se prebudimo s suhim kašljem, je za to kriv majhen delček prahu, ki se je usedel na suho sluznico in z draženjem sprožil kašelj. To pa lahko povzroči tudi astmatični napad. Posebno je to nevarno pri dojenčkih in majhnih otrocih, ker se ne znajo odkašljati.

Suh zrak osuši tudi našo kožo, posebno če je ta nezaščiten z obleko. Najbolj je izpostavljena koža vratu, obraza in rok. Koža postane suha, rdeča, v skrajnem primeru tudi luskaša, nastopijo lahko alergije, ki jih zaznavamo kot srbečo kožo, včasih pa tudi kot drobni kožni izpuščaji.

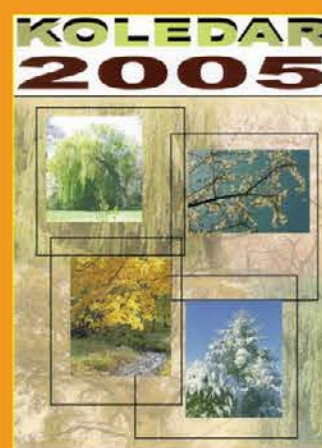
Slovenska, patentno zaščitena radiatorska naprava-vlažilec in čistilec sobnega zraka AIRMAG je na največjem sejmu inovacij v Pittsburghu - ZDA, leta 2000, dobil zlato medaljo za učinkovito reševanje tega problema. Z izhlapevanjem vode AIRMAG dvigne relativno vlažnost zraka nad 50%, kar je za kvalitetno življenje tako človeka kot tudi rastlin in živali izredno pomembno, istočasno pa zrak tudi delno razpraši in vzpostavi tiste lastnosti zraka, ki so značilne za atmosferski zrak v naravi, torej na prostem.

KNJIŽNA ZBIRKA

2005

Nace Novak:
CAMINO

KOLEDAR 2005

Vlado Švara:
S SLOVENSKO
PESMIJO SKOZI
ŽIVLJENJE

Cena zbirke 35,00 €

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

TRAVNIK - PIAZZA VITTORIA 25, GORICA-GORIZIA, TEL. 0481 533177, FAX 0481 548276,
E-MAIL MOHORJEVA@ADRIACOM.IT

Kratke

O večjezičnosti v novem deželnem statutu

Člani večine v deželni komisiji, ki sledijo delom v peti komisiji, med katerimi so bili tudi slovenski predstavniki Tamara Blažina, Igor Canciani, Mirko Spazzapan in Bruna Zorzini, so dosegli pomembno uveljavitev glade večjezičnosti v novem deželnem statutu. Podprli so namreč Spazzapanov predlog, da se dežela F-Jk poimenuje v štirih jezikih bodisi v naslovu samem kakor tudi v prvem členu statuta. Ostali večinski člani komisije so temu pritrdili in podprli tudi amandma, ki v 5. čl. izpostavlja važnost jezikovne različnosti v naši deželi kot skupno imovino njenih prebivalcev. V istem členu se predvideva tudi posebna raven zaščite za pripadnike slovenske manjšine v primeri z ostalimi jezikovnimi skupnostmi. V prvem odstavku 11. čl. je nadalje predvidena večjezičnost v obveščanju, kar je spet v prid boljšemu obveščanju manjšinskih jezikovnih skupnosti z deželno upravo. Poslancu SSK se zdijo omenjeni koraki pomembni za novo gledanje na važnost prisotnosti manjšinskih jezikov in kultur v naši deželi; Spazzapan torej z zadovoljstvom ugotavlja, da so bile odstranjene še nekatere miselne pregrade, ki so bile glade teh vprašanj pred kratkim prisotne tudi v večini Demokratične zaveze.

1904-2004: Marijina družba v Rojanu praznuje sto let

V spomin na stoletnico razglasitve dogme o Marijinem brezmadežnem spočetju je papež Pij XII. proglašil leto 1904 za Marijino leto. Msgr. Jakob Ukmar, ki je bil od l. 1902 kaplan v Rojanu, je sklenil prav v tistem letu ustanoviti Marijino družbo v Rojanu. Kot sam piše v Zgodovini slovenske Marijine družbe v Rojanu, "je zajemal mnogo poguma v dejstvu, da je bilo možno ustanoviti tudi v Trstu in pri Sv. Ivanu Marijine družbe". Vodila ga je želja "storiti kaj v prid odraščajoči ženski mladini, ki je dandanes, brez pravega vodstva, izpostavljena tolikim dušnim nevarnostim." Sestavil je pravila družbe, ki jih je potrdil tržaški škof Frančišek Ksaverij Nagl. Ustanovni shod, na katerem je vstopilo v družbo 50 deklet, je bil 8. decembra 1904 v župnijski pisarni ob 5. uri popoldne. Organizacija se je razrasla in zakoreninila in bila za obširno rojansko predmestje izrednega pomena. V nelahkih časih obeh svetovnih vojn in fašističnega nasilja ni nikoli prenehala s svojim verskim in narodnim delovanjem. Marijina družba ni dekletom in ženam nudila samo versko vzgojo, ampak jih je vzgajala celostno v osebnosti z globoko zasidranimi etičnimi vrednotami. Obenem pa jim je nudila možnost, da so razvijale svoje pevske, dramske in organizacijske sposobnosti v raznih odsekih, spodbujala v njih dobrodelnost, skrb za slovenščino, ljubezen do branja dobrih knjig, ki so jih dobile v bogati knjižnici. Ovrdenotju vsega, kar je Marijina družba nudila slovenski skupnosti predvsem v Rojanu, a tudi širši slovenski skupnosti na Tržaškem, je namenjena proslava, ki jo organizira društvo Rojanski Marijin dom. Proslava bo prav na dan, ko je bila pred sto leti Marijina družba ustanovljena, t.j. 8. decembra 2004 ob 16. uri v Marijinem domu v Rojanu. Na njej bodo nastopili OPZ Kraški cvet pod vodstvom s. Karmen Koren, otroška dramska skupina pod vodstvom Dorice Žagar, ženska pevska skupina pod vodstvom Giorgine Piščanc, MPZ Lipa iz Bazovice pod vodstvom Tamare Ražem in gojenka Glasbene matice, harfistka Tadeja Krajc. O pomenu Marijine družbe bosta govorila msgr. Franc Vončina in Matejka Peterlin. Pomembne prireditve se bo udeležil tudi tržaški škof Evgen Ravignani in na njej spregovoril. Prireditev bo dopolnjevala bogata fotografska razstava o stoletnem delovanju družbe, misijonski krožek pa bo pripravil srečolov za slovenske misijonarje.

Mladinska maša

Pred leti je bila med tržaško verno mladino razširjena navada mladinskih maš, ki so bile organizirane izmenično enkrat na mesec v različnih župnijah. Z leti je bila ta navada opuščena, le nekatere župnije občasno organizirajo take maše. Med te spada maša na predvečer praznika Brezmadežnega spočetja, ki jo vsako leto organizirajo v Dolini. Letos bodo s petjem ob spremljavi kitar in z izvirnimi mislimi to mašo oblikovali skavti in druge mladinske skupnosti, ki topla vabijo čimveč mladih, da se v torek, 7. decembra, udeležijo mladinske maše v Dolini. (jc)

110-letnica društva SKD Slavec Ricmanje-Log

V občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu je bila minulo soboto proslava ob 110-letnici društva SKD Slavec-Log, ki je potekala pod pokroviteljstvom Občine Dolina, ZSKD in Zadržne kraške banke. Več prihodnjic.

Popravek

Žal je v članku Vpliv goriškega cerkvenega okolja (NG št. 43) prišlo do neljube pomote. Povezovalc večera namreč ni bil Ivo Jevnikar, temveč prof. Tomaž Simčič. Za napako se oprostamo.

DRUŠTVO ROJANSKI MARIJIN DOM

vabi na

PROSLAVA OB 100-LETNICI
MARIJINE DRUŽBE V ROJANU,ki bo 8. decembra ob 16. uri
v Marijinem domu v Rojanu (ul. Cordaroli 29)Pekarna, slaščičarna
in sladoletdarna

LEGIŠA

Sesljan 41
tel. 040 299147

ŽELEZNINA TERČON SAS

Vse za hišo in vrt, stroji
za domačo in poklicno
uporabo, barve in barvila,
vse za vodne in plinske
inštalacijeODPRTO OD PONEDELJKA
DO SOBOTE ZJUTRAJNABREŽINA 124,
tel. - fax 040 200122

Kulturni dom 50. obletnica SKGZ

"Težave bomo reševali
z optimizmom!"

Proslave petdesete obletnice delovanja Slovenske kulturno - gospodarske zveze, ki je minulo nedeljo potekala v Kulturnem domu, ni zaznamovala le gola politično - institucionalna vsebina, ampak tudi rahločutni povezovalni umetniški navdih Marka Sosiča, ki je odrsko dinamiko režiral. Ugledne goste nedeljske proslave, med katerimi so bili prisotni tudi Minister za zunanje zadeve RS Ivo Vajgl, direktorica Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Jadranka Šturm Kocjan, veleposlanik RS v Italiji Vojko Volk, je v dvorani sprejelo žuborenje vode, "ki spere, ki zliže, ki te ne spremeni - ki te odnese s sabo po poteh orlov, po poteh kač". Voda torej kot povezovalni ključ. Lo-redana Gec in Janko Petrovec sta dalje v poenoteno rdečo nit združila zgodovinske trenutke SKGZ in poetične verze furlanskih, italijanskih in slovenskih ustvarjalcev. Proslava, ki je bila tako hkrati tudi gledališki kons, so sooblikovali še Moška vokalna skupina Sraka iz Štandrea, ki jo vodi Bogdan Kralj, MePZ Igo Gruden iz Nabržine pod vodstvom Janka Bana, duo Martina in Marko Feri, Trobilna skupina Pihalnega orkestra Ricmanje in Akrobat-

Foto Kroma

ska skupina Cheerdance Millennium Škrati, ki je občinstvo prevzela z drznimi piroetami svojih članic. Za multimedij-sko zasnovano sceno in luči sta poskrbela Peter Furlan in Rafael Cavarra. T.i. uradni del proslave je imel dva ključna trenutka. Prvega je zaznamovala podelitev priznanj bivšim predsednikom, deželnim tajnikom in pokrajinskim predsednikom SKGZ. Nagradili so Angela Kukanjo, Lamberta Mermoljo, Jožeta Deklevo, Borisa Raceta, Gorazda Vesela, Klavdija Palčića; Mirkota Kosmino, Boga Samsa, Daria Cupina, Dušana Udoviča, Dušana Kalca, Borisa Perica, Jole Namor, Viljema

Černa, Mirka Primožiča, Karla Devetaka, Suadama Kapiča, Branka Jazbeca. Nekateri izmed teh so pred časom že preminili; nagrade so zato izročili ožjim sorodnikom. Pokrajinski predsednik za Tržaško Igor Gabrovec je nazadnje izročil priznanje tudi sedanjemu deželnemu predsedniku zveze Rudiju Pavšiču, ki je bil res presenečen, saj zanjo ni vedel. Druga uradna etapa popoldanske proslave je bil govor ravno Rudija Pavšiča, ki je uokviril in ocenil "pol stoletja življenja in dela SKGZ". Predsednik je med drugim poudaril, da se organizacija zavzema "za razvito narodno, jezikovno, kulturno in tudi gospodarsko čvrsto sku-

pnost, ki bo imela uspeh v prihodnosti in ne v spominih na preteklost." Izpostavil je pozitivne učinke dialoga med SKGZ in najrazličnejšimi komponentami civilne družbe, ki na našem ozemlju prebivajo, kot tudi z javnimi institucijami ter matično domovino. Pavšič pa ni mogel mimo mrtve točke, na kateri leži zaščitni zakon. Obenem je predsednik poudaril složno sodelovanje s Svetom slovenskih organizacij: toda, čeprav obe krovni nastopata glede bistvenih vprašanj skupaj, "ni manjšina dosegla predstavnitva, ki bi jo ob potrebnih primerih zastopalo v celoti." Pavšič se je v svojem posegu dotaknil še odnosa SKGZ do gospodarskega vprašanja, ki zahteva izoblikovanje skupne strategije razvoja do našega kulturnega življenja, ki večkrat deluje v nenaklonjenih finančnih okoliščinah, do medijskega sveta, glede katerega je treba "opraviti kakovostni korak tudi na podlagi ključkov Programske konference". Veliko skrbi je treba posvetiti tudi Benečiji in Sloven-cem na Videmskem. "Nalog je torej veliko. Reševali jih bomo z optimizmom", je zaključil Pavšič.

Dodati je še treba, da je v zgodnjih popoldanskih urah potekala v mali dvorani Kulturnega doma še slavnostna seja deželnega sveta SKGZ, na kateri so podali svoj pogled na pokrajinske stvarnosti še Igor Gabrovec za Tržaško, Livio Semolič za Goriško in Jole Namor za Videmsko.

Igor Gregori

Antonaz gost v NŠK

Trebaja imeti
potrpljenje

Na nedavnem obisku v prostorih Narodne in študijske knjižnice je deželni odbornik za kulturo Roberto Antonaz obljubil podporo deželi pri reševanju težav,

ki ovirajo delovanje knjižnice; problemi - kot je znano - so finančnega in prostorskega značaja. Glede vrnitve Narodnega doma v Trstu in Trgovskega doma v Gorici našim ustanovam bo treba imeti še potrpljenje, saj se tovrstne težave ne razrešijo čez noč.

Foto IG

S Klubom prijateljstva po Furlaniji

Šola za izdelovanje mozaikov
v Spilimbergu in Videm (2)

V stolnici - tudi to smo obiskali - je lesen kor stal za glavnim oltarjem. Tam so se zbirali duhovniki k molitvi. Na polkrožni steni za oltarjem so odkrili stare freske, ki so se najbolj ohranile prav za hrbot lesenega kora. Kor so odstranili zato, da do freske vidne. V stolnici je mnogo lepih slik raznih umetnikov. Zanimivo je to, da so orgle pritrjene na stebre tam nekje pod stropom sredi cerkve. Tudi te so okrašene z veličastnimi slikami. Pod cerkvijo je kripta, polna debelih stebrov in lokov. Tudi tu najdemo freske, pa tudi oltar iz kamnitega reliefa. Cerkev je posvečena sveti Mariji Veliki (Santa Maria Maggiore). Na 700. obletnico ustanovitve spo-

minja velika lepa ikona Marije z Jezusom. Za to priložnost jo je naslikal grški ikonograf iz in desna stena sta prekriti z mozaiki. Na levi je prikazano obzidano staro mesto, ki nosi

ime po zgoraj omenjenih spilimberških plemičih. Na desni so trije fantje, ki pripravljajo mozaik: eden obdeluje s kladi-vom kamenčke, drugi jih polaga na tla, tretji pa na steno. Lastovke letijo po svetu - kakor so tudi razpršeni mozaiki te šole po vsem svetu. To pričajo simboli raznih dežel, npr. piramide, Eifflov stolp idr. Furlanski izdelovalci mozaikov so se razšli po svetu - toda tudi učen-ci prihajajo v Spilimbergo z vseh koncev sveta. Vpišejo se lahko med 17. in 34. letom starosti. Imeti morajo za seboj vsaj tri razrede višje srednje šole. Šola se preživlja sama. Zaslужijo s tem, da izdelujejo mozaik po naročilu. Medtem ko smo v veži poslušali vodičino razlago, se je končal pouk in razredi so se izpraznili. Pouk traja tri leta. Obiskali smo vse razrede, videli orodje in stopnjevaje izpopolnjevanja. Po hodnikih smo občudovali skrbno izdelane mozaik, dela učencev, največ kopiranje znanih mozaikov, pa tudi nove, moderne. Za izdelovanje mozaikov uporabljajo kamenčke raznih vrst in velikosti, pa tudi drug material. Učijo se tudi delati barvna okna. Že pošteno utrujeni smo spet sedli na avtobus in se odpeljali v sosednji kraj, v lepo veliko restavracijo, kjer so nam postregli z okusnimi domačimi jedmi.

/konec
Nada Martelanc

Tržaška knjigarna

Predstavili knjižno zbirko Goriške Mohorjeve družbe

V Tržaški knjigarni so minuli četrtek predstavili Kalendar in knjižno zbirko mohorjevka za leto 2005. Kalendar je občinstvu predstavil urednik dr. Jože Markuža in ga označil kot pomembni dokument našega časa in dejavnosti naše skupnosti. Grafično je Kalendar 2005 oblikoval s tankočutnim navdihom za naravno bogastvo drevov Štefan Pahor.

Tajnik GMD Marko Tavčar je nato predstavil ostali publikaciji. Prva je zanimiv potopis časnikarja in sodelavca našega časopisa, Naceta Novaka, Camino, v katerem opisuje avtor pot, ki ga je peljala po starodavni romarski poti do Kompostele. Knjigo S slovensko pesmijo

Foto Kroma

skozi življenje zbirke Naše koronine, v kateri avtor Vlado

Švara pripoveduje o svoji življenjski izkušnji na področju

glasbenega udejstvovanja, je občinstvu orisala urednica Lida Turk.

Marko Tavčar je nato opozoril še na dve knjigi izven redne zbirke, in sicer na zbirko otroških ljudskih pesmic Cin-cin-cin Cene, ki jih je zbral Franc Černigoj (knjigo bogatijo tudi ilustracije Silve Karim) in študijo prof. Tajtjane Rojč Lettere slovene. Dalle origini all' eta' contemporanea, namenjena italijanskim bralcem. Tajnik GMD je še dodal, da bo v kratkem izšel izbor spisov zgodovinarke Milice Kacin Wohinz.

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 6. t.m., v Peterlinovo dvorano, Donizettijeva 3, na otvoritev razstave razglednic Maksima Gasparija na etnografsko tematico iz osebne zbirke Marjana Marinška. Večer bo predstavil etnolog Janez Bogataj. Začetek ob 20.30.

Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljevstva vabita na duhovno pripravo na Božič, ki bo v sredo, 15. decembra, pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Doccie 34 v Trstu. Letos jo bo vodil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Začetek s sveto mašo ob 16. uri; sledil bo razgovor ob čaju.

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu razpisuje svojo osemnajsto študijsko podporo iz sklada Mihael Flajban. Podpora bo znašala 1.500,00 evrov za prvi letnik in potrditev 1.250,00 evrov za vsako naslednje leto, če bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Poleg glavne podpore bo društvo po svojih možnostih upoštevalo tudi druge ostale prošnje visokošolcev. Podpora je namenjena visokošolcem, ki so se vpisali na univerzo v akademskem letu 2004/2005. Podrobnejša pojasnila in razpis dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ul. Mazzini 46, prvo nadstropje, tel. 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 16. decembra 2004.

Darove bomo objavili prihodnjič!

Spored pastoralnega obiska v Šempolaju

Dušnopastirski obisk nadškofa Dina De Antonija v župniji sv. Pelagija v Šempolaju: sobota, 4. decembra, ob 15.30 srečanje z birmanci in njihovimi starši; ob 16. uri srečanje s kulturnim društvom KD Vigred in pogovor z župljani. Ob 18. uri sv. maša v Slivnenu, ob 20. uri srečanje z župnijskim pastoralnim in gospodarskim svetom. Nedelja, 5. decembra, ob 10.30 slovesna sv. maša v Šempolaju in molitve na pokopališču. Ponedeljek, 6. decembra, ob 10. uri obisk osnovne šole.

130 let Slovencev v Argentini

V sredo, 24. novembra, so v Narodni in študijski knjižnici v Trstu predstavili knjigo Marka Sjekloče o slovenski emigraciji v Argentini

Leta 1878 je namreč skupina goriških kmetov odpotovala v Argentino, čeprav je do prve svetovne vojne prevladovalo priseljevanje v Severno Ameriko, tako da je bilo do takrat po Kalčevih ugotovitvah le "nekaj

val zelo različen od prejšnjih, ta skupnost pa je močno vsestransko in še posebno kulturno zaživela. Avtor ponuja tudi sociološko analizo emigracije in obravnava predvsem odnos priseljencev do lastne identitete, matice in nove države. "Sjekloča daje svoje interpretacije in želi izzvati debato", je zaključil Kalc.

Brezigar je med drugim poudaril, da so v Argentini Slovenci ostali "najbolj Slovenci", saj je gojenje jezika in kulture spadalo med prioritete, "tako kot bi šlo za naše vasi, tako kot za naše kraje". Nikjer drugje ni emigraciji uspelo ohraniti identiteto še v tretji ali četrti generaciji. Tudi Argentina je sicer v začetku 20. stoletja želela udejanjiti asimilacijo, imigracija pa je bila tako skokovita, da so skupine ohranile čut pripadnosti. Argentina se je razvila v pravo večkulturno državo.

"To je mini enciklopedija, kjer boste našli vse na enem mestu", je dejal avtor in dodal, da je gradivo zbiral od leta 1997. Celjan Sjekloča je prišel v Argentino leta 1989 kot uslužbenec jugoslovanske ambasade v Buenos Airesu, po njenem propadu pa je postal izseljenec vse do letošnjega leta, ko se je vrnil domov.

Matjaž Rustja

Foto Kroma

Čez morje v pozabo. Po pozdravu ravnatelja NŠK Milana Pahorja sta o delu spregovorila zgodovinar Aleksij Kalc in odgovorni urednik Primorskega dnevnika Bojan Brezigar. Kalc je predstavil vsebino knjige, ki prvič zaobjema 130-letno prisotnost Slovencev v Argentini.

sto slovenskih rojakov" v Južni Ameriki. Med obema vojnama pa se je več tisoč Slovencev, še posebno Primorcev, odločilo za Argentino zaradi gospodarskih in političnih razmer. Po drugi svetovni vojni se je odprlo posebno poglavje politične emigracije. Strukturno je bil slednji

Končal se je v nedeljo Dušnopastirski obisk prijaznega nadškofa v Nabrežini

Foto Kroma

Začetek je bil v četrtek, 25. novembra, ob 9.30 z mašo za starejše župljane; dobrodošlico sta izrazila Riccardo Floreancig in Giovanni Gobbo.

V pridigi je nadškof poudaril važnost krščanskega pričevanja današnjemu svetu. Pri obisku v Sanatoriju in Centru za mentalno zdravje je zlasti poslušal,

tolažil ter bodril in daroval male rožne vence. Isti dan je obiskal pokopališče, se o vzgoji razgovarjal s starši mladoletnih, potrjeval mladino in skavte ter poslušal in bodril oba cerkvena zbora. V petek smo uživali ob glasbi-petju in veselem razgovoru z mladino v srednji Šoli I. Gruden. Veliko smeha pa je bilo z otroki v vrtcu, saj so "moli-

li" z očmi, rokami, usti in ušesi. Isti dan in v soboto je obiskal naš Pastir več kot 20 bolnikov po domovih; maševal je in se razgovarjal ter dajal smernice župnijskim svetom. V nedeljo je ob lepem petju v polni cerkvi ob 10. uri maševal v treh jezikih in prikazal lepoto in važnost krščanskega življenja kot luč in izvir veselega pričevanja, zlasti z nedeljskim bogoslužjem in srečanjem. Pred cerkvijo ga je počastila domača godba, obenem je še blagoslovil avtomobile, se zadržal ob zakuski z verniki in opoldne ob prisotnosti župana, lastnika in mojstra blagoslovil "minikapelico" pri kriških kolonah, ki nosi napis "REGINA PACIS", tako potrebna za današnje čase. Seveda se je nadškofu zahvalil domači župnik s cvetličnim darom in plaketo naše cerkve. Pa recimo na glas: Najlepša hvala, obilo Božjega blagoslova za naprej in na mnoga leta!

Sv. maša v cerkvi Marije Velike

Nesebična ljubezen ne postavlja na prvo mesto svojih interesov

Lepa in sončna je bila nedelja Kristusa Kralja 21. novembra, ki je prav vabila na sprehode in izlete v naravo. To je bilo vidno tudi pri udeležbi popoldanske slovenske sv. maše z manjšim obiskom in odsotnostjo narodnih noš v cerkvi Marije Velike v Trstu. Na ta dan se v tej cerkvi kar vrstijo sv. maše od jutra do večera, v čast Matere Božje od zdravja; maša spominja na hude čase v začetku 17. stoletja, ko se je v mestu ponovno pojavila kuga. Danes pa se verniki priporočajo Božji Materi za zdravje na duši in telesu, za tiste bolezniki, ki bremenijo človeka današnjega časa. Obilica sveč, z značilnim vonjem po izgorevajočem vosku, je sprejemala ob vhodu prihajajoče ljudi, ki so se želeli udeležiti te bogoslužne da-

ritve; le-ta je letos sovpadala tudi s praznikom Kristusa Kralja, ki označuje konec cerkvenega leta in vstop v adventni čas. V začetku te sv. maše, katero je vodil koprski dekan g. Alojz Kržišnik ob somaševanju msgr. Marija Gerdola, župnika iz Trebč Iva Miklavca in patra Rafka Ropreta, je msgr. Gerdol prinesel pozdrave koprškega škofa Metoda Piriha, ki je bil zadržan v Novi Gorici zaradi proglasitve cerkve Kristusa Odrešenika za prvo sostočno cerkev v Sloveniji.

Združeni zbor ZCPZ, ki je s pesmijo olepšal to bogoslužje pod vodstvom Edija Raceta in ob orgeljski spremljavi Tomaža Simčiča, je s Slovensko sv. mašo Franca Blažiča in Marijinimi pesmimi, ki globoko segajo v človeška srca, približal vernikom

sporočilno misel, ki jo je v svoji pridigi podal koprski dekan g. Alojz Kržišnik. "Predaj se vetrovom! Naj srce se navriska in izjoče! Vendar mornar, ko je najvišji dan, izmeri daljo in nebeško stran." S tem veržom Otona Zupančiča je svoji pridigo podal. Nato je nadaljeval: "Današnji praznik Kristusa Kralja, s katerim končujemo cerkveno leto, simbolizira tisti "najvišji dan", ko mora kristjan izmeriti koordinate svojega duhovnega življenja." ... Svojo misel je poglobil z dvojico čustev, ki so dobesedno notranji vzrok veselja in žalosti. "Boj

med dobrim in zlim." ... "če zavlada sebična ljubezen, ko vidimo zgolj sebe..., takrat je človek sposoben delati krivico, si pomagati z lažjo in povzročati dru-

Foto IG

gemu zlo." Nesebična ljubezen pa ne postavlja na prvo mesto svojih interesov. "Lepo je opisal to ljubezen sv. Pavel, ko pravi, da je ljubezen potrpežljiva, dobrotljiva, ni nevoščljiva ..., vse prenaša, vse veruje, vse upa, vse prestane." Nato se je navezal na leto evharistije, ki ga je pred kratkim razglasil papež. "Evharistija (sv. maša) je središče vere in Cerkev.

Evharistija je šola ljubezni. V njej je povzeta vsa skrivnost poslanstva cerkve... Jaz sem z vami vse dni do konca sveta" (Mt 28,20) ... To nam bo omogočilo večjo edinost, večji notranji mir, doživljanje skupnosti, da bi globlje začutili dramo telesne in duhovne lakote v svetu." ... "Prosimo Mater Božjo od zdravja, da nam izprosi milosti vere, da nam pomaga pripadati Kristusu, ki nam lahko pozdravi naše duše, da bomo doživljali polnost življenja in ljubezni." Ob sklepu daritve je zadonela pesem Ignacija Hladnika Marija, skoz življenje. Mogočno je od-

mevala melodija te priljubljene Marijine pesmi, ki je privabila tudi druge v cerkvi, da so se pridružili s svojim petjem in s tem prižgali notranjo luč upanja v Božjo Mater od zdravja, "Marija hiti na pomoč!" Ko so verniki zapuščali cerkev, se je mrak že spuščal nad mesto. Na pol razsvetljeno široko stopnišče je sprejemalo odhajajoče in tiste, ki so komaj prihajali v cerkev Marije Velike s prošnjami k Materi Božji od zdravja za ta veliki dar in lajšanja telesnih in duševnih bolečin, ki težijo vsakega človeka.

Pavel Vidau

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV IZ TRSTA

vabi na

letošnjo revijo odraslih pevskih zborov

PESEM JESENI

v Občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu v nedeljo, 5. decembra, ob 16. uri.

Na Dunaju so novembra priredili 57. knjižni teden

Preboj na avstrijsko-nemški knjižni trg

O srednje združenje avstrijskega knjigotrsta, prireditelj 57. knjižnega tedna (Buchwoche) v dunajskem rotovžu, je razgibano dogajanje, saj je brezplačno razdelilo 100.000 izvodov romana Das geheime Brot (Skrivni kruh) iz leta 1950. V njem avstrijski avtor uspešnic Johannes Mario Simmel opisuje trpko življenje v razrušenem avstrijskem glavem mestu takoj po koncu vojne. Tradicionalno nagrado avstrijskega knjigotrsta za toleranco v mišljenju in delovanju je letos prejel petdesetletni prozaiist Erich Hackl. V zahvalnem govoru se je uprl današnjemu pojmovanju tolerance, ki da jo je politični razvoj degradiral v neobvezni konformizem, ki dovoljuje prav vse, zato je "ob zatonu zgodovinskih utopij" naglasil svojo prizadetost zaradi aktualnega dogajanja, kar je lahko vzpodbuda za pisanje in delovanje. Med knjižnimi novostmi iz približno 150 pretežno domačih avstrijskih založb je bila presenetljivo dobro zastopana tudi slovenska književnost v nemških prevodih. Poleg treh glavnih celovških slovenskih založb (Drava, Mohorjeva založba, Wieser) priseneči številno drugih avstrijskih založb, ki so sprejele v svoje programe slovenske avtorje. Tudi to dokazuje, da je slovenska književnost v zadnjih letih v Avstriji prebila zid neupoštevanja. Celovško - dunajska založba Kitab je na lastni stojnici razstavila kar več knjig slovenskih avtorjev v nemških prevodih, poleg satir in aforizmov Žarka Petana v knjigi Literatur und Engagement (Literatura in angažma) izbor iz vseh literarnih obdobjev Edvarda Kocbeka ob avtorjevih stoletnici rojstva, za nameček pa še izbrane novele Borisa Pahorja Die Blumen für den Aufsätzig (Rože za gobavca), v informacijo pa je postavila na ogled že pred nekaj

leti izdane nemške pesnitve Franceta Prešerna. Zgornjeavstrijski založnik bibliofilskih knjig Christian Thahäuser je ob stoletnici rojstva drugega pomembnega slovenskega pesnika Srečka Kosovele natisnil z lastnimi lesorezi in perorisbami opremljeno knjigo Mein Gedicht ist mein Gesicht (Moja pesem je moj obraz) z nemškimi prevodi Ludwiga Hartingerja, medtem ko je pri celovški založbi Rapiel v dvojezični knjigi Moj črni tintnik. Nokturno ponudil svoje prevode Kosovele poezije tudi Jozej Strutz. Kar dve pesniški zbirki Tomaža Šalamuna (Vier Fragen der Melancholie - štiri vprašanja melanholie, Aber das sind Aushahmen - Toda to so izjeme) s prevodi Petra Urbana, ki je Šalamuna prevajal že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, sta zagledali luč sveta pri novi dunajski založbi Korrespondenzen, medtem ko je nova nemška knjiga mednarodno znanega slovenskega filozofa Slavoj Žižka Dobrodošli v puščavi realnega pri dunajski založbi Passagen prevod iz angleščine. Založba Drava je predstavila knjižne novosti v glavni razstavni dvorani. Letošnje odlično posredniško dejanje je nemška izdaja Prišlekov Lojzeta Kovačiča v prevodu Klaus Detlefa Olofa. Toda zanimanje javnosti je usmerjeno tudi k zdaj že desetim knjigam izbrana dela Ivana Cankarja v sodobni nemščini prilagojenih adekvatnih prevodih Erwina Köstlerja. Kot deseta knjiga je letos izšel Cankarjev prvi (dunajski) roman Tujci (Die Fremden) iz leta 1901, ki ga je prevajalec še posebej predstavil na spremljevalni bralni prireditvi v "literarni kavarni" (komplet Cankarjevih knjig so 1. 12. predstavili na Inštitutu za slavistiko dunajske univerze). Svoje novosti, med drugim nemško izdajo bogato ilustrirane knjige Andreja Capudra in Bogdana

Kladnika Slovenija brez meja in nemška prevoda mladinskih povesti Jane Vidmar in Dese Muck, razstavila tudi celovška Mohorjeva založba, njen avtor Feri Lainšček (z nemško izdajo romana Ki jo je megla prinesla / Die aus dem Nebel kam) pa je nastopil v literarni kavarni. Založnik Wieser je ponatisnil v novi zbirki WortLandStreicher (BesedniPotepuh) nekaj prevodov slovenske proze: Posmehljivo pozeleje Draga Jančarja, Nevarna razmerja Jožeta Javorška, satirični roman Janija Virka, posebej pa je v prevodu Johanna Strutza izšel tudi roman Prešernovega nagrajenca Florjana Lipuša Boštjanov let (Boštjans Flug). Jančarjev roman Galjot so ponovno objavili pri dunajski založbi Folio. Založnik Lojze Wieser je letos nastopil tudi kot avtor kulturološko zanimive nemške knjige Die Zunge reicht weiter als die Hand (Jezik seže dalje kot roka), ki je izšla pri dunajski založbi Czernin. Na knjižnem tednu so med obiskovalce zastopali tudi antologijo mlajše avstrijske poezije in proze, ki jo je pod težko prevedljivim naslovom vonsinnen (o čutih, smislu, obseden in popolnoma iz sebe) izdalo Osrednje združenje avstrijskega knjigotrsta. V njej je zastopana tudi koroška dvojezična pesnica Maja Haderlap z daljšim odlomkom cikla o kralju iz trojezične zbirke Pesmi iz leta 1998. Na stojnici Interesne skupnosti avstrijskih avtoric in avtorjev pa je bila na ogled antologija Eintragungen ins LOG - Buch (Vpisi v knjigo LOG), ki je izšla ob stoti številki dunajske literarne revije LOG. V njej so v nemških prevodih objavljeni tudi teksti slovenskih avtorjev Edvarda Kocbeka, Borisa Pahorja, Valentina Polanška, Milene Merlak, Petra Semoliča in Leva Detele, izdajatelja in urednika revije LOG, ki neprerivno izhaja že od leta 1978.

Lev Detela

Zavlačevanje izvajanja zaščitnega zakona

Izigravanje obveznosti kot pravilo

Ob plebiscitu 1866. leta v Slovenski Benečiji, ko so se tamkajšnji Slovenci odločali med Avstro-Ogrsko in Italijo, so italijanske oblasti z obljubami glede priznanja narodnostnih pravic prepričale prebivalstvo, da je glasovalo za kraljevino Italijo. Poldrugo stoletje zatem ni tam niti še ene same slovenske šole, z izjemo dvojezične, ki je bila ustanovljena pred leti kot zasebna šola. Oblasti pa so pospešeno zgradile italijansko učiteljske v Špetru Slovenov (1878), ki je preplavilo Nadiške doline z italijanskim šolstvom. Tako je danes od nekaj desetisočglave slovenske skupnosti ostalo, po zaslugi čedermacev, še nekaj tisoč ljudi, ki zbegano zrejo v tebe, ko jih nagovoriš po slovensko, v zadregi, ali naj ti spregovorijo v svojem materinem jeziku ali ne.

Po prvi svetovni vojni so bila k Italiji priključena slovenska ozemlja preplavljena z lepaki, ki jih je podpisal sam italijanski kralj, na katerih je mrgolelo novih obljub. Med njimi tudi zagotovilo, da "če vam je Avstrija dala šole, vam bomo mi dali še več." Doživeli pa smo to, da je bila pod fašizmom poslednja slovenska beseda izbrisana iz javnega življenja, celo iz cerkva in z grobov.

Po drugi svetovni vojni je Italija na pritisk zaveznikov podpisala Pariško mirovno pogodbo (1947), a je že nekaj tednov po podpisu terjala njeno revizijo. Sprejela je tudi novo Ustavno, katere 6. člen pravi, "da Republika štiti s posebnimi normami jezikovne manjšine." V prehodnih določbah pa je dodatno obvezala državo, da to stori nemudoma. Tega pa država ni storila, ampak je dvoje manjšinskih zakonov (splošnega in globalnega za Slovence) sprejela s polstoletno zamudo, s tem, da ju lokalne in državne oblasti že nekaj

let prizadevno sesuvajo z oviranjem njunega izvajanja, s poskusi izvzetja večjih mest, Režije in Benečije iz dvojezičnega območja itn.

Ob podpisu Londonskega sporazuma (1954) je predsednik italijanske vlade Mario Scelba v Trstu Slovincem zagotovil, "da vlada ne bo izpolnila samo obvez, ki izhajajo iz sporazuma, temveč se bo tudi potrudila, da pokoplje preteklost in ustvari ozračje političnega, gospodarskega in socialnega so-

stične sile pognale proti njemu s silovito propagandno kampanjo, ki traja še danes. Temu se je pridružila tudi uradna Italija, npr. s četrstoletnim zavlačevanjem sprejetja globalnega zaščitnega zakona, z nespoštovanjem določil o izplačilu odškodnine optantom itn. Tudi izsiljeni podpisani Solanov kompromis, ki naj bi dokončno zaprl dosje optantskega premoženja, je Italija začela ignorirati, ko ni dal željenih rezultatov, ter je znova poskušala odpreti ta problem, med ostalim tudi z odklanjanjem prevzema odškodnine, ki jo Slovenija izplačuje po Osimskem sporazumu.

Tako moramo ob tej demonstraciji verolomnosti naše zahodne sosede pritrditi prof. Samu Pahorju, ko je v intervjuju za Slovenca (8.7.1995) protestiral proti sprejetju globalnega zaščitnega zakona, sprašujoč se, "kaj nam bo kopicenje sporazumov in zakonov, ki se ne izvršujejo." Še več, slovenskim pogajalcem je priporočal, naj v odnosih z Italijo zahtevajo, da si

delovanja." Današnje vsakršne demonstracije italijanstva onstran meje (alpinci, vojaška parada, fojbarske kampanje, svetovni ezulski kongresi idr.) pa nas opozarjajo, da je Italija, v nasprotju z obljubami, pokopala prihodnost, ne pa preteklosti. Še več, Londonskega sporazuma si nobena vlada, v svojem spogledovanju z desnico, ni upala predložiti parlamentu v ratifikacijo in se je potem izgovarjala, da ji npr. posebnega statuta, kot sestavnega dela sporazuma, ni treba izvrševati, ker ni del njenega notranjega prava.

Osimski sporazum (1975) je Italija sicer podpisala in tudi ratificirala, vendar so se nikoli do kraja potolčene iredenti-

slednja "preskrbi dva resna poroka, ki bosta jamčila za izvajanje njenih obveznosti". Veliko razburjenje, "za manjšinske pravice domnevno zelo občutljivega" dela koprške javnosti ob vprašljivi razsodbi Ustavnega sodišča okrog Petrolovih reklamnih oglasov pa izpade, ob hkratni brezbriznosti tega Kopra do stoletnega surovega teptanja temeljnih pravic Slovincem v Italiji, najmanj kot velika farsa, če že ne kot cinizem ali celo kot hinavščina. Če zlasti še upoštevamo monumentalno zaščitno zakonodajo in prakso, ki jo je slovenska država, na glede na stroške, zagotovila italijanski manjšini in ki je vidna na vsakem koraku.

Milan Gregorič

Odziv na zapis g. Ambroža Kodelje

Tudi multinacionalne in multikulturne države zapadajo v muslimanski terorizem

Neverjetno, kako je npr. nekaj zelo strpna dežela Nizozemska postala "nestrpna" do tujcev in zakaj? V Evropi si zatiskamo oči pred vdorom islama na najbolj krut način, s terorjem nad nedolžne ljudi za dosego cilja islama, v to ne sme dvomiti nihče, ker je taka resnica.

Evropa je katoliška in taka bo tudi ostala, ne glede kako in koliko ljudi obiskuje cerkve, to je del naše evropske kulture, ki je tudi muslimani ne morejo izbrisati. Islam pa ni na pohodu le v Evropi, ampak po celem svetu.

Dne 20. 11. 2004 se je oglašil nemški predsednik vlade gospod Schröder, ki je opozoril na veliko problematiko nespoštovanja nemške zakonodaje s strani muslimanov, ki hočejo živeti po svoje in se nočejo integrirati v nemško družbo. Naslednji članek je pisal o napadu z molo-tovko na mošejo, prav tako v Nemčiji, torej teror ustvarja teror! Da, podobne stvari se sedaj dogajajo na Nizozemskem že vsakodnevno, podobno tudi že v

Italiji, Franciji, v Veliki Britaniji itd. Že naslednji dan so prav v Nemčiji demonstrirali turški prebivalci, večina sedaj že nemških državljanov, ki so protestirali proti muslimanskemu terorju! To so napredni ljudje, ki vidijo napake islamskega osvajanja oz. muslimanskega terorja, ki za vsako ceno hoče zavladati zahodu in celemu svetu. Večina naših novinarjev, morda še bolj profesorji iz FDV prav radi omenijo Busha, kako je v vojnah zaradi nafte, nikoli pa ne povedo, da prav islamski ekstremisti, bolje povedano teroristi, kot je npr. Bin Laden ipd., hočejo priti do naftnih vrelcev, kar bi pomenilo prvo stopnjo osvajanja sveta in vzpostavitve islama, o tem me ni več treba prepričevati, kdor tega ne razume, ne pozna in ne ve, zakaj toliko terorizma islamskih "skrajnežev". Na Nizozemskem pa so se "zбудili" in sedaj nastaja problem prav z muslimani. Pred časom so izgnali imame-islam-ske poglavarje iz Nemčije, Francije, Velike Britanije, Poljske, Italije in še od drugod, ker so v dža-

mijah hujskali ljudi, predvsem muslimane in jih bodrili in ščuvali proti vsem "nevernikom", ker za islam so vsi tisti, ki niso muslimani, neverniki. V Avstriji, kjer imajo precej liberalno izbiro za šolo, pa smo lahko v Delu dne 20.11. letos prebrali članek, kako je izšla v Avstriji knjiga, ki so jo poimenovali "Hujskaški učbenik", ki so ga izdali muslimanski založniki. Kdor je to knjigo prebral, se je lahko zgrozil in se začudil, kaj se tam dogaja. Glede na to, da sem bil kar v več muslimanskih deželah in sem tam doživel marsikaj, med drugim treninge, kaj treninge, upri-zarjanje ubijanja z zankami, za davljanje "nevernikov", nemuslimanov, večinoma drogiranih, in z oporami možgani mladenci! Te velike nevarnosti se močno zavedam, vendar jih zaradi omejenosti prostora ne morem opisati. To so problemi, ki jih sedanja Evropa še ne vidi, čeprav jih že občuti. Muslimanizacija je neprimerno v večji meri, kot je bila za časa otomanskega imperija, katerega smo občutili

v dobi turških vpadov, ko so ropali, požigali, ubijali, odvezemali otroke in jih vzgajali v janičarje (sedaj vzgajajo teroriste še na bolj krut način) in izvajali podobna kruta dejanja. Amerika je vedno nekoliko pred Evropo, tam so se že pred časom odločili uničiti islamski terorizem, še ko je Schroeder razmišljal malo drugače kot sedaj. Zavedam se, da s silo bo težko in dolgotrajno dejanje, uničevanje terorizma, tako pravijo tudi profesorji iz FDV, vendar pa nihče ne pove, kako to storiti brez sile. Gotovo, da so razlike med revnimi in bogatimi, ki povzročajo probleme, vendar pri Islamu ni le omejen problem, tam je problem sam islam, ki noče sprejeti modernega življenja za nobeno ceno in je akter vladne oblasti, kar zagotovo ne gre skupaj z demokracijo. Tako postaja zaradi močne zastarelosti, nesprejemanja drugih ver in zaostalosti islama prepad med zahodom in islamskim svetom vedno večji. Drugi problem je tudi ta, da se nočejo "naučiti loviti rib", jih raje le jedo, navadno te ulovljene ribe pridejo z zahoda, taki znaki

so prav posebej pri Palestincih. Sveta vojna ali djihad, ki je glavna zapoved islama, se ga muslimani preveč trdno držijo, dokler se temu ne odpovedo, ne bo miru. Bin Ladnova teorija o 72. ženskah, ki naj bi pripadale vsem tistim, ki se žrtvujejo kot samomorilci, je preveč kruta, in to naj bi bili Alahovi borci!? Teorija Bin Ladna, da bo osvojil cel svet in ga podredil islamu, je resna grožnja, ki je seveda nikoli ne bo mogel uresničiti, je pa v primerjavi z grožnjo Hitlerja, Duceja ali pa Stalina, precej bolj kruta in zastrašujoča; kdor tega ne zazna, je slep. Hitler je poizkušal

na poseben način vzgajati otroke, po vojni je cel svet pravilno taka dejanja obsodil. O tem, kar so počeli Bin Laden in njegovi privrženci talibani v Afganistanu, ni dosti povedanega. Terorizem pa moramo uničiti, načinov, kako to storiti, je več, saj sedaj umirajo popolnoma nedolžni ljudje, temu se mora upreti cel svet, le tako bomo uspeli. Izgovarjanje, kar je sedaj nekako moderno, na križarske vojne, pa je popolnoma nesmiselno, vendar je to del propagande v zagovor muslimanskemu terorizmu.

Silvan Štokelj

Videm

Tečaj slovenskega jezika in kulture na tehnično-industrijskem zavodu "Arturo Malignani"

Začelo se je vpisovanje na tečaj slovenskega jezika in kulture, ki ga organizira Slovenski šolski center iz Špetra v sodelovanju s tehnično-industrijskim zavodom "Arturo Malignani". Lekcije, na katerih bo predavatelj profesor Viljem Černo, se bodo odvijale v zavodu "Malignani" v Vidmu, ulica Leonardo da Vinci, 10. Potekale bodo tedensko v večernih urah, točen urnik predavanj pa je treba še določiti. Tečaj predvideva 25 lekcij in se bo zaključil nekje konec maja, ko bo mogoče prejeti tudi potrdilo o rednem obiskovanju, ki omogoča uporabo raznih možnosti, ki jih predvideva zakonodaja. Kar se tiče vpisovanj in dodatnih informacij, se lahko obrnete na Slovenski šolski center v Špetru, drevored Azzida, 9. Telefonsko se lahko povežete s številko 0432/727490, naslov spletne strani pa je zavod_speter@yahoo.it.

Predsednik Anton Rop in drugi člani vodstva odstopili pred izrednim kongresom LDS

Nova vlada Janeza Janše vzbuja zaupanje večine Slovencev

V Sloveniji je toliko različnih dogodkov na področjih, pomembnih za celotno družbo oz. državo, da javnost vseh ne more sproti zaznavati in jih ocenjevati. Sicer pa sociologi opozarjajo, da je v sodobnem svetu t.i. globalne družbe toliko informacij, da le te že močno obremenjujejo ljudi in jim lahko povzročajo tudi psihične napetosti in stiske. Največ pozornosti v Sloveniji že nekaj časa velja Janezu Janši, ki je oblikoval novo vlado desno-sredinske usmeritve, ki naj bi bila, kot zatrjuje premier oz. predsednik SDS, po svoji politiki in programu drugačna, boljša od vseh prejšnjih.

Po opravljenih postopkih v parlamentarnih odborih, kjer so bili predlagani ministri v ponedeljek in torek zaslišani, bi državni zbor vlado do konca te tedna lahko potrdil. S tem bi dobila vse pristojnosti za vodenje najvišjega organa izvršilne oblasti v Sloveniji v naslednjih štirih letih. Sodeč po javnomnenjskih raziskavah, opravljenih v prejšnjih dneh, uživajo premier Janez Janša in ministri, ki jih izvaja Fakulteta za družbene vede v Ljubljani. Slednji je bil v predvolilnem obdobju deležen ostrih kritik, ker je ob tolaženju izidov raziskav o uspešnosti političnih strank volivcem predlagal, skoraj "naročal", naj glasujejo za tedaj vo-

dilno in vladajočo LDS. Dr. Niko Toš je sicer sporočil, da ne bo več vodil in tolmačil javnomnenjskih raziskav, ki jih izvaja omenjena Fakulteta za družbene vede.

Predsednik vlade je izklučen in očitno tudi pošten politik, pronicljiv in odločen, tako da ima lastnosti, potrebne za dobro in učinkovito vodenje izvršilne oblasti. Seveda kakšnemu ministru primanjkuje izkušenj in morda tudi znanja o področjih, ki jih bo vodil, takšno morebitno pomanjkljivost pa bo lahko odpravil s pomočjo in prispevkom strokovnjakov, ki bodo delovali v vseh ministrstvih.

Pomembna novost, sprejeta pri oblikovanju vlade, je etični kodeks, ki so ga morali sprejeti in podpisati vsi ministri. V tem dokumentu so se obvezali, da bodo pri svojem delovanju upoštevali tudi temeljne vrednote človekovega življenja in dostojanstva, svobode, poštenja, pravičnosti, solidarnosti in domoljubja. Ministri so se v etičnem kodeksu vade tudi obvezali, "da bodo s svojim ravnanjem pomagali preprečevati in odkrivati nepravilnosti in nezakonitosti, vključno s korupcijo in klientelizmom." Vsa ministri bo dolžan odstopiti, "če bi zaradi nespoštovanja

ustavne prispege, nespoštovanja etičnega kodeksa, ali zaradi nedoseganja pričakovanih delovnih rezultatov predsednik vlade in predsedniki koalicijskih strank presodili, da je nastala občutna škoda za ugled vlade ali njene ustanove."

Nova vlada bo pri izvajanju svojega programa seveda nalezela tudi na odpore in ovire. V državnem zboru se bo morala soočiti z izkušenimi poslanci opozicijskih strank, zlasti iz LDS in ZLSD, vlada pa bo morala upoštevati tudi možnost, da bi jo ovirali vplivni uslužbenci v državni in javni upravi, ki so privrženci omenjenih dveh strank, ki sta bili tudi najpomembnejši del prejšnjih vlad. Hkrati z umestitvijo nove slovenske vlade v naslednjih dneh se LDS ukvarja z zadevami, ki so posledica njenega poraza na parlamentarnih volitvah preteklega 3. oktobra. V kratkem, predvidoma 11. decembra, bo namreč nekdanja vodilna stranka, ki je sedaj najbolj pomembna v opoziciji, imela iz-

redni kongres. Na njem naj bi stranka ugotovila in preučila vroke volilnega poraza, o čemer je predhodno poročilo pripravila posebna komisija. Na kongresu naj bi izvolili tudi novo vodstvo LDS, ker so njen predsednik Anton Rop in podpredsednika dr. Slavko Gaber in Majda Širca kmalu po volitvah podali ostavko. Za novega predsednika se ne omenja nobeno novo ime, tako da bo za predsednika morda ponovno izvoljen Anton Rop, ki je tudi vodja poslanske skupine LDS v državnem zboru.

V odnosih s Hrvaško malo izgledov za bližnjo rešitev spornih vprašanj

Novi premier se je ob robu vrhunškega zasedanja držav članic Srednjeevropske pobude, ki je bila 25. in 26. novembra v Portorožu, sestal s predsednikom hrvaške vlade Ivom Sanaderjem. Obravnavala sta odnose med državama, ki jih že ves čas po njuni osamosvojitvi obremenjujejo razna nerешena vprašanja, tudi o meji. Sporazumela sta se samo o tem, da bo sta Slovenija in Hrvaška po nastopu nove slovenske vlade obnovili stike na vseh ravneh. Po mnenju Sanaderja naj bi o meji odločalo mednarodno razsodišče (arbitražna), čemur Janša ni nasprotoval. Toda je opozoril, "da arbitražna ne bo zajemala samo meje na morju, ampak tudi kopenski del meje med Slovenijo in Hrvaško. Vsekakor pa se Slovenija ne boji arbitraže."

Marijan Drobež

Delavcev za sedaj ne bodo odpustili Križa in izgube v živilski industriji Fructal

V slovenskem gospodarstvu in javnosti, zlasti tisti v Zgornji Vipavski dolini, so zgroženi in presenečeni zaradi razkritja, da je v ajdovskem Fructalu, eni največjih družb slovenske živilske industrije, nastala kriza. Prodaja sicer zelo znanih in kakovostnih sadnih sokov in drugih izdelkov se je zmanjšala, izvoz upada, razen v Italijo, izguba od celotnega poslovanja Fructala, ki je v prvih devetih mesecih tega leta znašala 637 milijonov tolarjev, pa naj bi do konca leta narasla na okoli milijardo tolarjev.

Novi predsednik uprave (direktor) Fructala Miran Božič razčlenjuje vzroke krize poslovanja in hkrati sprejema najnujnejše ukrepe za premostitev težav. Meni, da se prejšnje vodstvo ni dovolj pripravilo na nove pogoje in razmere, ki so za gospodarstvo, v tem okviru tudi za živilsko industrijo, nastali z vključitvijo Slovenije v EU. Države naslednice nekdanje Jugoslavije so za uvoz slovenskega blaga uvedle visoke carine, kar je dvignilo cene sadnih sokov in zmanjšalo

njihovo konkurenčnost. Glede na direktivo EU se je cena sladkorja močno dvignila, Fructal pa ga porabi velike količine. Zaradi povišanja cen imajo vsak mesec 80 milijonov tolarjev dodatnih stroškov. Iz omenjenih in drugih razlogov se bo prodaja fructalovih izdelkov na tržišču nekdanje Jugoslavije znižala za predvidoma 40%. Sedaj si prizadevajo, da bi se bolj usmerili v prodajo na tržiščih držav evropske povezave. Pri tem je zelo spodbudno, da nenehno narašča prodaja v sosednji Italiji. Veliko je bilo poskusov, da bi Fructal začel prodajati oz. uspevati na velikem ruskem tržišču. Uspeli pa so le pri prodaji otroške hrane, tako da Rusija ostaja največji kupec teh proizvodov. Razočarala je tudi pivovarna

Union v Ljubljani, ki je večinski lastnik ajdovske družbe. Nič ni bilo uresničenega od dogovora, da bo pivovarna prispevala k promociji in širjenju tržišča za Fructalove izdelke. Zaradi znižanja stroškov bodo obrat Fructala na Duplici pri Kamniku opustili, proizvodnjo slednjega pa preselili v obrat v Skopju oziroma v matično tovarno v Ajdovščini.

V živilski industriji Fructal načrtujejo tudi pocenitev izdelkov
Dogovorjeno je, da bo novi predsednik uprave Fructala do pomladi leta 2005 pripravil strategijo nadaljnjega razvoja te tako pomembne in znane družbe s področja živilske industrije. Pristojni zagotavljajo, da delavcev, vseh je 645, ne bodo odpustili. Vendar pa med zaposlenimi prevladuje zaskrbljenost, da bi

sedanjo krizo poskušali reševati tudi s krčenjem zaposlenosti. Fructal je glede zaposlenosti zelo pomemben za velik del Vipavske doline, največ delavcev pa je iz občin Ajdovščina in Vipava.

Med ukrepi, ki so potrebni za izboljšanje sedanjih kriznih razmer, omenjajo tudi nujnost znižanja cen za nekatere vrste sadnih sokov in drugih izdelkov. Dokaj nenavadni in v nasprotju s stremljenji in duhom sedanjega časa in države pa sta izjavi Dušana Zorka, predsednika uprave (direktorja) pivovarne Union, in Mirana Božiča, prvega moža Fructala, da ne bodo ugotavljali odgovornosti, ki naj bi jo imel za sedanjo krizo in težave nekdanji predsednik uprave Fructala, Dušan Mikuš. On naj bi bil tudi najbolj odgovoren za to, da so v podjetju prikrivali izgubo, ki je nastajala v prejšnjih letih. Kljub odgovornosti za katastrofalne razmere v Fructalu, ki mu jo pripisujejo, je Dušan Mikuš ob odhodu iz podjetja prejel okoli 40 milijonov tolarjev odpravnine.

Predlog sindikatov v Sloveniji

Vsaj četrtini delavcev trinajsto plačo

Tudi v Sloveniji naraščajo težnje, da bi delavcem in uslužbencem izplačevali trinajste plače ali pa posebne dodatke ob božičnih praznikih. Upokojevcem pa naj bi priznali pravico do t.i. trinajste pokojnine. Pri sporazumevanju o tem morajo sodelovati sindikati in delodajalci, kar zadeva upokojeince pa se v zadnjem ča-

su za omenjeno trinajsto pokojnino zavzema tudi politična stranka te kategorije prebivalstva, Demokratična stranka upokojeincev. Najvažnejša razlika med trinajsto plačo in božičnico je v tem, da se na prvo državi plačajo vsi prispevki in davki, na drugo pa le dohodnina. Seveda pa je izplačilo trinajste

plače oz. božičnice odvisno od finančnih možnosti podjetij, zavodov in tudi zasebnih delodajalcev. V primerih, ko imajo podjetja izgube oz. komaj uspevajo na tržiščih, bodo delavci ostali brez denarnih dodatkov in se bodo morali sprijazniti s tem, da sploh imajo zaposlitev. Država namreč trinajste plače oz. božičnice ni uzakonila.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, v katero je včlanjenih največ delavcev, je sporočila, da je omenjena dodatka lani novembra prejelo okoli deset odstotkov delavcev, v mesecu decembru pa nadaljnjih deset odstotkov slovenskih delavcev.

Trinajsta plača ali božičnica je znašala od 130.000 pa do 148.000 tolarjev na zaposlenega.

Predstavnika največje sindikalne organizacije Dušan Semolič in Brane Mišič, z njima pa se strinjajo tudi drugi sindikati v Sloveniji, menita, da bi morala podjetja letos nagraditi še več zaposlenih kot v prejšnjih obdobjih. To je mogoče zaradi dobrega poslovanja in uspehov mnogih podjetij in tudi zasebnih dejavnosti. Trinajsto plačo oz. božičnico bi ob razumevanju delodajalcev lahko ob bližnjih praznikih prejela vsaj četrtina slovenskih delavcev.

Kratke

Spor med občinama Šempeter-Vrtojba in Miren-Kostanjevica

Med občinama Šempeter-Vrtojba in Miren-Kostanjevica je nastal spor. Občinski svet občine Šempeter-Vrtojba je na zadnji seji sprejel sklep o preimenovanju Biljenskih gričev v Vrtojbensko-biljenske griče. Pri utemeljitvi so navajali zgodovinske zapise o omenjenem imenu območja in to, da griči spadajo v katastrsko občino Vrtojba. Odločitvi sta nasprotovala svetnik Zvonko Mavrič in Stojan Peršič zaradi bojzani, "da bo sprožila plaz novih zahtev za preimenovanje drugih predelov občine, denimo trga Ivana Roba v Šempetru in Vrtojbenske ceste". Zaskrbljen je tudi direktor družbe Agroind Vipava 1994, Joško Ambrožič, lastnik tamkajšnjega vinogradniškega območja. V občini, ki vključuje tudi Bilje z območji omenjenih gričev, so bili presenečeni zaradi sklepa o preimenovanju. Župan Zlatko Martin Marušič je kritiziral naglico, s katero je bil zadevni sklep sprejet. Med argumente zoper preimenovanje največjega slovenskega vinogradniškega območja, ki zavzema kar 250 hektarjev površine, je navedel, da je ime Biljenski griči toponim, ki se med domačini, v uradni rabi, v javnih občilih ter v literaturi uporablja že 47 let.

V Sloveniji čedalje več študentov, sedaj jih je že okoli 70 tisoč

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport je pred koncem svojega mandata objavilo več podatkov o obsegu izobraževanja v šolah raznih stopenj in smeri. Gre za pomembne ugotovitve, tudi v primerjavi z drugimi državami članicami EU. Slovenci se izobražujejo, šolajo, povprečno 11,2 let. Ob popisu prebivalstva leta 1991 je imelo višjo ali visoko izobrazbo 8,9% odraslih ljudi, leta 2002 pa jo je imelo že 13%. Tudi nadaljnji podatki so spodbudni.

V Sloveniji je bilo jeseni leta 1993 nekaj več kot 40 tisoč študentov univerz in drugih visokošolskih izobraževalnih zavodov, v tem akademskem letu pa jih je že več kot 70 tisoč. Pred desetimi leti je po tedaj veljavnih univerzitetnih in visokošolskih programih diplomiralo 5.000 slušateljev ustreznih šol, leta 2003 pa je bilo že 12.600 diplomantov. Kot v drugih zahodnoevropskih državah, je tudi v Sloveniji med mladimi, ki se vpisujejo na univerze ali druge visoke šole, največje zanimanje za študij družbenih ved in prava.

V Sloveniji so v letu 2004 iz državnega in občinskih proračunov za šolstvo in izobraževanje namenili okoli 342 milijard tolarjev, kar je 5,39% bruto domačega proizvoda ustvarjenega v državi.

Tudi zaradi dragih otroških vrtcev manjša rodnost v Sloveniji?

V Sloveniji se rodnost še naprej znižuje, o razlogih pa se soočajo različna mnenja. Gre za pomemben del demografske politike, ki naj bi jo nova vlada ponovno preučila in morda tudi spremenila. Med razlogi nizke rodnosti naj bi bili po mnenju nekaterih tudi predragi otroški vrtci. V preteklih desetih letih so se cene otroškega varstva povečale za dva do trikrat. Tomaž Merše, predsednik Družinske pobude, ki je društvo za družini naklonjeno društvo, je opozoril, "da je pri povprečnih plačah plačilo vrtca za dva otoka enako najvišji možni premiji za prostovoljno pokojninsko zavarovanje." V tem šolskem letu otroške vrtce v Sloveniji obiskuje več kot 57.000 otrok, kar je več kot 60% vseh otrok, starih od enega leta do vstopa v šolo. Med osmimi plačilnimi razredi za vrtce je najštevilnejši prvi, pri katerem starši za otroke plačujejo 10% polne cene programa. V ta razred sodi okoli 21% otrok. Povprečna cena za varstvo enega otroka v slovenskih vrtcih pa v letošnjem šolskem letu znaša 19.212 tolarjev.

SNG Nova Gorica / Slavnostni večer z Binetom Matohom

V Slovenskem narodnem gledališču v Novi Gorici je bil v sredo, 24. t.m., večer odet v bleščeče praznično ogrinjalo, saj je bil ves posvečen igralcu Binetu Matohu, letošnjemu dobitniku Borštnikovega prstana, najbolj prestižnega priznanja, ki ga odrski ustvarjalec lahko prejme na svojem umetniškem popotovanju. Pred polno dvorano je Bine Matoh, kot že tolikokrat prej, zakraljeval na novogoriškem odru s svojo izredno izbrušeno, sočasno pa tako življenjsko naravno odsko držo in govoricu v vlogi Fjodora, že nekako izpetega umetniškega vodje in režiserja podeželskega gledališča, ki kot vsi ostali protagonisti komedije Kokoš ruskega avtorja Nikolaja Koljade iščejo predvsem trohico iskrene ljubezni v tem svetu, ki je - kot gledališki - prepoln iluzij, utvar in le igranih čustev. Kot vselej je Matoh s svojo markantno prisotnostjo napolnil odski prostor in očaral gledalce v igri, ki je bila v režiji Matjaža Latina premierno izvedena v lanskem sezoni, januarja letos. Po predstavi in dolgotrajnem ploskanju, ki ni hotelo ponehati, mu je kolegica Teja Glazar spet prebrala, kar mu je v dolgi utemeljitvi za nagrado Borštnikovega prstana zapisala žirija letošnjega Borštnikovega srečanja, in mu toplo čestitala v imenu vseh stanovskih kolegov SNG Nova Gorica, ki so mu podarili cvetlični dar in sliko v spomin na to slavo.

Soigralka Lara P. Jankovič pa mu je z ognjevitim žarom poklonila izvedbo pesmi Kabaret iz istoimenskega muzikala. Matoh se je vidno ganjen zahvalil vsem, predvsem pa svoji zvesti publikii, brez katere, je pripomnil, bi ne mogel doseči, kar je dosegel. Publika namreč potrebuje igralce, a še bolj igralci publiko, saj brez nje gledališče ne more živeti.

Po predstavi se je slovesnost nadaljevala v zgornjih prostorih novogoriškega gledališča ob veliki torti, ki jo je z dragocenim Borštnikovim prstanom na roki prerezal slavljeneec, okoli katerega so se strnili svoji, kolegi, gledališko vodstvo in osebe ter župan Mirko Brulc s soprogo, ki so Matohu nazdravili in mu voščili še veliko dolge in uspešnega zanosu polne odrske poti. **IK**

Verčeva komedija v Komnu

Gledališka skupina kulturnega društva Brce iz Gabrovice pri Komnu gostuje v nedeljo, 5. decembra, ob 18. uri v Kulturnem domu v Povirju s komedijo Sergeja Verča Zapešči nam še enkrat, Lili! v avtorjevi režiji.

Izšla Veliki vinski leksikon in knjiga o slovenskih vinih Deli, ki sta tudi priročnika za vinogradnike in vinarje

V Sloveniji sta ob nedavnem praznovanju svetega Martina, ki je kot za trujeta zgodovina in ljudsko verovanje, mošt spremenil v vino, izšli dve knjižni deli, dragoceni za vinogradništvo in vinarstvo. To je predvsem Veliki vinski leksikon, ki ga je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani. Njegov avtor je vinogradniški in vinarški izvedenec Primož Plahuta, zaposlen v vinski kleti v Vipavi. Gre za prvo tako delo v Sloveniji. Obsega več kot 500 strani in vsebuje okrog enajst tisoč gesel. Veliki vinski leksikon objavlja tudi 137 barvnih fotografij, 29 barvnih zemljevidov, 17 razpredelnic in 160 kemijskih formul. Pisec je slovensko izrazoslovje v zvezi z vinom in vinarstvom sistematiziral in poenotil, pri tem pa je posebej pazil, da je tematika predstavljena strokovno neoporečno, a obenem poljudno. Večji del leksikona obravnava vinarstvo, vključena pa so tudi druga področja, povezana z njim, kot so na primer vinogradništvo, mikrobiologija, vinarstva tehnologija, enološka kemija in strojništvo.

Primož Plahuta je svoje delo predstavil univerzalno, to je v svetovnem obsegu, posebna pozornost pa je namenjena slovenskim pojmom in imenom. O vinarstvu v Sloveniji je napisal tudi naslednje: "Majhnost naše države je dejstvo, ki ga moramo sprejeti in obrniti sebi v prid. V tej majhnosti Slovenije vlada velika vinogradniška raznolikost. Vinogradniško in vinarstvo gledano, je Slovenija Evropa v malem, saj

premoredemo množico najrazličnejših vin. Imamo vina severnega značaja in vse vmesne tipe vin, do sredozemskih. Poleg tega premoredemo še vinske posebnosti, kakršni sta teran in

Devina. Pisec hvali omenjeno vino in je zapisal, da je pucinsko vino najboljšje. Vinarji iz Brd in Vipavske doline med najboljšimi v Sloveniji Drugo pomembno delo z naslovom Vina Slovenije pa je izdala založba Rokus v Ljubljani. Gre pravzaprav za monografijo s pestro in aktualno vsebino. V njej je obravnavanih 386 slovenskih vinarjev z vsemi podatki in njihovo ponudbo, vse v pregledni obliki. Nadalje je naštetih 127 vinarjev, ki naj bi bili najbolj pomembni v Sloveniji. Med njimi je znano število vinogradnikov oz. vinarjev iz Brd in Vipavske doline. Opisana in ocenjena so najboljša vina omenjenih najboljših vinarjev. V knjigi je obravnavana tudi vinska kultura na Slovenskem. Iz tega sestavka navajamo naslednje ugotovitve: "Slovenski pregovor pravi, da vino ni rado samo. Druženja prebivalcev Slovenije z vini imajo častljivo dediščino, prav tako pa tudi pestro podobo sodobnih oblik. Vse to bogastvo izvira iz raznolikosti tal in podnebja na geografsko majhnem ozemlju ter iz stoletnih izkušenj ustvarjalnih slovenskih vinogradnikov in vinarjev, ki so v pestrih, a pogosto težkih naravnih razmerah znali ustvarjati vina vrhunskih kakovosti." Avtorja omenjene monografije ali priročnika sta vrhunski strokovnjaka, enolog dr. Jurij Nemanič in dr. Janez Bogataj, raziskovalec slovenske kulture in načina življenja.

Devina. Pisec hvali omenjeno vino in je zapisal, da je pucinsko vino najboljšje.

Vinarji iz Brd in Vipavske doline med najboljšimi v Sloveniji

Drugo pomembno delo z naslovom Vina Slovenije pa je izdala založba Rokus v Ljubljani. Gre pravzaprav za monografijo s pestro in aktualno vsebino. V njej je obravnavanih 386 slovenskih vinarjev z vsemi podatki in njihovo ponudbo, vse v pregledni obliki. Nadalje je naštetih 127 vinarjev, ki naj bi bili najbolj pomembni v Sloveniji. Med njimi je znano število vinogradnikov oz. vinarjev iz Brd in Vipavske doline. Opisana in ocenjena so najboljša vina omenjenih najboljših vinarjev. V knjigi je obravnavana tudi vinska kultura na Slovenskem. Iz tega sestavka navajamo naslednje ugotovitve: "Slovenski pregovor pravi, da vino ni rado samo. Druženja prebivalcev Slovenije z vini imajo častljivo dediščino, prav tako pa tudi pestro podobo sodobnih oblik. Vse to bogastvo izvira iz raznolikosti tal in podnebja na geografsko majhnem ozemlju ter iz stoletnih izkušenj ustvarjalnih slovenskih vinogradnikov in vinarjev, ki so v pestrih, a pogosto težkih naravnih razmerah znali ustvarjati vina vrhunskih kakovosti." Avtorja omenjene monografije ali priročnika sta vrhunski strokovnjaka, enolog dr. Jurij Nemanič in dr. Janez Bogataj, raziskovalec slovenske kulture in načina življenja.

M.

Pašta še vedno priljubljena jed

Povpraševanje po testeninah pada

Testenine ali po domače kar pašta so v Italiji in tudi drugod po svetu zelo priljubljena jed. Italija je na eni strani največji proizvajalec testenin na svetu, po drugi strani pa tudi največji porabnik in največji izvoznik testenin na svetu. Da so lahko kos celotnemu notranjemu in zunanemu povpraševanju, morajo proizvajalci uvažati približno eno tretjino vseh potrebnih surovin. Tako so v letu 2003 izdelali v Italiji približno tri milijone ton testenin v vrednosti 3,3 milijard evrov. Od tega je bilo približno 40% namenjenih v izvoz. Čeprav so bili vsi prepričani, da se to ne bo nikoli zgodilo, so v tem letu prvič zabeležili padec povpraševanja po testeninah. Notranje povpraševanje se je zmanjšalo za 1%, zunanje povpraševanje pa ponekod za celih 10%. Razlogov za manjše povpraševanje je veliko. Na notranjem tržišču so ugotovili, da se potrošniki odločajo tudi za novo prehrano in skušajo odkriti nove okuse. Na zunanem tržišču pa so zabeležili izredno veliko

konkurenco tujih proizvajalcev testenin, ki ponujajo "pristno" italijansko pašto izdelano npr. neke v Aziji. Takih ponaredb so na tujih tržiščih našli zelo veliko. Največji padec povpraševanja so zabeležili v Združenih državah Amerike, kjer pa so ugotovili, da je za padec povpraševanja po testeninah kriva predvsem nova dieta, ki jo trenutno reklamirajo razni filmski zvezdniki. Po tej novi teoriji naj bi bilo uživanje testenin v drugih ogljikovih hidratov za lepo postavo zelo škodljivo, zaradi česar ameriški potrošniki ne jedo več testenin. Manj-

povpraševanje spet vrnilo na prejšnje vrednosti, so v Združenih državah Amerike organizirali poseben praznik, imenovan "pasta day", kjer so prikazali ne samo testenine, ampak tudi druge dobrote, ki prihajajo iz Italije. Na tem prazniku so skušali ameriškim potrošnikom dokazati, da je prehranjevanje brez ogljikovih hidratov škodljivo, saj naj bi celo izumitelj te diete umrl predebel, po drugi strani pa so celo organizirali kuharske tečaje, da bi ameriške potrošnike naučili pravilno kuhati in servirati testnine.

Šemu povpraševanju je sledila manjša proizvodnja in manjši prodajni izkupički, ki so jih le delno nadoknadili z nekoliko višjimi prodajnimi cenami. Da bi se predvsem zunanje

Mara Petaros

Interreg IIIA

Dijaki liceja Primož Trubar na poučni ekskurziji v Štanjelu

V okviru projekta Interreg IIIA (v katerem sodelujejo slovenski licejski pol v Gorici, gimnazija v Novi Gorici in nekatere italijanske

višje šole) smo v petek, 19. novembra, dijaki klasičnega liceja Primož Trubar šli na ekskurzijo v Štanjel. Z nami so prišli tudi sovrstniki z liceja Gregorčič,

novogoriške gimnazije in iz nekaterih goriških italijanskih višjih šol. Ob 8.30 smo z dvema avtobusoma startali izpred šolskega centra v ulici Puccini. Zaradi čakanja na meji smo prišli v Novo Gorico šele ob devetih in četrt. Pred gimnazijo je na avtobusa vstopila gruča mladih, nekatere od teh smo poznali že od lanskega srečanja. Potem ko so se vsi usedli, sta avtobusa odpeljala proti Štanjelu. Po dobri uri vožnje smo prišli do te prelepe kraške vasi. S ceste smo zagledali naselje, ki stoji na griču. Izstopili smo iz avtobusov in se odpravili peš proti štanjelskemu gradu. Tu smo se ločili v dve skupini: prva je šla najprej na sprehod po vasi (spremljal nas je in nam lepo predstavil kraj prof. Jurij iz novogoriške gimnazije), druga pa si je v gradu ogledala razstavi o Maxu Fabianiju (njegovih načrti, skice, spis in fotografije) in Lojzetu Spacalu (slike, ki jih je umetnik daroval galeriji). Zatem je druga skupina odšla po vasi, prva pa na ogled razstav.

Štanjel in Max Fabiani Štanjel je srednjeveška naselbina, ki ima mestni videz, čeprav ni nikoli imela mestnih pravic. V srednjem veku je bila vas lasti raznih plemiških družin. Tu so popotniki, ki so se peljali po trgovski poti od Štivanja do Ljubljane, odpočili in nakrmili ži-

vino. Štanjel je doživel zaton v 16. stol., ko je to območje postalo last Habsburžanov in se je uveljavil Trst. Prav zaradi tega je naselje ohranilo srednjeveški videz s karakterističnimi kraškimi hišami. Arhitekt Max Fabiani je bil v tej občini župan od leta 1935 do leta 1945. Naredil je načrt prelepega Ferrarijevega vrta. Kompleks za tem vrtom je kupil njegov sorodnik Enrico Ferrari. Max Fabiani se je rodil v Kobdilju leta 1862 in tu obiskoval osnovno šolo. Izhajal je iz premožne in multikulturene družine. Gimnazijo je opravil v Ljubljani, ker so bili doma bogati, si je lahko privoščil študij arhitekture na Dunaju. Tam je tudi postal profesor na univerzi. V njegovem ateljeju je delal celo Adolf Hi-

ler! Po prvi svetovni vojni se je vrnil v naše kraje, da bi obnovil poškodovana mesta in vasi. Naredil je načrte za preureditev Gorice in drugih kraških vasi. Ko so prišli na vlado fašisti, ni smel podpisovati svojih načrtov, ker, če ne, jih niso odobrili. Leta 1935 je postal župan v Štanjelu. Ko so med drugo svetovno vojno Nemci hoteli porušiti Štanjel, je Fabiani šel k njim in jim rekel, da to ne bodo storili, saj on pozna Hitlerja in jim to ne bo dovolil. In res, vojaki so klicali v Berlin in ko je Hitler slišal za Fabianija, jim ni dovolil porušiti Štanjela. Po drugi svetovni vojni je Fabiani načrtoval za revne družine zastojne načrte za obnovo hiš. Umril je leta 1965. Njegova najbolj znana dela so:

Trgovski dom v Gorici, načrt za vodno pot, ki bi povezovala Sočo z Ljubljano in preko kate-re bi lahko ladje prevažale tovor od jadranskega morja do Donave, načrtoval je tudi na Dunaju, v Ljubljani in na Poljskem. Jutro je minilo zelo hitro in že smo se morali vrniti domov. Res škoda, da je bilo nebo polno oblakov, a smo bili vseeno zadovoljni, saj ni deževalo. Poleg tega, da smo se naučili veliko stvari, smo na izletu tudi spoznali sovrstnike iz drugih šol in njihovo realnost, saj je to tudi cilj evropskega projekta. Upajmo, da bomo s temi sodelovanji nadaljevali in da nam bodo prinesli plodne uspehe in bogatitev v spoznanju drugega.

Aljoša Jarc

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 65 evrov, prioritarna pošta 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Cena oglasov po dogovoru

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI
in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakona št. 675/96 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 30. novembra, ob 14. uri.

POGOVOR | Štefan Cotič

“Računamo lahko na številne perspektivne odbojkarje”

Štefan Cotič je trener in bivši odbojkar, ki v telovadnici preživlja svoj prosti čas že od mladih nog. Odbojkarstvo je zrasel pri goriški Olympii, a se je nato "ustalil" pri sovodenjskem društvu SZ Soča. Tam je najprej kot krilni tolkač in kasneje kot trener zabeležil številne uspehe in ekipo pripeljal do C-1 lige. Z njim smo se pogovarjali o ciljnih in načrtih društva, ki stavi na mlade perspektivne odbojkarje. Naj spomnimo, da je navsezadnje prav SZ Soča v odbojkarstvu izstrelila zamejskega fenomena Mateja Černica.

Katere cilje si si v vlogi trenerja članskega moštva SZ Soča postavil v letošnji sezoni?

Letos nastopamo v D ligi z zelo mladim moštvom. Moj glavni cilj je torej mlade odbojkarje čim bolj pripraviti. V ekipo želim vključiti čim več mladih, da si naberejo ustreznih izkušenj in sami zaplavajo v odbojkarstvo vode. Glede na povedano, je seveda letošnji prvi cilj obstanek v D-ligi, drugače pa bomo iz tedna v teden obravnavali vsako tekmo kot zgodbo zase. Pri tem bi rad podčrtal tudi zelo pomembno vlogo, ki jo v naši ekipi igrajo starejši igralci. Slednji namreč mladim pomagajo pri odbojkarstvu rasti in jim lajšajo

prehod v odbojkarstvo težja članska prvenstva.

Kdaj misliš, da bodo mladi odbojkarji, ki sestavljajo ogrodje današnje ekipe, odrasli in sami vzdržali tempo članskega prvenstva?

Pot do "samostojnosti" je še dolga. Letošnje prvenstvo je namreč prvo za naše mladince. Celotno mladinsko prvenstvo so nekateri le redko igrali. V letošnji ekipi nastopa nekaj mladih, ki so v lanski sezoni odigrali vsega eno ali dve tekmi. D-liga zahteva več izkušenosti. V našem prvenstvu igra namreč veliko starejših odbojkarjev, ki imajo za sabo že celo vrsto tekem in celih sezon na bolj ali manj visokem nivoju. Proti njim moraš odigrati pravo odbojkarstvo tekmo in lahko pokažeš svojo tehnično znanje.

Kako usklajuješ treninge, ki se jih hkrati udeležujejo še neizkušeni mladinci in odbojkarji veterani, glede na to, da imata obe skupini različne potrebe?

Vaje, ki jih iz treninga v trening pripravljamo za mlade, temeljijo predvsem na piljenju tehnike. Slednja je pri mlajših odbojkarjih še dokaj groba in jo je treba torej izpiliti. Na treningih s celotnim moštvom, kjer so torej prisotni tako "novinci" kot veterani, skušam čim bolj uigravati ekipo. V pra-

vih tekmah je velikokrat namreč tudi ta faktor odločilnega pomena: igralci na parketu se morajo med seboj "odbojkarstvo" poznati. Navsezadnje je bistvo našega športa igra pod mrežo. Postavitev ekipe mora biti zato optimalna, igra mora teči kot po olju.

No, tudi ko so vsi skupaj, skušam izpeljati različico treninga za mlade, ki naj temelji na tehniki, in različico za starejše: zanje je važno predvsem to, da ohranijo čim boljše fizično kondicijo.

Mlada ekipa, ki jo ti treniraš, ima nedvomno precejšnje potenciale. Kateri so vaši aduti?

Največji potencial naših mladih odbojkarjev je prav ta, da imajo številne še neodkrite talente, ki jih bodo morali sami spraviti na dan. Društvo je lahko ponosno, da ima v svoji sredini igralce s tolikimi odbojgarskimi sposobnostmi in možnostmi za športno napredovanje. Njihova prednost je med drugim tudi višina. V naši ekipi veliko posameznikov presega 190 cm, kar je na odbojgarskem parketu zelo dobra startna točka. Napredovanje vsekakor ne more iti mimo trdega dela v telovadnici predvsem na odbojgarskih prvinah. No, tudi glede tega sem dokaj zadovoljen. Mladinci namreč prihajajo v telovadni-

co zelo radi in so na trdo delo pripravljeni. So delavna in perspektivna skupina. Nekateri izmed njih (Matija Cotič, Ivan in Jan Černic) so pod drobnogled vzeli tudi odbojgarski strokovnjaki. Zato vztrajam pri trditvi, da imam opravka s talentiranimi in predvsem delavnimi mladinci. Danes je namreč lažje sedeti doma pred računalnikom in malim ekranom ter se "odpovedati" zahajanju v telovadnici: to namreč zahteva določen trud in požrtvovalnost. Danes postaja namreč naporno že delo v telovadnici, ker je za uspeh treba garati. Tako kot v šoli in kasneje na delovnem mestu ter v življenju je treba sprejeti pravila igre, "zakonitosti" družbe. Telovadnica je danes poleg šole edini prostor, kjer se moraš truditi, da lahko dosežeš uspeh.

Kaj pa bodo morali mladi odbojkarji še piliti?

Izboljšati bo treba še veliko stvari, v vseh prvinah pod mrežo. Ogrodje ekipe je še zelo mlado: s tehničnega vidika je torej še precej pomanjkljivo. Kot sem že povedal, bomo morali v prihodnosti vaditi predvsem tehnične prvine.

Če pogledamo nekoliko širše v celotni zamejski mladinski odbojgarski kader, lahko posebej izpostavimo kako ime, ki bo na

najvišjem nivoju nasledilo Mateja Černica?

V zadnjih letih je zanimanje za odbojko močno naraslo bodisi na Tržaškem kot na Goriškem. Veliko je mladih obeštavnih in visokih odbojkarjev. Za vse velja vsekakor postavka o trdem, garaškem delu kot pogoju za uspeh. Samo tako bodo lahko dosegli najprej deželni odbojgarski vrh, in če bodo tudi kasneje vztrajali pri trdem delu, bodo lahko naskakovali Olimp A-lige, ki so ga nekateri naši odbojkarji že osvojili.

Bi izpostavil kako novo ime?

Ne, za imena je še prezgodaj, saj so še premladi. Svoje ime morajo naši mladi odbojkarji sami izpostaviti z dobrimi igrami na parketu. Igrišče je nam-

reč v odbojki končni razsodnik.

Kako močan katalizator je Matej Černic za otroke in mlade, da prestopijo prag telovadnice?

Kako močan katalizator je Matej Černic v našem okolju, kaže že samo dejstvo, da so v Gorici v samo nekaj dneh popolnoma razprodali vse številke državne odbojkarstvo revije Supervalley izpred dobrih dveh tednov, ki je državnemu reprezentantu in nekdanjemu Sočinemu igralcu namenila več strani dolg prispevek.

Nedvomno so uspehi, ki jih je dosegel predvsem Matej, v telovadnici privabili lepo številno otrok in mladih. Precejšen porast vpisov smo zabeležili predvsem med fanti, ki so bili v zadnjih letih na odbojgarskem parketu nekoliko manj prisotni. Matejev prodor na vrh svetovne odbojke je posredno prinesel pomembne dosežke tudi za naše društvo: pridobili smo kopico novih mladih odbojkarjev. Pri SZ Soča že od same ustanovitve posvečamo veliko pozornost prav najmlajšim. Porast v vpisih je torej zaslužena nagrada za vse odbornike, ki so v teh letih zaznali pomembnost psihofizičnega razvoja otrok v zdravem okolju.

AC

Zmagala je demokracija. Tako so mnogi komentirali nedavno ameriške volitve. Busheva ponovna izvolitev je danes dejansko že stvar preteklosti, ameriški predsednik se bo odslej lahko s polnim delovnim urnikom posvečal svojemu novemu poslanstvu, klesanju svojega imena v skalo zgodovinskega spomina ameriškega naroda. Tokrat so Busha nagradili tudi volilci in ne samo elektorski večinski volilni sistem. ZDA so od same ustanovitve zaigrale na politično karto večinskega volilnega sistema. Madison, Hamilton, Jay in ostali veliki možje, ki so pisali leta 1789 sprejeto ustavo, so

med postavke nove državne tvorbe omejili strankarsko prisotnost na minimum. V spisu The Federalist so zadevo pojasnili, češ da je prekomerno število "frakcij" za državo lahko nevarno. Odtlej si čez lužo v štiriletnih mandatih Belo hišo izmenjujeta izključno dve veliki frakciji, ki jima pravimo Republikanci in Demokrati. V kontinentalni demokraciji Evropski smo bili vseskozi vajeni drugačnega sistema z malim morjem političnih strank in (delnim ali popolnim) proporcionalnim sistemom. Po padcu Berlinskega zidu postajamo priče

Volitve, vrednote in še kaj Bežimo v sredino? Izbira je preprosto komplicirana

formalnega (in neformalnega) prehajanja v večinski volilni sistem v vsaki demokratični ureditvi. Po padcu komunizma se namreč povsod oblikujejo politični sistemi, kjer močno prevladujeta dve stranki ali dve veliki koaliciji (Oljka proti Hiši svoboščin v Italiji, SPD proti CDU v Nemčiji, socialisti proti gaullistom v Franciji, laburisti proti torijcem na Otoku). Kako in

zakaj je prišlo do tega preobrata? Odgovor na to vprašanje se zdi morda preprost, predvsem za italijanske državljane: prehod v drugo republiko, referendum Segni leta 1993 in prehod v današnji skoraj popolnoma večinski volilni sistem.

Za tem pa je vseeno nekaj več. Po letu 1989 so namreč z obzora dokončno podlegle velike ideologije 20. stoletja, t.i.

Kratkega stoletja (po zgodovinarju Hobshawmu). Odtlej so postale oznake desničar ali levičar neustrezne in, še več, nevarne. Opredelitev desno in levo je namreč še preveč spominjala na tisto Kratko stoletje, ki ga je padec Berlinskega zidu dokončno pokopal pod svojimi ruševinami. V politični areni je edina sprejemljiva pozicija postala sredinski center. Vsi so torej zapuščali svoja ustaljena štiridesetletna prepričanja in bežali v politično sredino. Komunisti so se reformirali v progresiste, socialdemokrate in liberalce. Nekateri so se v drugi polovici devetdesetih po sledeh Tonyja Blaira še enkrat prelevili, tokrat v zagovornike Tretje poti, ki z levico res nima več veliko skupnega. Desničarske stranke (Italija je tukaj ponovno zelo izrazit primer) so se z lepimi posegi, vsaka v svojem Fiuggiju, parlamentarizirale, obsodile makroskopske napake iz polpretekle zgodovine (Finijev obisk v Izraelu in obsodba fašizma kot absolutnega zla) in "postale" ljudske stranke. Torej... velika gneča na sredini, desno in levo od te gruče pa skoraj nič več.

Glede na to, da so se vse stranke razglašale za neideološko sredinske, so se morale med sabo čim bolj združevati in iskati čim manjše skupne imenovalce, da so pri volilcih zbrale čim večji konsenz. Tako sta politične prostore skoraj vseh držav monopolizirali dve koaliciji (ali stranki s podobnim predznakom): levo-sredinska in desno-sredinska (s posebnim poudarkom na priporni sredinska). Volilec, zdaj pa lahko izbiraš: A ali B, tretja možnost je izključena. V Evropi kot v ZDA: prototip večinskega volilnega sistema.

Nedvomno je tak politični sistem bolj pregleden, jasen in dopušča možnost trdne vlade. Žal pa ga je postmoderna neideološka sredinska politika 3. tisočletja začela zlorabljati. Politična sredina je res tisti prostor, kjer se danes gnetejo domala vsi, je pa tudi, po domeni moderne politologije, izprazen prostor. Kaj to pomeni? Če smo za levico in desnico vedeli, kateri je njun ideološki naboj in kateri so njegovi principi, za politično sredino tega ne moremo trditi. Nasprotno, sredina ni povezana z jasnimi političnimi stališči. Je izprazen prostor, ki ga v enakomernih presledkih, mandatnih obdobjih, legitimno zapolnjuje ena ali druga koalicija. Kdor prevlada na volitvah, zasede politično sredino. V ZDA so torej volilci odločili, da voditi sredinsko politiko pomeni izvajati preventivne vojne in unilateralno zunanjo politiko, prepovedati sklepanje istospolnih zakonskih zvez in poudarjati tradicionalne vrednote. V nasprotju s tem smo v Evropi z Buttiglionejevo izključitvijo iz Barrosove ekipe prevzeli prevladujočo sredinsko politiko, ki istospolne zveze obravnava dosti bolj liberalno. Politične volitve bi morale v vsaki državi pokazati, katera od dveh političnih opcij, ki se potegujeta za oblast, bo prevladala po zaslugi vsebinskega programa in smernic za razvoj države v prihodnosti. Žal pa danes postajajo te volitve pravzaprav samo referendum za potrditve bolj ali manj karizmatičnih voditeljev, ki si soglasje med ljudmi pridobivajo z demagogijo. Ali niso bile volitve v ZDA referendum za Busha ali proti njemu? In ali ne bodo parlamentarne volitve v Italiji leta 2006 referendum za Berlusconi ali proti njemu?

Andrej Černic

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Slavospev, ki ga moramo izprsi skupaj

(oz. dve): Al Bano (že od malega se sprašujem, zakaj se Al Bano piše ločeno? Očitno si je italijanski pevec želel izoblikovati nekoliko bolj ameriški videz. Al Gore, Al Pacino, zakaj torej ne Al Bano?).

Italijansko javnost je v prejšnjih tednih do dna duše pretresla novica o zakonski krizi Al Bana in njegove družice Loredane Lecciso. No, pravzaprav je bila še pomembnejša novica nenadni takojšnji vzpon gospe Lecciso-Carris na lestvici popularnosti. Kljub nasprotovanju moža je nastopila pri Mari Venier v oddaji Domenica in kot plesalka. No, bodimo resnicoljubni: skušala je plesati. Se spomnite, da sem na tem mestu v preteklih tednih primerjal plesalske sposobnosti Marie De Filippi s togostjo drevesnega debla? No, potem ko sem videl koreografijo gospe Lecciso

v prej omenjeni oddaji, sem nekoliko spremenil svoje mnenje: Maria De Filippi pleše kot Carla Fracci.

Apologija nič. Slavospev brezveznosti. To so bili komentari na televizijski exploit Al Banove družice. Medtem pa so v Italiji zbrali že zadostno število podpisov za nov referendum: ne, tokrat nima prstov vmes Panella z gladovnimi stavkami. Italijani se bodo morali na voliščih odločiti o vprašanju: Kdo je kriv za krizo v zakonu? Obkrožiti bodo morali eno izmed dveh možnosti:

1) Al Bano - njegova obsodba, da se žena preveč 2) nastavlja kameram, zveni leta 2004 zelo mač 3) isti 4) no in patriarhalno, kot bi živel leta 1920 in bi lahko razpolagal z življenjem in smrtjo celotne družine. Saj je navsezadnje samo Al Bano in ne Al Capone.

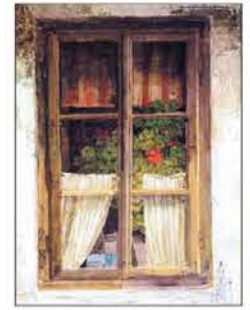
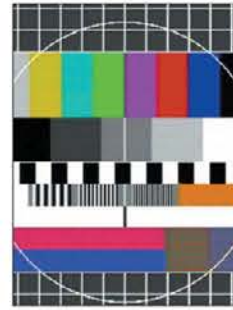
5) Loredana Lecciso - uspeh gradi na ramenih moževe popularnosti. Je apologija nič 6) a. S takimi televizijskimi osebnostmi ni 7) čudno, da imajo ostali Evropejci Italijane za nekoliko prismuknjene. V teh primerih se lahko upraviči 8) eno sprašujemo, kje je tista preventivna cenzura, ki je leta 2001 tako temeljito 9) čistila italijanske medije? Seveda je povsem umestno vprašanje: če je gospa Lecciso apologija nič, kaj so šele mediji, ki se s tem vprašanjem ukvarjajo. Ampak, saj gre vedno za kreganje: v zakonski krizi med Al Banom in njegovo družico in v krizi (ki se je medtem "razpletla") drugega zakona, finančnega zakona, v katerem so vpleteni politiki. In, glede na rast italijanske ekonomije v zadnjih letih, niso bili tudi vsi dosedanja finančni zakoni apologija nič, slavospev 0% gospodarske rasti? Naj živi Al Bano, naj živi Loredana Lecciso! Torej, katero apologijo nič bomo izbrali?

Andrej Černic

Kaj je prejšnji teden zaznamovalo italijansko javnost? Finančni zakon? Davčna reforma? Ja, slišal sem nekaj o tem. A kaj, ko je tako komplicirano, da ni nihče razumel, za kaj pravzaprav gre. Siniscalco se je skregal z Berlusconiem, Berlusconi se je skregal s Follinijem, Follini se je skregal s Pero, Pera s Casinijem. In na koncu so se vsi pobotali: dobili smo novi IRPEF. Kako je to mogoče? In naj si še kdo drzne priti na dan z izjavo, da so soap opere komplicirane! In Fini? Saj res, tudi on je bil vpleten. Postal je novi italijanski zunanji minister. Italijani imajo ponovno novega zunanjega ministra, četrtega v treh letih? Saj ni mogoče: upam, da niso zunanje ministristva zamenjali s trener-skim stolčkom Morattijevoga Interja. No, komplicirano tudi v tem primeru. Katera je bila torej pomembna in odmevna novica, ki je brez odvečnih komplikacij obšla celoten Apeninski polotok? Ja, pa jo imam. Dovolj je, da omenim eno samo besedo

OSTANI ZVEST NOVEMU GLASU!

NOVI GLAS JE TVOJ TEDNIK! NAROČI SE NANJ
IN PRIDOBI NOVEGA NAROČNIKA!

POSAMEZNA ŠTEVILKA:

1,00 €

LETNA NAROČNINA 2005:

Italija: 45,00 €

Slovenija: 48,00 €

Inozemstvo: 85,00 €

Naročniki, ki bodo poravnali naročnino na Novi glas za leto 2005 do 31. januarja 2005, bodo sodelovali pri žrebanju za potovanje z Novim glasom v letu 2005.

GORICA: Travnik 25 / tel. 0481 533177 (uprava) / fax 0481 548276 / uprava@noviglas.it
TRST: Ul. Donizetti 3 / tel. 040 365473 / fax 040 775419 / trst@noviglas.it

Založba
MLADIKA

Mladika, Trst, ul. Donizetti 3, I-34133
tel.: 040-34 808 18 • fax: 040-633 307
e-mail: urednistvo@mladika.com

*Sv. Miklavž obdaruje
letos otroke s knjigami
ZALOŽBE MLADIKA*

